

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT TARİHİ ANABİLİM
DALI**

**VYSHKA GAZETESİNE GÖRE AZERBAYCAN’DA
EKONOMİK DURUM VE PETROL ENDÜSTRİSİNİN
GELİŞİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
DR.ÜZEYİR SERDAR SERDAROĞLU**

GÜNEL MUSTAFAYEVA

2501181180

İSTANBUL – 2023

ÖZ

VYSHKA GAZETESİNE GÖRE AZERBAYCAN'DA EKONOMİK DURUM VE PETROL ENDÜSTRİSİNİN GELİŞİMİ

GÜNEL MUSTAFAYEVA

Modern zamanlarda, dünyanın enerji kaynaklarına olan ilgisi doruğa ulaştı. Her ülkenin ekonomisini ve sanayisini inşa etmek ve geliştirmek için enerji kaynaklarına ihtiyacı vardır. Neyse ki ülkemiz geleneksel (petrol ve gaz) ve alternatif enerji kaynakları bakımından zengindir. Bu bakımdan Azerbaycan, sanayi ve ekonominin gelişmesini ve dış ülkelere ihracatını sağlayacak yeterli enerji kaynaklarına sahiptir. Ülkemizde petrol üretimi milli gelirin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ekonominin gelişmesi için enerji kaynaklarının verimli kullanılması, petrol ve gazın tükenen doğal kaynaklar olduğu dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, Azerbaycan son zamanlarda petrol endüstrisi ile birlikte diğer endüstrileri ve alternatif enerji kaynaklarını kullanmak için yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Petrol halkın zenginliğidir. Şimdiki nesil bu zenginliği daha verimli kullanmalı ve gelecek nesilleri bu zenginlikten mahrum bırakmamalıdır. Vyshka gazetesine göre Azerbaycan ekonomisi ve petrol endüstrisi hızla büyümüş ve gelişmiştir. Tezimizin amacı, Vyshka gazetesini makaleleri ve diğer kaynaklar kullanılarak Azerbaycan ekonomisinin ve petrol endüstrisinin gelişimini incelemek ve bu gelişmenin nedenlerini araştırmaktır.

Tezimizde özellikle de Sovyet birliği döneminde ve sonrasında ülkenin petrol ve doğal gaz zenginliklerinin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, tezimizde Azerbaycan ekonomisinin ve petrol endüstrisinin hızla geliştiği ve ülkenin uluslararası arenadaki rolünü artırdığı tespit edilmiştir.

Azerbaycan'da Sovyet hükümetinin kurulmasından sonra medyanın gelişimi daha çok parti odaklı oldu ki, konu odağımız olan "Vyshka" (1928'de yayınlandı) ve diğer tanınmış medyalarda komünist ideoloji ile ilgili konular, cumhuriyetin ekonomik,

bilimsel, kültürel kalkınma sorunlarına da yansdı. İdeolojik prangaların varlığına rağmen, o dönem için muhalefet odaklı ve gerçekten vatansever makaleler de yayınlayan medya, ulusal bilincin ve öz farkındalığın şekillenmesinde büyük rol oynadı. Azerbaycanlılık fikrine hizmet eden bu gazetelerin halkımızın diline, edebiyatına ve kültürüne adanan yazıları bugün de güncelliğini korumakta ve totaliter rejim koşullarında dahi Azerbaycan gazeteciliğinin konumunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Azerbaycan Cumhuriyeti, Sovyetler Birliğı, Vyshka Gazetesi, Petrol Sektörünün gelişimi, Petrol ve Gaz

ABSTRACT

ACCORDING TO VYSHKA NEWSPAPER THE ECONOMIC SITUATION AND THE DEVELOPMENT OF THE OIL INDUSTRY IN AZERBAIJAN

GUNEL MUSTAFAYEVA

In modern times, the world's interest in energy resources has reached its peak. Every country needs energy resources to build and develop its economy and industry. Fortunately, our country is rich in traditional (oil and gas) and alternative energy sources. In this respect, Azerbaijan has sufficient energy resources to ensure the development of industry and economy and export to foreign countries. Oil production in our country constitutes an important part of the national income. For the development of the economy, it should be taken into account that energy resources are used efficiently and oil and gas are depleted natural resources. From this point of view, Azerbaijan has been working intensively with the oil industry to use other industries and alternative energy sources recently. Oil is the wealth of the people. The current generation should use this wealth more efficiently and should not deprive future generations of this wealth. According to Vyshka newspaper, Azerbaijan's economy and oil industry grew and developed rapidly. The aim of our thesis is to examine the development of the Azerbaijani economy and oil industry and to investigate the reasons for this development by using Vyshka newspaper articles and other sources.

In our thesis, it has been determined that the oil and natural gas wealth of the country played an important role, especially during and after the Soviet Union. As a result, it has been determined in our thesis that Azerbaijan's economy and oil industry are developing rapidly and the country's role in the international arena has increased.

After the establishment of the Soviet government in Azerbaijan, the development of the media became more party-oriented, and the issues related to the communist ideology in our subject "Vyshka" (published in 1928) and other well-known media were also reflected in the economic, scientific and cultural development problems of the republic. Despite the existence of ideological shackles, the media, which also published opposition-oriented and truly patriotic articles for that period, played a major role in shaping national consciousness and self-awareness. The articles of these newspapers, which serve the idea of Azerbaijanism, devoted to the language, literature and culture of

our people are still up-to-date and show the position of Azerbaijani journalism even in the conditions of the totalitarian regime.

Keywords: Azerbaijan Republic, Soviet Union, Vyshka newspaper, Development of the Oil Sector, Oil and Gas

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi sürecinde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, araştırmamın her bir aşamasında görüşleriyle beni destekleyen, samimiyetini her zaman hissettiren ve beni doğru yönde yönlendiren danışman hocam Dr. Üzeyir Serdar Serdaroğlu'na, ayrıca çalışmamda desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, bana olan güvenlerini hiç kaybetmeyen aileme teşekkür ederim.

Günel MUSTAFAYEVA

İSTANBUL, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GAZETE VE GAZETECİLİK

1.1. Gazete ve gazetecilik kavramının tanımı, gazetecilik mesleğinin amacı ve görevi.....	5
1.1.2. Gazete ve gazeteciliğin tarihi gelişimi	8
1.2. Azerbaycan’da gazetecilik mesleğinin tarihi ve gazete yayıncılığının gelişimi.....	12
1.3. Gazetecilik mesleğine genel bakış ve gazetecilik etiği: Tarafsızlık, objektiflik, doğruluk gibi kavramlar	15
1.4. Gazete yayıncılığının yerel ve ulusal düzeydeki etkisi.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ VE SONRASI AZERBAIJAN

GAZETECİLİĞİ(1918-1928 YILLARI)

2.1. Cumhuriyet dönemi ve sonrasında Azerbaycan gazeteciliğinde yenilikler ve değişimde karşılaşılan zorluklar	23
2.2. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde konuşma, basın ve basın özgürlüğü mücadelesi	28
2.2.1. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde aydınların gazetecilikte etkisi ve başarıları.....	31
2.3. Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ve dönemin gazetelerinde yer alması.....	35

2.4. Cumhuriyet Döneminden sonra demokratik fikirlerin geliştirilmesinde Milli Basının.rolü: Vyshka gazetesi örneği	41
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VYSHKA GAZETESİNE GENEL BAKIŞ

3.1. Vyshka gazetesi: Tarihçesi, yayıncılık anlayışı ve hedefleri	44
3.2. Düşünce, konuşma ve bilgi özgürlüğünün gelişimi, çoğulculuk bakışı açısından Vyshka gazetesine genel bir bakış	48
3.3. Biçim ve içerik açısından Vyshka gazetesi	54
3.4. II. Dünya Savaşı ve sonrasında Vyshka gazetesinde yayınlanan önemli haber başlıkları (1941-1975)	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VYSHKA GAZTESİNDE PETROL VE GAZ ENDÜSTRİSİNİN GEÇMİŞİ, YILLARI VE GELECEĞİ HAKKINDA HABERLER

4.1. Petrol ve gaz endüstrisinin geçmişi ve geleceği	72
4.2. Petrol işçileri arasında propaganda ve bilgilendirme	74
4.3. Hazar Denizi'nde petrol ve gazın geliştirilmesinde başarılar ve petrol,gaz platformlarında ilk Lenin Ödülü kazananlar	78
4.4. Azeri petrol işçileri mesleklerinin sahibidir: Dünyaya örnek olacak petrol madeninin, derinlikler Azerbaycanlı petrolcüleri korkutmuyor	84
SONUÇ	89
KAYNAKÇA.....	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Vyshka gazetesinin sertifikası	54
Şekil 2. Gazetenin A3 boyutunda yayımlanmasına örnek.....	55
Şekil 3. Komünistler için önemli Gazetecilik aracı . Vyshka gazetesi 207 numaralı sayısı. 19 Ekim 1949, Çarşamba baskısı. Komünist düşüncelerin bilgi ve doğrultusu izlemine dair haber başlığı	60
Şekil 4. Vyshka gazetesinin 1930-1940 yılları arasında haber başlıklarından kesinti	64
Şekil 5. Sovyetler Birliği döneminde gazetelerin baskı için aldığı izin belgesi (Senzura sertifikası, 1960)	66
Şekil 6. 29 ekim 1989 , Pazar baskısı, №249 (gazetenin yazı dili Kiril alfabesi)	67
Şekil 7. 13 ağustos 1991, № 156 (KPSS programı hakkında başlıklı baskısından)	68
Şekil 8. 10 Eylül 2021. Vyshka 93(modern haliyle Vyshka)	68
Şekil 9. 19 ekim, 1949, Çarşamba Vyshka gazetesi, 2.sayfa Kültür ve Sağlık haberleri (Azerbaycan bestecilerinin yaratıcılığının sonuçları ve Hastaneler neden kış hazırlığına geçmediler başlıklı haberler)	69
Şekil 10. 1930-1940 yıllarında gazetede çalışan idari kadronun hatıra fotoğrafı(1932 yılında çekilmiş gazete personeli hatıra fotoğrafı).....	70
Şekil 11. Vyshka gazetesi, 9 mayıs 1946. Bugün Ulusal Kutlama Günü, Alman faşizmine karşı Zafer bayramı başlıklı	77
Şekil 12. 1989 26 Ekim Perşembe, Vyshka.....	81

KISALTMALAR LİSTESİ

AC-Azerbaycan Cumhuriyeti

SSCB-Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği

ABD-Amerika Birleşik Devletleri

AKP-Azerbaycan Komünist Partisi

ADC-Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti

BP-British Petroleum

BTC-Bakü Tiflis Ceyhan

GİRİŞ

Azerbaycan Cumhuriyeti, elverişli doğa koşulları ve gerek yer altı ve gerek yer üstü doğal kaynaklara sahip bir ülkedir. Azerbaycan'ın bulunduğu coğrafi bölge, iklim türleri ve ülkemizde bulunan enerji kaynakları; Petrol, doğalgaz, bakır, altın, gümüş bunlardan sadece birkaçıdır. Cumhuriyetimiz ilk petrol çıkaran ülke olarak dünya tarihinde yerini almıştır. Tarih öncesi çağlara kadar uzanan tarihi gerçekler, Bakü ve Abşeron topraklarında ham petrol üretiminin, ticaretinin ve evsel kullanımının varlığını göstermektedir. Cumhuriyetimizin zengin petrol ve gaz yataklarına sahip olması, ülkemizi her zaman dünyanın ilgi gören ülkelerinden biri haline getirmiştir. Yirminci yüzyılda Azerbaycan'ın petrol endüstrisi hızla gelişmiş, güçlü üretim üsleri ve bilim merkezleri kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında Azerbaycan cepheye yakıt sağlayarak Alman faşizminin yenilmesinde büyük rol oynadı. Ülkemizin savaş sonrası yıllardaki en büyük başarılarından biri, açık deniz petrol ve gaz sahalarının keşfi ve geliştirilmesiydi. 1949'da, 100-kilometre açıktaki, dünya pratiğinde ilk kez o zamanlar benzersiz olan Petrol Kayalarında petrol çıkarıldı. 1970'ler ve 1980'ler, Azerbaycan petrol işçileri tarafından daha derin denizlerin gelişmesiyle karakterize edildi. Bu dönemde alınan maksatlı tedbirler sonucunda petrol endüstrisi güçlendi ve kapsamlı altyapısı oluşturuldu. Son yıllarda petrol sektöründe çok önemli stratejik başarılar elde edildi. 20 Eylül 1994'te "Yüzyılın Sözleşmesi'nin imzalanmasıyla yeni bir petrol stratejisi ortaya konmuş ve Hazar Denizi'nde ilk kez dünyadaki birçok şirketle petrol ve gaz sahalarının ortak işletilmesi başlamıştır. Azerbaycan'ın ekonomik egemenliğini yansıtan ilk uluslararası petrol anlaşması, ekonomimizin dinamik gelişiminin temellerini attı ve pratik sonuçları ortadadır. O tarihten bu yana yapılan çalışmalar bugünün ve gelecek nesillere hizmet etmektedir.

Azerbaycan petrolü, Azerbaycan halkının milli hazinesidir. 1994 yılında milli lider Haydar Aliyev'in petrol stratejisinin gerçekleşmesini sağlayan "Yüzyılın Sözleşmesi'nin imzalandığı gün olan 20 Eylül, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde her yıl "Petrol İşçileri Günü" olarak kutlanmaktadır. Bu anlaşma ilk defa halkımızın petrol de dahil olmak üzere maddi zenginliklerinin sahibi olarak hareket etmesi olmuştur. Ülkemizin petrol sanayi tarihinde yeni bir dönem açılmış, ekonomimizin dinamik gelişiminin temelleri atılmış ve bağımsızlığımızın ekonomik temellerinin güçlendirilmesi için sağlam bir temel atılmıştır. Bakü-Tiflis-Ceyhan ana ihracat petrol

boru hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattı, dünyanın dikkatini bir kez daha, yüzyıllardır "kara altın" yerleşim yeri olarak bilinen Azerbaycan'a çekmiştir.

Zengin petrol ve gaz yataklarının varlığı, Azerbaycan'ı Ateşler Ülkesinde tarihsel olarak ünlü kılmıştır. Kendiliğinden tutuşan doğal sonsuz ateşler - petrol ve gaz kaynakları - antik çağlardan beri burada mucizevi bir şekilde kabul edilmiş ve insanların inançları ve inançları üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Azerbaycan'ın yüksek kaliteli beyaz petrolü ve siyah petrolü, Büyük İpek Yolu üzerindeki ticaret cirosunda özel bir yere sahiptir.

1847 yılında Bakü'de Bibiheybat sahasında açılan bir kuyudan petrolün patlaması, dünya tarihine endüstriyel petrol çıkarmanın başlangıcı olarak kayıtlara geçmiştir. Petrol de Azerbaycan'da ilk kez 1878 yılında Kara Şehir ile Balakhani yatakları arasına döşenen boru hattı ile boru hattı ile taşınmıştır. 1883 yılında Bakü- Batum demiryolunun inşası ve işletmeye alınması ve 1907 yılında Bakü-Batum ana petrol boru hattının kalıcı olarak işletmeye alınması, Bakü petrolünün dünya pazarlarına taşınmasında önemli rol oynamıştır. 19. yüzyılın sonunda dünya petrol üretiminin yarısı Azerbaycan'a düşmüş ve ülkemiz petrol üretiminde dünya birincisi olmuştur.

Petrol endüstrisinin benzeri görülmemiş büyümesinin bir sonucu olarak, Bakü'ye yabancı sermaye girişi arttı ve büyük petrol sanayicilerinden oluşan bir yerli girişimciler sınıfı ortaya çıktı. Petrol faktörü, ülkemizdeki aydınlanma hareketinin, demokratik basının ve laik tiyatronun gelişmesine ve bir bütün olarak kültürel yaşamın canlanmasına güçlü bir ivme kazandırdı. Avrupa ve Doğu mimarisinin uyumlu birlikteliğini yansıtan, güzel binalardan oluşan Bakü'nün yeni ve benzersiz bir görünümünü yaratan mimari taşlar o yıllarda yaratıldı.

Yirminci yüzyıldaki bilimsel ve teknik başarıların temeli olan petrol, Azerbaycan'ın çeşitli alanlarda zirvelere ulaşmasını sağlamıştır. Bu dönemde ülkemizde petrol üretiminde kazanılan deneyim ve Hazar Denizi'nde petrol üretimi alanında elde edilen başarılar dünyada büyük değer görmektedir. Bu dönemde Azerbaycan petrol endüstrisi teknik açıdan üretim süreçlerinin modernizasyonunun her aşamasından sürekli olarak geçmiştir. Geçmişte petrol endüstrisinde çeşitli sondaj yöntemleri ve yenilikler ülkemizde denendikten sonra uygulanıyordu. Bugün dünyada petrol üretimi alanındaki çalışmaların çoğu Azerbaycan'da başlamıştır.

1922'de Bakü petrolcileri, dünyada ilk kez körfezi kurutarak açık deniz petrol sahasından yararlanmayı başardılar. 1941'de Azerbaycan'da petrol üretimi zirveye ulaştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Bakü, Sovyetler Birliği'nde üretilen petrolün yüzde 75'ini ve havacılık benzininin yüzde 90'ını ödedi ve faşizmin yenilmesinde belirleyici

bir rol oynadı. 1949 yılında dünyada ilk kez Bakü'de Petrol Kayalıklarında açık deniz petrol üretimine başlandı. Petrol teknolojisi ve açık deniz petrol çıkarımı için yaratılan efsanevi Oil Rocks şehri, Azerbaycan'ın petrol uzmanlarını ön plana çıkarmıştır. Eski Sovyetler Birliği'nin yeni oluşan petrol bölgelerinin "İkinci Bakü" ve "Üçüncü Bakü" olarak adlandırılması, Azerbaycanlı petrol ve petrol işçilerinin ününü göstermektedir.

1970'li yıllarda ülkemizde alınan maksatlı tedbirler sonucunda petrol endüstrisi önemli ölçüde güçlenmiş ve kapsamlı altyapısı oluşturulmuştur. Açık deniz sahalarının geliştirilmesi için yeni tesis ve ekipmanlar getirilerek Bakü Deepwater Jacket Fabrikası inşa edildi. Ülkemizde petrol üretimi, petrol rafinerisi ve petrokimya endüstrisinin kapsamlı gelişimi, petrolle ilgili çeşitli bilimlerin ilerlemesinin önünü açmıştır. Bakü'nün Azerbaycan sınırlarından uzak bir petrol akademisi olduğunu kabul ederek, petrol biliminin tüm yeni yönlerinde önde gelen bilim adamları ve uzmanlar oluşturuldu. 1994 yılından bu yana Bakü'de düzenlenen "Hazar Petrol, Gaz, Rafineri ve Petrokimya" Uluslararası Sergi ve Konferansı'nın geleneksel olarak düzenlenmesi, Azerbaycan petrol bilimine verilen değerin bir göstergesidir.

Azerbaycan'ın 28 Mayıs 1918'deki bağımsızlığında ulusal basın da önemli bir rol oynadı. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin bütün şahsiyetlerinin lider olarak şekillenmesinde ve siyasi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde basının eşsiz hizmetleri vardır. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde ulusal platformdan konuşan dahi Üzeyir Bey Hacıbeyov'un "Azerbaycan" gazetesini yayınlaması, sosyal-politik süreçlerin ulusal kültürün gelişimi ile nasıl bağlantılı olduğunun en açık örneğidir. Aslında cumhuriyet basınının faaliyeti, Hasan Bey Zerdabi'nin fikirlerinin "Çiftçi" ilkelerinin hayata geçirilmesinde yeni ve çok önemli bir aşamaydı. Ne yazık ki, bu aşamanın ömrü kısıydı.

Yirminci yüzyılın 70 yılı aşan dönemi, Sovyet basınının faaliyet yıllarıyla örtüşmektedir. Bu dönemin de ayrı bir yeri vardır. Bu yıllarda gazete ve dergi ağı genişledi ve basın yeni kitle iletişim araçlarıyla zenginleşti. Çeşitli gazetecilik türleri ortaya çıktı. Basın daha partizan ve sınıf odaklı olsa da vatansever gazetecilerimiz her zaman kalemlerini halkın hizmetinde kullanmış ve zaman zaman bu şekilde zulmemaruz kalmışlardır.

1 Mart 1928'de Azerbaycan Komünist (Bolşevik) Partisi Bakü Komitesi, Vyshka kitle gazetesini yayınlamaya başladı. Gazetenin ilk sayısı 15 bin, ikinci sayısı 20 bin, üçüncü sayısı 25 bin nüsha olarak yayınlandı. Ağırlıklı olarak petrol endüstrisinden yazan Vyshka, cumhuriyet ekonomisinin diğer sektörlerinden, fabrikalardan ve

fabrikalardan da yeni bilgiler sağladı ve sıradan insanların hayatlarını aydınlattı. 1939'da Tüm Rusya Komünist (Bolşevik) Partisi Merkez Komitesi, Vyshka'yı Bakü İşçi gazetesiyle birleştirmeye karar verdi. Ancak, dokuz ay sonra, 1 Şubat 1940'ta Merkez Komitesi kararını geri aldı ve Vyshka'nın bağımsız olarak çıkmasına izin verdi. Şu anda, "Vyshka " nin tirajı 40 mini kaybetti. (135). Vyshka sayesinde, tanınmış Bakü petrolcileri Rüstem Rüstemov, Etzbala Yaliev, Asaf Bayirov, Mirza Badirkhanov, Akhsain Gafarov ve diğerleri, SSCB'de iyi tanındılar. 115 5 Mayıs 1948'de yayımlanışının 20. yıl dönümünü kutlayan gazetenin son sayfasında tirajının 60.000 olduğu belirtilmişti. Gazete şu anda faaliyet göstermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GAZETE VE GAZETECİLİK

1.1. Gazete ve gazetecilik kavramının tanımı,gazetecilik mesleğinin amac ve görevi

Gazete, haberler, yazılar, makaleler içeren ve aylık, yıllık,haftalık olarak insanların ve toplumun bilgiye olan ihtiyacını karşılamak amacıyla yayımlanan bir yazılı basın organıdır. Gazetecilik ise bu yayınları hazırlamak, düzenlemek, haber toplamak ve dağıtım gibi işlemleri içerir. Ayrıca gazetecilik mesleği haberleri doğruluğunu ve objektifliğini sağlamaya çalışan bir meslektir. Gazeteciliğin tanımı aşağıda açıklanmıştır ancak diğer benzer kavramlar bağlamında açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Gazetecilik genellikle "medya", "kitle iletişim araçları" veya "haber medyası" olarak tanımlanır ve tüm medya sistemini veya önemli bir bölümünü ifade eder. Alternatif olarak, aşağıda açıklandığı gibi "basın" kelimesi vardır. Bu, hemen hemen aynı aktivitenin daha soyut bir resmi tanımıdır. Ayrıca, "gazetecilik" terimi genellikle "haber" veya "gazete" kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılır. En geniş anlamıyla hem endüstri hem de bağımsızlık “Kitle iletişim araçları” kelimesi yeni bir sosyal sistem anlamına gelir.

Gazetecilik, "haber" toplayan, analiz eden ve yayınlayan profesyonellerin faaliyetleri ve sonuç türleri ile ilgilidir. Gazetecilik bir çok farklı alanda önemli bir rolü vardır. İnsanlar diğer ülkelerdeki ve toplumdaki gelişmelerden, haberler ve makaleler sayesinde bilgi edine biliyorlardı. Buna karşılık, haberler en son veya en güncel gerçek haberlerdir ve genellikle belirli bir kitlenin ilgisini çeker. Coğrafi konumu (şehir, bölge, ülke vb.).Ancak gazeteciliğin sadece "haber" perspektifinden tanımlanması gerekir, çünkü diğer "haber türlerini" disiplinleri içerme bağlamında değerlendirmek için tüm nedenler vardır. Gazetecilik, matbaanın icadıyla yakından ilişkilidir. Ortaya çıkışları açıkça, şehirlerin ve uluslararası ticaretin gelişmesi ve siyasi değişiklikler nedeniyle daha sonra "modern" olarak adlandırılmalarından kaynaklanmaktadır (İngilizce ‘den. "Modern" kelimesi toplum tarafından çağdaştırılmıştır). Önceki toplumsal örgütlenme biçimleriyle karşılaştırıldığında, daha liberal, daha bireyci, daha dünyeviydi ve maddi ilerlemenin, ticaretin, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin uygulanmasına dayanıyordu. Bu tür toplumların toplumsal örgütlenmesi daha liberaldi. Örnek gazeteler, basılı veya elle yazılmış bilgilendirme mesajları biçimindeki e-postaları, önemli olaylarla ilgili haberleri ve ticari, ekonomik ve politik durumlarla ilgili haberleri

içerir. Bu gazeteler önce Avrupa'nın posta ve ticaret yolları boyunca, sonra da dünyanın geri kalanına yayıldı. Okunabilir, aktarılabilir veya kopyalanabilirler ve nadiren genel kamu dağıtımına yöneliktirler. Kişisel mektuplar, reklamlar ve kulaktan kulağa eğlence ve bilgilendirme amacıyla derlenmiş, yayınlanmış ve satılmıştır. Bu gazetecilik biçimleri, profesyonel gazeteciler ve editörler ortaya çıkmadan çok önce vardı. Haberler çeşitli kaynaklardan ve yayıncılar tarafından basılabiliirdi.

Gazeteciliğin ilk biçimleri alakasızdı ve hemen paylaşılan uygulamalara vekalıcı toplumsal beklentilere dayanıyordu. İlk süreli yayınlar en son siyasi gelişmeleri haber yapmakla sınırlı olsa da siyasi olayları bildirmekten daha fazlasıydı. Bilgili bir topluluk, bilgili vatandaşlar için bir siyasi tercihler topluluğu yaratmaya yardımcı oldu. Tabii ki, bu teknolojinin politik kullanımı, bu yeni kitlenin ihtiyaçlarından iyi para kazanabilecekleri için, bu tür yeni ürünlerin üretilmesinde yer alan risk alan matbaacılar için kazançlı avantajlara sahipti. Gazetelerin farklılaştırılmış bir okuyucu kitlesi geliştirme ihtiyacı, yayının büyük ölçüde kraliyet ve parlamenter hatlar arasında bölündüğü 1643'ten sonra ortaya çıktı. Bunların çoğuna "doğru" veya "mükemmel" raporlar da denir, ancak bu gerçek, belirli bakış açılarından giderek daha fazla keşfedilmektedir. 1660 yılında monarşinin restorasyonu ile haber yayıncılığı daha sıkıbir şekilde kontrol edildi ve sonuç olarak, parlamentodaki siyasi tartışmaların düzenli olarak raporlanmasına yeniden izin verilmeden önce 100 yıldan fazla bir süre beklemek zorunda kaldı. Yüzyılın geri kalanında 1695 lisans yasasının sonuna kadar, gazeteler okuyucularının ticari çıkarlarını resmi raporlarda bildirmeye odaklandı. 1695'ten itibaren matbaa teknolojisinin bir kez daha siyasi değişimi denemesine, gazetelerdeki iletişim biçimini kültürel olarak denemesine izin verildi. Siyasi kısıtlamalar hala okuyucuları yaşam tarzları, tercihleri ve genelliği ile baş başa bırakıyor. Bu, kendini ifade etme olasılığının çok daha yüksek olduğu anlamına geliyordu. Gazetecilik deneylerinin miktarı ve kapsamı, ilk kadın dergisindendi. İlk kadın dergisi olarak bilinen "The Lady's Magazine" 1770 yılında yayınlanmıştır. İlk düzenli günlük gazetesi Daily Courant'a kadar, bu deneyleri açıklığa kavuşturmak için çeşitli girişimlere yol açıldı. En ünlü ve önemli deneylerden biri 1709'da Addison ve Steele tarafından yaratıldı, Tatler'de ve daha sonra The Tracer'da oynadı. Tatler haberleri kaydetmeye başladı, ancak 83. baskıdan sonra kaldırıldı. Gazete, yabancı savaşlar hakkında düzenli olarak güncel bilgi kaynakları yaratma ihtiyacı hakkında bazı kültürel ironi gösteren gazete ve haber yazarlarına yönelik eleştiriler yayınladı (Tatler 18), 1709 ve Tatler 77, 1709). Addison ve Steele, yazarın sahip olduklarına veya belirli bir politik bakış açısına

sahip dar bir yazar yelpazesine odaklanmayı tercih ettiler. Chalaby'nin (1998) modern gazeteciliğin öncüsü olarak adlandırdığı bu gelenek, From Wilkes, Gale ve Payne'den Covet, Carlyl ve Wooler'a, "yayıncı" olarak gördüğü kişilerin çalışmalarıyla pekiştirildiler.

19. yüzyıl, günlük gazetelerin büyük ölçüde bütünleştiği bir dönemdi. Bu, öncelikle belirli bir kitleye kalıcı bir çekiciliğe odaklanarak elde edildi. Gazetelerin başarısının anahtarı sanayileşmeydi. Bu, zamanın üstel ekonomik büyümesi sırasında buhar basıncının ve rayların dağılımına izin verdi. Ancak bu dönemde imparatorluk tarafından yansıtılan bir zafer segmenti olarak gazetelerin saldırganlığı, teknolojiden çok farklı yayıncılar tarafından farklı gazeteleri dikkatli bir şekilde dağıtarak belirli okuyuculara hitap etmeye devam etti, bu gelişme ile ilgiliydi. Bu fenomen 18. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkar. The Morning Chronicle ve Morning Post'tan James Perry ve Daniel Stuart gibi kişiler editörün yazısının temelini attı. İlk olarak 1802'de gazeteler bağlamında kullanılan terim, editörlerin gazete okuyucularını ifade etmeleri için itici güç haline gelmek için yüzyıllar boyunca rafine edildi. Barnes, Delane, Stead, O'Connor, Scott ve Massingham, gazetenin siyasi inançlar ve sosyal kimlikler tarafından tanımlanan belirli izleyiciler için tutarlı bir ses biçimi olarak sağlamlaştırılmasına yardımcı oldu. Gazete okuma gelenekleri, doğruluk ve güvenilirlik iddialarında her zaman temkinli olmuştur. Sommerville (1996) de gazete patlamasının dünyayı anlamada nasıl değişikliklere yol açtığını yorumlamıştır. Ve ilk kez sadeliği ve kısalığı vurguladı. Gazetelerin belki de daha güvenilir olduğu yerde, ideolojik tutarlılık ve kimliğin daha uzun anlatıları var. Viktorya döneminin sonlarından bu yana, belirli sınıflar veya siyasi görüşlü izleyiciler için yaratılan olayların belirli versiyonlarını aktarmaya yönelik artan bir eğilim olmuştur. Gelişmiş reklamcılık, ulaşım ve iletişim teknikleri nedeniyle artan haber akışı ve hacmi ve uzay üzerindeki artan baskı nedeniyle, gazetelerin yapısı daha uzaktır, "hikayeler" ve parçalanmış gazeteler için kullanılabilir alan bildirmektedir. Editör Matheson (2000) tarafından denetlenen alt eğimli şeklin modern kompozisyonu hedeflediğine inanılıyor. Bu en iyi "AudienceDesign" gazetesinde görülmektedir (Bell, 1994). Radyonun ortaya çıkışı, gazetenin en son dünya olaylarının güvenilir bir şekilde yayınlanması üzerindeki tekeli kırdı. Radyo, en son haberleri dinleyen izleyicinin elde tutulmasını güçlendirirken, gazeteler okuyucuları elde tutmak için giderek daha farklı ürün formatlarına ve hatta medya farklılaşmasına yöneldi. İzleyicilerin özellikle popüler pazarlarda metin performansını artırır (Conboy, 2002; Smith, 1975) ve radyo gibi ideal olarak homojen bir grup

olarak hayal edilen izleyicilere haber sağlarlar. Bunu işlevsellikten çok kolaylaştırarak başardık. Televizyon haberleri, 1980'lerde seçkin basına ulaşan biçim ve içerikle giderek daha fazla deneme yaparak izleyicileri bu özleme yöneltti.

Sonuç olarak, tüm gazeteler medya ekolojisindeki yerlerini yeniden tanımlamak zorunda kaldılar. Bu çabalar, özellikle Daily Mail'de kadınlaştırılmış içeriğin yükselişine, 1980'lerin seçkin bir günlük gazetesi olan Guardian'da yaşam tarzı ve tüketici gazeteciliğinin ve yeni binyılın Premium gazetelerinden geniş bantın gelişmesine tanık oldu. Medya teknolojisi geliştikçe, zevklerin, görüşlerin ve kimliklerin aracıları olarak işlevlerini artırarak bu gelişme sürecine devam etmek zorunda kaldılar, öyle ki haber özellikleri artık neredeyse tamamen modası geçmişgörünüyor (Preston, 2004). Carey (1989), gazetelerin dünya hakkında bilgiye pozitivist katkılardan ziyade giderek daha fazla kimlik oluşturan ritüeller hakkında olduğunu savunuyor. Haberi, on sekizinci yüzyılda burjuvazi tarafından ve burjuvazi için yaratılankültürel bir biçim olarak görüyor ve sosyal ve ekonomik temeli genişlese bile, bilgi, drama, rakip güçler arasındaki çatışma, daha fazla gelişme için bir şablon sağlıyor. Dünya gerçek, gerçeği etkiler. Aslında sözlükte "arkaik" altında listelenecek kadar eski. Ritüel tanımlarda iletişim, "paylaşmak", "katılmak", "ilişki kurmak", "arkadaşlık" ve "ortak inançlara sahip olmak" gibi terimlerle ilişkilendirilir. Ritüelci iletişim görüşü, mesajları uzaya yaymaktan ziyade toplumu uzun vadede sürdürmeyi amaçlar. Bilgi aktarma eylemi değil, paylaşılan bir inancın ifadesidir. Bu bakış açısı, gazete okuyucusunun yukarıdaki makaleler sırasında yaptığı açıklamaların özetinin verdiğiizlenimi pekiştiriyor gibi görünüyor.

Günümüzde bazı gazeteler internet üzerinden de yayın yapmaktadır. Bu şekilde gazeteler dünya çapında da geniş okuyucu kitlesine erişebilir ve haberler daha hızlı bir şekilde yayımlanabilir

1.1.2. Gazete ve gazeteciliğin tarihi gelişimi

Gazete insanların dünya hakkında bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılar ve yazılı içerikleri derleyip, yayınlar. Gazetenin tarihsel gelişimine baktığımızda, insanların yazıya ulaştıkları döneme dayanmaktadır. İlk gazeteler MÖ 6.yüzyılda Mezopotamya'da resimler ve işaretlerle oluşturulmuş ve kullanılmaya başlanmıştır .İlk gazeteler Avrupalılar tarafından M.S. 15.yüzyılda kullanılmaya başlanmış, latince yazılı olup,

sadece resmi konuların yayınlandığı gazetelerdi. İlk haber gazetesi 16.yüzyılda Nurembergde yayınlanan Relation adlı gazeteyle ortaya çıkmıştır ve Avrupa'daki olayları, haberleri ve makaleleri yayınlamaya başlamıştır. Almanya'da yayınlanan bu gazetede haberler devlet tarafından kontrol ediliyor ve resmi haberler yayınlanmaktaydı.17.yüzyılda gazeteler daha fazla kişinin erişimine açılmıştır. Bu dönemde artık farklı konulara yönelik gazeteler de yayınlanmaya başlamıştır.19.yüzyılda gazetelerin basın teknolojisi gelişti, okuyucu kitlesi büyüdü ve gazeteler daha fazla konulara odaklanmaya başladılar.20 yüzyılda teknoloji geliştiği için haberler artık elektronik olarak da yayınlanmaya başladı.

Herhangi bir kültürel formun tarihsel olarak anlaşılması, onun sadece kendine has özelliklerini değil, aynı zamanda diğer formlarla olan ilişkilerini ve 'yapılarını' da anlamamızı sağlar (Poster, 2002). Gelecek için umut günümüz gazetelerinin siyasi, ekonomik ve kültürel işlevlerinin birçoğu, önceki teknolojik rejimlerden daha uzun ömürlü olmuş, teknolojik ve kültürel açıdan radikal bir teknolojik yeniden yapılanma dönemi olmuştur. Ardından 21. yüzyılın bilgi toplumu hakkında ortaya çıkantartışmalara odaklanıyor. 20. yüzyılın sonlarına doğru yüzyılın dönüm noktası, radikal ve hızlı bir teknolojik değişim oldu. 19. yüzyıl ve toplama hızı, 17. yüzyılın geridönüşünün sosyal-ekonomik eğilimlerin bir devamı olarak görülmesi gerektiğini öne sürdü. Şimdi sözde "süper farklılaşma" eğiliminin gelecekteki siyasi oluşumu nasıletkileyebileceğini ele alalım.

İçerdikleri büyük miktarda bilgiye rağmen, gazeteler her zaman güvenilir, tarihsel bilgi kaynakları olarak kabul edilmedi. Washington Post'un eski editörü Philip Graham, bir zamanlar gazeteleri "tarihin ilk kaba taslağı" olarak nitelendirdi." Gazeteciliği ve dolayısıyla gazetelerin yazılmasını toplumun genel iyiliğine katkıda bulunan önemli bir görev olarak görüyordu. Gazetelerin önemine ilişkin tüm görüşler olumlu olmamıştır. Normal Postacı bir keresinde "bir gazete bir hikâyeye dokunduğunda gerçekler sonsuza dek kaybolur." Leo Tolstoy, "tüm gazete ve gazetecilik faaliyetlerinin geri çekilmenin olmadığı entelektüel bir genelev olduğunu öne süren daha sert bir eleştirmendi." Gazetelere daha olumlu bir bakış, bir zamanlar Arthur Miller tarafından önerildi ve "iyi bir gazete, sanırım kendi kendine konuşan bir millet." Gazetelerin bilimsel kaynak olarak geçerliliği ve kullanımına ilişkin tartışmalar, aynı temaların çoğunu takip ediyor: gazetelerin olgusal geçerliliğini belirlemek için kullanılıp kullanılamayacağı, umutsuzca önyargılılarsa ve lekelenirlerse, kamuoyunu doğru bir şekilde temsil edebilirler.

Gazeteleri tarihsel kaynak olarak kullanmanın en eski savunucularından biri, Baltimore'lu bir avukat ve mühendis olan Thomas Donaldson'du ve 1845'te Maryland Tarih Derneği'nin önünde yaptığı konuşmada tarihsel bir araç olarak kullanılmasını savundu. Gazete kullanımının tarihi daha canlı hale getirdiğini savundu. "Alıcı Tarafından Yazılan En Zarif Dersler." Tarihsel Kaynaklar Olarak Gazetelerde ve Diğer Kaynaklarda Gizli Önemli Hikayeler, Whig Konferansı'nın mükemmel bir kişisel anlatımını bulma konusundaki kişisel deneyimine atıfta bulunur. Ayrıntıları verdiği başka bir yeri bulamadı. Rhode'si ayrıca gazetelerin güvenilir bir bilgi kaynağı olabileceğini öne sürdü.

Bunların birincil kullanımının haberler, başyazılar ve reklamlar aracılığıyla "toplumun açıklayıcı bir resmini" sunmak olduğu sonucuna vardı. Rhodes ayrıca gazetenin "çağdaş olması, amaçsız yazılması ve açık bir niyet olmadan hiçbir amacı desteklememesi" nedeniyle güvenilir bir kaynak olabileceğini öne sürdü. Rodos gazeteleri, diğer birçok bilim insanının güvensiz olduğu gerçeklerin kronolojik bir tarihini oluşturmak için de kullanılabilir ve gazeteler de kamuoyunun ve yazarların bir yansıması olduğunu belirtmiş, ancak bir uyarı da eklemiştir. "Tarihçinin işi, gazetenin olması gerektiği kadar iyi olup olmadığını belirlemek değil, günümüz gazetelerinin etkisini ölçmektir" ve geçmişin kapsamlı bir modern kaydı olarak önemini kabul ediyor. Yani onun tavsiyesi, geçmişini bugün tarihi gazetelerle incelemek isteyenler için hala geçerlidir. Bir tarih kaynağı olarak gazeteye yönelik benzer bir hayranlık, Amerikan Tarih Kurumu'nun 1908 Yıllık Toplantısında William Nelson tarafından sunuldu. Özellikle 18. yüzyıl gazetelerine odaklandı ve çeşitli kullanımlardan bahsetti. Nelson, bilim adamlarının sömürgeci toplumsal yaşamı devrimci duygular ve editörlerin gelişimi yoluyla siyasi partilerin büyümesi, reklam biçimlerinin yükselişi ve değişimi yoluyla koloninin ekonomik gelişimi ve diğer çeşitli gazete makaleleri aracılığıyla izleyebileceğini söylüyor. Birçok bilim insanının tarihin gazetelerden yazılamayacağına inandığına dikkat çeken Nelson, konuşmasını şu şekilde tamamlıyor:

1923'te Lucy Maynard Salmon, Gazete ve Tarihçiyi yayınladı. Bu, birçok kişinin referans olması için bir gazetenin kesin çalışması olarak gördüğü bir kitaptır. Amacı 700 sayfalık gazetelerin tarihi malzeme olarak kullanılmasının sınırlılıklarını ve faydalarını, gazetelerin reklam ve başyazı gibi çeşitli bileşenlerini ve bunların tarihçiler tarafından nasıl kullanıldığını keşfetmektir. Salmon, gazetelerin gerçek olayları yeniden yaratmak için kullanılamayacağını, ancak tarihçilerin gazeteleri "geçmişe renk ve canlılık katmak" ve "sosyal illüstrasyonlar" yaratmak için kullanabileceğini savundu. Somon,

aynı zamanda, sosyal tarihin bir kaynağı olarak reklamcılığın araştırılmasını öneren ilk tarihçilerden biriydi. Ayrıca gazetelerin bir bilgi kaynağı olarak güvenilirliği konusunda daha modern bir tartışma vardı. 1970 yılında William Howard Taft, "Tarihçiler İçin Bir Araç Olarak Gazete" başlıklı bir çalışma yayınladı. Bu kitapta hem medyanın hem de tarihçilerin sorumluluklarını tartıştı ve nihayet gazetelerin yararlı bir araştırma aracı olabileceği, ancak dikkatli kullanılması gerektiği sonucuna vardı. Taft, Vietnam Savaşı'nı bildiren bir kaynak olarak gazetelerden oldukça şüpheli olduğundan, bu çalışmanın yazıldığı zamanın etkisi açıkça görülebilir. Ancak Taft, kitabının yazımı hakkında birçok tarihçiyle de temasa geçmiş ve mektubundan gazetenin en iyi şekilde kullanılması gerektiği sonucuna varmıştır. Taft, gazetelerin gerçekleri belgelemek için güvenilir bir kaynak olmadığına inanıyor, ancak çoğu tarihçi, diğer birincil kaynaklarla birlikte kullanıldığında daha değerli bir araç olduklarını söylüyor. Gazeteleri potansiyel bir kanıt kaynağı olarak gördüğünde, haberleri nereden aldıklarını, gazetelerin siyasi eğilimlerini ve farklı bakış açıları oluşturmak için birden fazla gazete kullanmanın önemini dikkate alıyor ve bunun gerekli olduğu konusunda ısrar ediyor. Kitabında, gazetelerin neden yararlı bir bilgi kaynağı olduğuna dair birçok tarihçiden doğrudan alıntılar yapıyor. Belki de aldığı en güçlü destek, "gazeteler o kadar çok farklı türde malzeme içeriyor ki, değerlerinin olabildiğince basit bir şekilde açıklanamayacağıydı. Taft, gazetelerin konuşma dökümleri, basın konferanslarının sonuçları ve diplomatik notlar gibi belgesel materyal kaynakları olarak ve başyazıları, editöre mektupları ve sendikasyon materyallerini gözden geçirerek kamu kaynakları olarak kullanılabileceği sonucuna varıyor. Çok sayıda tarihçinin gazeteleri tarihsel bilgi kaynağı olarak kullanmayı ihmal ettiğini ve Taft'ın bulgularının aksine, çok sayıda tarihçinin gazeteleri gerçek bir bilgi kaynağı olarak görme konusunda saf iddialar olarak gördüğünü tartışıyor. Ne yazık ki, Knudson gazetelerin "tarihçi nesiller tarafından tarihi kaynaklar olarak reddedildiğine" inanıyor. Gazete sadece kamuoyunu yansıtmakla kalmıyor, aynı zamanda "medya aracılığıyla filtrelenen olayların algılanmasının tarihi sonuçları değiştirmiş olabileceğini" savunuyor. Tüm gazeteler hatalı olabilir veya bildirilen olayları seçebilir, yorumlayabilir veya çarpıtabilir. Aslında, bazı gazeteler bugün hala sadece bir yalan olarak basılıyor. Bu nedenle dikkatli kullanılmalıdır, ancak bu tüm kaynaklar için geçerli olmalıdır. "Gazetelerin hem yerel toplulukların hem de ulusun günlük olaylarının kapsamlı raporlarını, yetkili kayıtları ve hükümet eylem ve faaliyetlerinin resmi bildirimlerini, arşivlenebilecek ve tarihsel referans için kullanılabilecek olayların organize kroniklerini sağladıkları için önemli tarihsel

kaynaklar olduğuna inanıyorlar ve zamanlarının tenorunu ve tonunu yakalarlar. 1990'da arşiv gazetesi koleksiyonlarına genel bir bakış yayınlayan Jon Vanden Heuvel gazetelere araştırma kaynağı olarak güçlü bir destek de sundu. Gazetelerin "sadece siyah beyaz basılan bilgileri değil, satır aralarını okurlarsa, onları üreten ve okuyan bir toplumun temel varsayımlarını ve değerlerini anlattıklarını" savunuyor.” Vanden Heuvel, gazetelerin kamuoyunun ya da halkın ruh halinin değerlendirilmesi için önemli bir kaynak olduğunu öne süren birçok bilim adamından biridir. Ayrıca, etnik basın araştırması, bölgesel ve coğrafi basının karşılaştırılması, kentsel tarih ve herhangi bir sayıda güncel araştırma sorusu da dahil olmak üzere basını kullanarak yapılabilecek çeşitli tarihsel araştırma yollarını göstermektedir.

1.2. Azerbaycan’da gazetecilik mesleğinin tarihi ve gazete yayıncılığının gelişimi

Azerbaycan’ın aydınlatıcı aydınlarının, klasik edebi örneklerin yaratıcılarının basına "halkın gözü, kulağı, dili" dedikleri tesadüf değildir. Ulusal basının Azerbaycan halkının ulusal canlanma yoluna dönüşmesinde, devlet ve devlet fikirlerinin şekillenmesinde, onu halkla ilişkilere hazırlamada rolü büyük ve paha biçilemez. Bilinen gerçek şu ki, baskı tarihimizin başlangıcı, sosyal-ulusal bilincimizin gelişim tarihi ile çakışmaktadır. Bu bilincin yaratıcısı olarak onun rutini bir ulusal basın örneğidir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren dünyada yaşanan süreçte Rus İmparatorluğu içindeki olaylar Azerbaycan üzerinden geçmemiştir. Ulusal manevi uyanış süreci, imparatorluk halkının yaşamlarında başladı. Azerbaycan’da Rusya ve İran bölünmüş durumda, Abbasguru Ağa Bakihanov, M. F. Ahundov, H. Zerdabi, Brüder Said ve Celal Unsizadeh, M. Shahtahtinsky, A. Topçubaşov, A., Ağaoğlu, S. Nanizade gibi aydınlar, halkın ulusal varlığını güvence altına almaya çalıştılar. Kuzey Azerbaycan’ın Rusya’ya girişinin bir sonucu olarak, imparatorun yetkilileri sömürge politikasını uygulamak için reklam araçlarına ihtiyaç duydu ve 1828’de Tiflis’te ilk kez Rusça olarak basılan Tiflis Belgeleri gazetesini yayınladı. Bu basılı org sayfasında Azerbaycan ile ilgilimateryaller yayınlanmıştır. "Abbasabat kuşatmasının tarihi", "Modern tarih. "Azerbaycan’daki Askeri Durum Hakkında", "Karabağ’ın Tarihsel Görünümü", "Kara ve Baraken Bölgelerine Yolculuk" başlıkları altında yayınlanan makaleler, Azerbaycan’daki Rus İmparatorluğu’nun yeniden mercek altına alındığını gösteriyor. Azerbaycan halkının yüzyıllar boyunca yaptığı folklor ve yazılı edebi örneklerle de

göndermeler vardır. Bizim için "Tiflis Bildirisi" Abbas gür Ağa Bakıhanov gazetesinin çevirisidir. Yayın demektir. Gazete, Bakikhanov'un Derbent Name'sinin çevirisiyle ilgili olarak şunları söyledi: "Tiflis Belgeleri", ek olarak imparatorluğun bir parçası olan üç ulusun dillerinde yayımlandı: Gürcüler, Ermeniler ve Azeri Türkleri. 1829'da Gürcüce, 1830'da Ermenice ve son olarak 1832'de Azerbaycan dilinde eklemeler yapıldı. Azerbaycan dilinde gazeteye "Tiflis Akhbar" deniyordu. Henüz bir kopyası bulunmayan "Tiflis Arşivi" hakkında sadece arşiv belgelerinden öğrenilebilir. Basım tarihinin ilk günlerinde Tiffrizer Zeitung, matbaacılar kadar az aboneye sahipti. Gubin'in komutanı Gimbat, 1832 tarihli bir mektupta gazetenin 30 abonesi olduğunu ve Bakü'nün komutanının abone eksikliğinden şikâyet ettiğini yazdı. "Tiflis Almanasının" ilk baskısı Ocak 1832'de Azerice 'ye ışık tuttu. Gazete program belgelerinden biri şöyle diyor: Gazete haftada bir çıkıyor. Rus 2. Baskısında olduğu gibi, Tatar gazetesinin yıllık abonelik ücreti gümüş için 8 manat ve altı ay için 5 manattır. 3. Sayıların zamanında yayınlanmasının ve abonelere düzenli olarak dağıtılmasının yönetimi, Saray Konseyi tarafından Sankovsky gazetesinin genel yayın yönetmenine emanet edildi. Gazete satın almak isteyenler doğrudan veya yerel yönetimleri aracılığıyla başvurabilirler.

Bu belgenin gösterdiği gibi, "Tiflis Gazetesi" gazetesinin editörü, "Tiflis Gazetesi"nin Eki idi ve dolayısıyla Sankovsky Courtier'di. 1798 doğumlu, P.S. Sankovsky'nin gazeteciliğini yurt dışına götürdü. Birkaç yabancı dilde ustalaştı. 1823'te Tiflis'e gelerek Kafkasya Başkomutanlığında çalıştı. 1827'de Sankovsky, beyazbaşkomutan Paskevich altında özel bir görevde görev yaptı. Tifliser Zeitung'un editörü olarak atandı. "Tiflis Almanak" materyali Mirza Apriam Yenikolopov tarafından derlenmiştir. Doğu dillerini biliyordu. Arşiv kaynaklarından "Tiflis Koleksiyonu'nun" Azerice versiyonunun Farsça versiyonunun kapatılmasından sonra yayınlandığı bilinmektedir. Bu, Paskevich'ten sonra Kafkasya'nın Baş Adaleti olan Baron Rosen'in Aydınlanma Bakanı Sauerteig'e 30 Aralık 1831 tarihli bir mektubundan bilinmektedir. Rosen, "Tiflis Gazeteleri" gazetesinin benden önce Farsça yayınlandığını ve abone yetersizliği nedeniyle gazetenin kapatıldığını yazıyor. Fars dili sadece bize değil, Tatarlara da aittir (Azerbaycan Türkiye ed.). Trans Kafkasya ülkelerinde ve hatta Azerbaycan'ın kendisinde bile zar zor yayılmıştır. Bu yayının beklenen faydası, onu yeniden kurmam gerektiğine beni ikna etti, ama Farsça değil ama Tatarca". İlgili materyalleri sağlıyoruz ve makalenin içeriği burada tanımlanıyor.

1. Devlet tarafından Transkafkasya Müslümanlarına verilen yüksek ödüller hakkında bilgi.

2. Asyalılar için anlaşılabilir ve ilginç olan dış ve iç yenilikler.
3. Yerel halkın Avrupa Gazeteciliği, endüstrisi için sempatisine neden olan çeşitli materyaller.

"Tiflis Akhbar" sadece Transkafkasya'da değil, İran ve Türkiye'de de okundu. Hafta içi çarşamba günleri el ilanları şeklinde yayınlanan bu gazetede Abbasgulu ağa Bakihanov da çalıştı. Sankovski'nin "yaşam, tarih, edebiyat, kültür" konularında danışmanıydı. A.Bakihanov, Doğu, Farsça, Rusça, Arapça dillerinin halklarının tarihi, kültürü konusunda mükemmel bir uzman olarak, Kafkas Emirliği'nin Ana odak noktasıydı. Akademisyen Fuad Gamzade," Tiflis Gazetesi'nin" dudak nüfusuna yayılmasında görev aldı. Bakihanov orada olduğunu yazıyor.

Hem Rusça hem de yerel dillerde yayınlanan "Tiflis Gazetesi" uygulaması,askeri makamlar tarafından sürekli izlenen sıkı sansür altında basıldı. "Tiflis Habercisinin" birkaç sayısı yayımlandıktan sonra, baskısı devlet tarafından kapatıldı. Dokuz yıl sonra, 1841'de Trans Kafkasya Herald doğdu. Rusya Kafkasya Emirliği de bugazetenin yerel dilde yayınlanmasının önemini dikkate aldı. Azerice yayınlanan "Kafkas Elçileri" sayfasının adı "Kafkasya'nın bu yakasının elçileri" olup 1845 yılında gün ışığına çıkmıştır. "Kafkasya'nın Bu Yakasındaki Büyükelçiler "in ilk sayısı, arşivleri ve basılı kopyaları keşfeden araştırmacı A.Z. Abramisvili tarafından düzenlendi. Bu gazete kâğıdı yaklaşık 4,5 yıl basıldı ve yerel imparatorluk hükümetinin kararıyla imha edildi. Bu, büyük ölçüde resmi devlet emirleri ve kararnameleri, nüfusla ilgili bölge mahkemesi kararları ve ipotekli evler ve dükkanlar hakkındaki bilgileri yansıtıyordu. Konudan da anlaşılacağı üzere "Kafkasya'nın Bu Tarafından Haberler" özellikle Azerbaycan ve Kafkasya'da sömürgeci emperyalist politikaları gözler önüne serdi. Gazetenin siyasi içeriği, Kont Paskeviç'in Aydınlanma Bakanı'na yazdığı bir mektuptan anlaşılmaktadır.

Araştırmacıların Azerbaycan mührü tarihiyle ilgili gerekçesi, bu sayfaların "Tiflis uygulamalarını yansıttığı ve gazetenin mührü için esas teşkil etmediği" yönündedir. "Tiflis Ahbar" veya "Kafkasya'nın Bu Tarafından Haberler" bağımsız bir yayın olmadığı için, M.F. Koltuğun yapısı hakkında sadece resmi bilgileri yayınladığıbu ek liste ajansları bağımsız bir Azerbaycan gazeteciliği oluşturmaya yetkili görülmedi. Ve en önemlisi, ne bu gazete ve broşürlerin içeriği ne basım tabanı ne de çalışma talimatlarının Azerbaycan'daki yaşamla hiçbir ilgisi yoktu. Azerbaycan'ın ulusal gazetesi, 1875 yılında Hasan-Bek Zerdabi tarafından kurulan İkinci gazetesiyle başlar. "Çiftçinin" üretimi birkaç açıdan dikkat çekiciydi. Azerbaycan gazeteciliği

tarihinde ilk kez Hasan Bey Zerdabi, kitle iletişimini bir aydınlanma temeli olarak bir medya aracı, 'Ekinci' imajında sosyal-politik farkındalık yaratma olarak görmektedir. ``Bütün yerel gazeteler bölgenin aynası olmalıdır", "İyi ve kötüyü ortaya çıkarın" ve "Bütün insanların düşünce ve isteklerini bu gazeteye koyun, bu gazeteyi okuyanlaraynayı göreceklerdir." Bunlar modern gazeteciliğin temel ilkeleridir. "Ekinci'nin yayınlanmasıyla Azerbaycan'da bir gazetecilik sistemi ve nesli oluşturdu, meslek ilkelerini belirledi ve Azerbaycan dilini resmi görevlerde faaliyetlerinin temeli yaptı. Aydınlanma ideolojisi ile gazete, tarihsel olarak milli görüşlü bir entelektüel neslin eğitimine büyük katkı sağlamıştır. Ekinci milli tarih mührü, tarihi gerçekleri yansıtır.

Ekinci, çok sayıda ulusal baskı deseninin yayınlanmasının önünü açtı. Ünsizad kardeşlerin editörlüğünü yaptığı "Ziya" ("Ziya-Kafkasya") ve "Keşkül" gibi yayınlar, "Ekinci" geleneğinden yararlanarak basının gelişimini hızlandırdı. Objektifliğinötesinde görüşleri ifade eder. Ancak Unsizadlar'ın yayınladığı basılı yayın, İslami birlik fikrine bağlılığının yanı sıra, kitleleri eğitmek, okuyucuları Avrupa bilimsel yenilikleri ile tanıştırmak ve edebiyat ve matbaayı anlamalarına yardımcı olmak için zemin hazırlıyor.

1.3. Gazetecilik mesleğine genel bakış ve gazetecilik etiği:tarafsızlık,objektiflik,doğruluk gibi kavramlar

Gazetecilik tartışmasında, meslek ve profesyonellik kavramları birbiriyle bağlantılıdır, böylece bir meslek olarak gazetecilik tartışması, topluma hizmet eden ve faydaları paylaşan resmi niteliklere sahip 'profesyonel' gazetecilerin farklı kimliklerine odaklanır. (Henningham, 1979; Tunstall, 1973) Fakat resmi akreditasyon 'profesyonel' kavramın önemli bir parçası mıdır? Bu soru, sosyal bilimciler arasında uzun süredir devam eden bir tartışmayı ateşlemiştir. Tumber ve Prentoulis (2005), Hugo de Burgh'un Making Journalists antolojisine bir katkı olarak, sosyolojinin kurucuları Marx, Weber ve Durkheim'in mesleğin rolü konusunda nispeten belirsiz olduklarını iddia ederler. Weber'in çalışması, profesyonelleri sosyolojik bir kategori olarak tanımlamaktan ziyade "bir grup profesyonele hükmedecek mesleki beceri ve bilgilerin birikimi ve manipülasyonu" üzerine odaklanmıştır (2005, 58 sayfa). Durkheim ayrıca tartışmaya ışık tutmadı ve tarih ile Fransız mesleğinin gelişimi arasında hiçbir bağlantı kurmadı. Marx'ın sınıf mücadelesi incelemesi, işgaller ve burjuvazi, kapitalist piyasalar ve hizmet tekelleri bağlamı dışında bu konuda daha fazla açıklama sağlamadı. (Dooley, 1997).

Dooley'e göre sosyologlar, ekonomistler ve siyaset bilimciler profesyonellik kavramını çeşitli açılardan tartışmışlardır. Sosyologlar, profesyonellerin birikmiş uzmanlıklarını, becerilerini ve bilgilerini genel halka nasıl sunduğunu vurgular. Ekonomistler, profesyonellerin geleneksel olarak sahip olduğu tekel ayrıcalıklarıyla ilgilenirken, siyaset bilimciler onların karakterlerini "ayrıcalıklı özel hükümet" olarak tanımlar (Dooley, 1997:59). 1950'lerde Chicago Sosyoloji Okulu'na katılan Everett C. Hughes, profesyonellik teorisini gazeteciliğin gelişimiyle ilişkilendirerek, meslek gruplarının kadro ve mesleki lisans gibi belirli koşullar tarafından oluşturulduğunu öne sürdü. Akran kabulü çok önemliydi ve paylaşılan kimlikler mesleği bir arada tutan yapıştırıcıydı (Hughes, 1958; Dooley, 1997).

Bu nedenle, profesyonellikten profesyonelliğe, paylaşılan lisansların, sorumluluğun ve hayranlığın artılarına geçişin sonucuydu. Sosyolojideki bir başka teorik eğilim, Tumber ve Prentoulis'e (2005) göre görece özerklik olarak da bilinen profesyonellerin profesyonelliği kendi kendine tanımlama gücüne odaklanır (Joseph, 2008). Meslektaşlarla profesyonel derneklerin oluşumu, profesyonellik tanımında bir güç kaymasına neden oldu. "İçeride", işgali işgalden ayırır. Anglo-Amerikan dünyasındaki bu değişiklik, daha sonra Batı dünyasında mesleği tanımlamak için standartlar haline gelen şeyin (Caplow, 1954; (Wilensky, 1964) ve birçok durumda resmi etik kurallarının benimsenmesinin temelini attı. Gazeteciliğin kuruluşunda okullar zaman içinde mesleki dernek ve derneklerin oluşumunu düzenleyici özgürlüklerin yasal olarak korunması gibi özellikler temelinde gerçekleştirmektedir. (Dooley, 1997; Freidson, 1983; Johnson, 1972) Bu özelliklerden bazıları, profesyonellik kavramının kısa bir geçmişe sahip olduğu ve küresel bir fikir birliğinden yoksun olduğu gazeteciliğ etutur bir şekilde uygulanmıştır. Bazıları, gazetecilerin kendilerini politikacılardan farklılaştırmaya çalıştığı 19. yüzyıldan bu yana Amerika Birleşik Devletleri gibi gazetecilerin kademeli olarak uzmanlaştığını görüyor, ancak bunun en iyi zanaat, ticaret veya meslek olarak tanımlanıp tanımlanmadığı hala tartışılıyor. (Tumber ve Prentoulis, 2005:58; Dooley, 1997)

Klasik mesleklerden farklı olarak gazetecilik belirli bir geleneğe bağlı değildir. Aksine tarihi, siyasi ve kültürel gelişimi karmaşık bir çizgi izlemiştir. Ne gazeteciliğin "doğruluk iddiaları" ne de gazetecilik pratiği için gerekli uzmanlık, beceri ve bilgi, teorik veya bilimsel çerçeveler temelinde standartlaştırılmamıştır (bkz. Abbott, 1988). Gazeteciliğin çoğu, öncelikle öznel yazma ve düzenleme tekniklerine dayandığından, uygulama normları, geleneksel mesleklere göre değişime ve çatışmaya daha yatkındır.

(Tambor ve Prenturis, 2005) Ancak, son yıllarda bir meslek olarak gazetecilik anlayışımız doğrultusunda bir kayma olmuş ve bir meslek olarak gazetecilik ile gazetecilik arasındaki kültürel ve tarihsel ilişkiye Schudson (2005) tarafından erken katkılar yapılmıştır. ve akademinin talepleri. 2003) bir tartışmaydı. Objektiflik için Kovach ve Rosenstiel'e (2001) göre, mesleğin temel ayırt edici özelliği, işverenlere değil, kamu yararına hesap verebilirlik fikridir. Gazeteciliğin birincil amacı, vatandaşlara yaşamları, toplulukları ve toplumları hakkında en iyi kararları vermeleri için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamaktır.

Benzer şekilde, Deuze'un sık sık alıntılanan makalesi *What Is Journalism*'de şöyle der: (Deuze, 2005:442) Bu fikir birliği görüldüğü kadar güçlü değildir. Paradoksal olarak Deuze, akademik gazetecilik alanında giderek artan bir uluslararası fikir birliği eksikliğine işaret ediyor. Peki düzenin atıfta bulunduğu 'bilgi sistemi' nedir ve tarihsel ve siyasi göreceliğe ne ölçüde açıktır? Deuze bunu tam olarak tanımlamaz, bunun yerine yaygın olduğunu düşündüğü genel bir değeri tanımlamayı tercih eder. Gazetecilerin işverenleri ile daha akranlarıyla daha kolay kendilerini tanımlamak ve bir grup olarak, gazetecilik “discursively inşa ideal-tipik değerler” tutan Russo (2001) (1998), Golding ve Elliott (1979), Merritt (1995) ve Kovach ve Rosenstiel çizim öneriyor Deuze. Bu değerler arasında kamu hizmeti (bilgi toplayıcıları ve yayıcıları olarak), nesnellik (tarafsızlık, adalet), özerklik (çalışmalarında bağımsızlık) dolaysızlık (haber kavramına özgü) ve etik (geçerlilik ve meşruiyet sağlama) bulunmaktadır. (Deuze, 2005: 446-7) Bu ya da herhangi bir değerın dünya çapında gazeteciler tarafından yaygın olarak ne ölçüde tutulduğu, diğerleri arasında.

Çalışmamızda endişe verici bir soru olmaya devam etmektedir. Deuze'nin kendisi, gazetecilikle ilgili eleştirel literatürün, örneğin özellikle Schudson'un (2001), nesnellik ve ayrılma değerlerini mutlak olarak sorguladığını ve küresel ve daha akıcı bir haber çağının uygulamalarında ideal-tipik değerlerin istikrarını sorguladığını belirtmektedir. Aksine, Deuze'ye göre, bu geleneksel, çoğunlukla Batılı değerler, farklı koşullarda farklı anlamlar kazanmakta ve her şeyden çok gazetecilerin kendini temsil etme meselesidir. Gazetecilikte profesyonellik kavramı Silvio Waisbord tarafından 2013 yılında *Reinventing Professionalism* (2013) adlı kitabında gözden geçirilmiştir. (Waisbord, 2013: 222) Bizim görüşümüze göre, JWS, Kuzey profesyonel benlik saygısından kaçınırken epistemoloji ve pratiğin sınırlarını keşfetme arayışının somut bir örneğini sunmaktadır (Hanitzsch ve ark., 2019). Bu anlamda çalışma grubumuzun ey yapılarına ilişkin parametreleri tanımlama görevi, küreselleşme-batılılaşma ikiliğini ve

“gazetecilik uygulamalarının homojenleştirilmesini” tanımaya dayalı bir uluslararasılaşmayı kolaylaştırmak yerine, gazetecilikte “küresel profesyonel sömürgeleştirme” ile mücadele çabasının bir parçasını oluşturmaktadır (Hanitzsch, 2007:367).” (Oller ve Torna y).

1.5. Gazete yayıncılığının yerel ve ulusal düzeydeki etkisi

Basın, ulusların ilerlemesinde, ulusal bilincin uyanış sürecinde, dünya medeniyetinin kullanımında özel bir yere sahiptir. Basının toplumun tüm yapıları üzerindeki etkisi o kadar büyüktür ki, hiç kimse onu devlet otoritesi olarak görmeye itiraz etmez, hatta devletin ilk etapta iktidar olarak dağılımındaki yerini bile gösterirler.

Gazeteciliğin genellikle bir veya daha fazla nedenden dolayı bir meslek olmadığı söylenir: gazeteciler lisanslı değildir, gazetecilik teorik bilgidir ve gazetecilik, tüm (hatta çoğu) gazetecilerin geçmesi gereken zorunlu bir müfredatı sahip değildir, gazeteciler gazeteci olmayanları (yayıncılar, blog yazarları vb.) haber yapmaktan dışlayamaz, (çoğu) gazeteci bağımsız danışman değil, çalışandır (ve bu nedenle “profesyonel özerkliğe” sahip değildir), gazeteciler müşterilere hizmet etmez (yalnızca işverenler veya halk) , çoğu gazeteci herhangi bir profesyonel kuruluşun(Profesyonel Gazeteciler Derneği gibi) üyesi değildir ve bu tür gazetecilerin yüksek statüleri veya yüksek gelirleri yoktur (birkaç kişi olsa da). Tüm bu nedenleri bir arada görmek, gazeteciliğin bir meslek olarak statüsü sorununu çözmek için yeterli görünebilir. Gazetecilik ne bir meslek ne de yarı-meslek, ön-meslek veya buna yakın birşey. Yine de çoğumuz, hatta belki de çoğu gazeteci gazeteciliğin bir meslek olduğunu düşünüyoruz-veya en azından araba satmaktan, McDonald’a yönetmekten ve hatta roman yazmaktan çok hemşirelik, öğretmenlik veya mühendislik gibi. Bizim endişemiz gazeteciliğin artık bir meslek olup olmadığı değil, ticaretin, siyasetin ve teknolojinin bildiğimiz şekliyle gazeteciliğin aleyhine çalıştığı bir dünyada bir meslek olarak kalıp kalamayacağıdır. Büyük medya imparatorlukları artık haberleri bir kamu hizmeti olarak değil, reklamlarıyla dikkat çekmenin bir yolu olarak görüyor. Bizimki de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, gazetecileri dördüncü bir güçten ziyade baş belası olarak görmeye başladılar. Ve internet, gazeteciler de dahil olmak üzere haber kuruluşlarını gereksiz kılıyor gibi görünüyor. Gelecekteki bir blogger'a ait gibi görünüyor. "Mesleğin" İngilizce ‘de açıkça birkaç anlamı vardır. "Meslek" ile eş anlamlı olabilir. Meslek, tam zamanlı bir meslektir ve kısmen, kolayca tanımlanabilen bir bilgi, beceri ve yargı koleksiyonuyla -insanların tipik olarak edindiği “disiplin” ile

meydan okunmaktadır. Bu anlamda, bir kimseyi alay ve mecaz olmaksızın, "profesyonel hırsız", "profesyonel dilenci", "profesyonel sporcu" vb. gibi sıfatlarla anmak, o kişinin geçimini bu faaliyetten sağlaması şartıyla caizdir. BT. Evet derim. Gazetecilik kesinlikle bu anlamda bir meslek ama kesinlikle bizim ilgilendiğimiz anlamda değil. Bir meslek olarak gazetecilikten bahsederken, gazetecileri hırsızlar ve dilenciler ile karşılaştırmak istemiyorum. "Meslek" bunun yerine dürüst bir meslekle sınırlandırılabilir. "Tesisatçılık bir meslektir. Gazeteciler gazeteciliğin bir "zanaat" olduğu konusunda hemfikir görünüyorlar, ancak çoğu dergi hala gazeteciliği destekliyor gibi görünüyor (bazı dergiler). "Meslek" gibi dürüst bir şey, belirli bir tür dürüst mesleğide temsil edebilir. Örneğin, "beyaz yakalı iş": "Hukuk bir meslektir, tesisatçılık değil." Uğraştığımız mesleğe yaklaşmak için. Ne yazık ki, bu özellikle samimi, dürüst ve profesyonel mesleğe meydan okumak için en az üç yaklaşım var. Her şeyden önce, "sosyoloji" diyebileceğimiz şeyin kökleri sosyal bilimlerde. Diğer ikisi felsefidir. Mesleğinizin ne olduğu hakkında faydalı bir şey söylemeden önce hangisini kullanacağınıza karar vermelisiniz. Sosyolojik yaklaşım daha istatistiksel- ya da en azından ampirik görünür. Meslek nedir, bir mesleğin meslek olabilmesi için gerekli ve yeterli koşulların yanı sıra "en çok meslek", "en önemli meslekler" ve "en ileri meslekleri" de veren bir tür asi milli beyanattır. "Veya" en gelişmiş meslek ". Bunun doğru olduğunu iddia etmiyorum. Sosyologlar tanımlarını bir araya getirdikleri meslekler listesinden çıkarırlar. Herhangi bir sonucun kanuni bir listesi yoktur. Meslekleri inceleyen her sosyolog kendi mesleğini geliştirir. Hukuk ve tıp her zaman listede yer alır; din adamları, genellikle ve bazen mimarlık, mühendislik, askeri, hemşirelik veya sosyal hizmet gibi meslek olarak kabul edilen diğer meslekler.

1 Gazetecilik bu listelerin bazılarında görünür.

2. Bu farklı listeleri açıklayan nedir? Sosyoloji neden tek sesle konuşmuyor?

Meslek sosyolojisinde üç geleneği ayırt edebiliriz: ekonomik, politik ve antropolojik. Bireysel sosyologlar genellikle unsurlarını karıştırsalar da onları "ideal tipler" olarak ayırt etmek, onları daha az ideal (yani karışık) biçimlerinde bile daha net düşünmemize yardımcı olmalıdır. Ekonomik gelenek, meslekleri öncelikle profesyonellerin kendileri için piyasa güçlerini kontrol etmenin bir aracı olarak, yani bir tekel, lonca veya işçi sendikası biçimi olarak yorumluyor. Ekonomik geleneğin iki kolu vardır: Marksist ve serbest piyasa. Marksist geleneğin son sosyologları arasında en iyisi Magali Sarfatti Larson'dur (Profesyonelliğin Yükselişi, 1977).; serbest piyasa geleneğindeki sosyologlar arasında Andrew Abbott (Meslekler Sistemi, 1988) iyi bir örnektir. Ekonomik

gelenekteki sosyologlar için ister Marksist ister serbest piyasa olsun, uygun koşullar altında birlikte hareket ederek tekellerini yaratan bir mesleğin potansiyel üyeleridir. Başarılı meslekler yüksek bir gelire, işyeri özelliğine, kimin katılabileceğinin kontrolüne vb. Sahiptir, daha az başarılı meslekler bu güçlerin bir kısmından veya çoğundan yoksundur (az ya da çok). Ahlak, eğer uygunsa, yalnızca tekel aracı olarak, “ticari marka” yı (mesleğin adı) potansiyel işverenler için daha cazip hale getirmenin bir yolu olarak geçerlidir. Bu gelenekte, gazetecilik — en azından Amerika Birleşik Devletleri'nde — en iyi ihtimalle başarısız bir meslek olarak kabul edilebilir. Sadece haberleri kapsayan bir tekel gibi bir şeye sahip olmadı, işverenleri, medya, haberleri kimin rapor edeceğini her zaman kontrol etti. Bununla birlikte, politik gelenek için gazetecilik bazı ülkelerde bir meslektir, ancak diğerlerinde değildir. Çoğu zaman Max Weber ile ilişkilendirilen siyasi gelenek, mesleği öncelikle yasal bir koşul olarak, ileri gazetecilik standartlarını belirleyen, uygulama lisansı gerektiren ve resmi hükümet yapıları aracılığıyla uygulayıcılara disiplin uygulayan makul derecede etkili yasalar meselesi olarak yorumluyor. “Mesleki etik” — ve hatta sıradan ahlaki standartlar bile- ayırt edilirse, başka bir düzenleme biçimi olarak ele alınır. Meslek olmak, belli bir şekilde bürokratik hale getirilmiş bir meslek olmaktır. Siyasi yaklaşım için mesleklerden meslekler yaratan toplum (hükümet) ve üstün olan (başka kimin yararına olursa olsun) sahip olduğu toplum (halk) 'dur. Politik yaklaşım, toplumun çok görünür ellerinin yerini ekonominin görünmez elinin yerine koyar. Meslek mensuplarının mesleklerini yapmada çok az veya hiç rolü yoktur. Bu geleneğe göre, Birinci Değişiklik gazetecilerin lisansını yasakladığı sürece gazetecilik ABD'de asla bir meslek olamaz, ancak gazetecilerin lisanslandığı Rusya veya Hindistan'da gazetecilik bir meslektir (lisanslı gazetecilerden oluşur). Mesleğin bu anlayışı göz önüne alındığında, bazı ABD'li gazetecilerin neden uyguladıkları gazeteciliğin bir meslek olduğunu inkâr ettiklerini ve aslında olmaması gerektiği konusunda ısrar ettiklerini görmek kolaydır. Genellikle Emile Durkheim veya Talcott Parsons ile ilişkilendirilen antropolojik gelenek, meslekleri belirli koşullar altında belirli bir sosyal işlevin doğal ifadesi olan öncelikle kültürel gerçekler olarak yorumlar. Belli bir mesleğin meslek olup olmayacağı konusunda ne meslek mensuplarının ne de toplumun söyleyecek çok şeyi olabilir. Meslekler, belirli bir şekilde kullanılan özel bilginin, ileri düzeyde çalışma gerektiren ortak bir mesleğin yarattığı bir topluluğun işlevidir. Son sosyologlar arasında antropolojik gelenekte çalışanların en iyisi Eliot Freidson'dur. Bu üç sosyolojik geleneği birbirinden ayırmak, yaklaşımın henüz tek bir “meslek” kavramına meydan vermediğini

ve daha da önemlisi bunun mümkün olmadığını ortaya koymaya yardımcı olur. Sosyolojinin, çoğu ya da herkes için ortak olan açık vakalar listesinden soyutlayarak, bir defî ulusu geliştirme biçiminin, tek bir defî ulusu vermesi pek mümkün değildir ya da en azından sosyologlar, çoğu aday defî ulusunu dışlamak için yeterli olan açık vakalar listesi üzerinde anlaşana kadar pek mümkün değildir.

Günümüzde tüm sosyolojik listelerde (hukuk ve tıp) sadece iki meslek yer almaktadır. Bu, yaygın olarak kabul gören bir meydan okuyan ulus elde etmek için çok az. Belirli bir araştırma programı için belirli bir sosyal-mantıksal defî ulusunun faydası ne olursa olsun, böyle bir defî ulusunun azınlıktan fazla sosyolog için yerli görünmemesi muhtemeldir. Sosyolojik yaklaşım, olasılıkların vahşi doğasını sunar, ancak aralarında seçim yapmada çok az yardımcı olur. Bence bu, mesleklerin tartışılmasına hâkim olmaya devam etse de sosyolojik yaklaşımın ne kadar çirkin olması gerektiğini açıkça ortaya koymak için yeterli.

İki Felsefi Yaklaşım Felsefi yaklaşımlar tipik olarak bir mesleğin meslek olarak sayılabilmesi için gerekli ve yeterli koşulları sunar. Felsefi bir meydan okuma eylemi, az sayıda mesleğin statüsünü huzursuz bırakabilirken, en azından bu mesleklerin neden ne açıkça meslek ne de meslek olmadığını (tatmin edici bir şekilde) açıklayabilmelidir. Felsefi meydan okuyan uluslar, sosyolojik meydan okuyan ulusların olmadığı şekilde karşı örneklere duyarlıdır. Filozoflar (ve filozoflar gibi düşünen gazeteciler) bir karşı örnekle karşı karşıya kalan sosyologların standart savunmasını kullanamazlar: "Ben 'çoğu' dedim, 'hepsi' değil." Mesleğe" meydan okuyan çeşitli felsefi yaklaşımlardan en iyisi Sokratiktir. "Biz —profesyoneller ve filozoflar — 'gerçekten' bir mesleğin ne olduğunu düşünüyoruz?" Sokratik bir meydan okuyan ulus bir konuşma yoluyla çözülmelidir: çeşitli mesleklerin üyeleri, gerekli ve yeterli koşulları da dahil olmak üzere "meslek" ile ne demek istediklerini söylerler.

Gazetecinin tüm mesleki faaliyetleri Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Anayasasına ve yasalarına tamamen uygundur. Yayınlanmış (yayınlanmış) materyal için okuyucuya, izleyiciye, dinleyiciye, genel olarak halka karşı tamamen sorumludur. Medyada herhangi bir dini etikten ve millettten nefret ettiğini ifade eden, devletin, toplumun ve bireyin çıkarlarına zarar verebilecek şiddet içeren raporlar yayınlamak yasaktır. İzin verilmez medya kullanımı amacıyla açıklanması bilgi, devlet sırrı niteliğindeki ya da diğer pek güvenli bir sır, askere şiddet devirmek veya değiştirmek için var olan bir devlet aygıtı ve toplumsal sistemi, savaş propagandası, şiddet, ırksal, ulusal, dini, seçkin ya da hoşgörüsüzlük, dağıtım pornosu, komisyon ve diğer suç eylemleri. İmzasız

yazıtlar, yazarın talimatı olmadan televizyon yayınları yoluyla halk adına, toplum adına iddia ve kışkırtıcı hükümler koymak kabul edilemez. Gazeteci, bu hükümlerle çelişen yayınevi ve medya yöneticilerinin talimatlarını ve talimatlarını yerine getirmekten kaçınır. Gazeteci, inançlarına, ahlakına ve inançlarına aykırı materyalleri hazırlamayı reddetme hakkına sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM, CUMHURİYET DÖNEMİ VE SONRASI AZERBAYCAN GAZETECİLİĞİ(1918-1928)

2.1.Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında Azerbaycan gazeteciliğinde yenilikler ve değişimde karşılaşılan zorluklar

1917 Şubat Devrimi'nden hemen sonra, 3 Mart'ta Tiflis'te, Rus Güney Kafkasya Senatörü liderliğinde Kafkasya'nın yönetimi için özel bir komite kuruldu (Tiflis, V. 791). Bu komite, bölgenin belli başlı milletlerini temsil eden Temsilciler Meclisi üyelerinden oluşuyordu. Komite üyeleri olarak V.Kharlamov, M.Papajanov, M.Jafarov, K.Abashidze ve P.Pereverzev atanmıştır. Geçici hükümetin kararı ve yönlendirmesinin ardından, Komisyon'a Güney Kafkasya'da çok çeşitli hak ve yetkiler verildi. Kısacası, Kafkas yönetiminin özel bir komitesi, geçici hükümetin yönetim organı olarak işlev görmeye başladı. Güney Kafkasya halkı, Trans-Kafkasya Özel Komitesi tarafından eşit olarak temsil edilmiyor ve tarımsal konularda birleşik bir tavır almıyordu, bu nedenle bölge sakinleri ona güvenmedi ve güçlü bir ulusal kurum olarak hareket edemedi. Mart 1917'nin başında Bakü'de geçici hükümetin en üst organı olarak Kamu Kurumu Yürütme Komitesi kuruldu [7, s.20]. Bunlar arasında hem Sovyetler İşçi Temsilcileri Birliği hem de Şehir Temsilciler Meclisi ve kamu yetkililerinin temsilcileri vardı. Azeri MH Hajinski ve MA Rasulzade temsilcileri yürütme kuruluna katıldı. Rusya'nın diğer sanayi merkezlerinde olduğu gibi Bakü'de de işçi ve asker temsilcilerinden oluşan bir konseyin kurulmasına başlandı. 7 Mart 1917'de 52 üyeli Bakü Parlamento Meclisi kuruldu. Sovyetler, Azerbaycanlı olmayanlardan oluşuyordu. Shaumyan, gıyaben Bakü Konseyi başkanlığına seçildi. Güney Kafkasya'daki diğer şehirlerden farklı olarak, Sovyetler Birliği Bakü'de nispeten güçlüydü. Geçici Hükümetin Ulusal Programı, Rusya'nın bölünmezliği ilkesine dayanıyordu. Daha etkili partiler, İşçiler, İşçiler, Menşevikler, devlet sorunlarının çözümünü, ulusal ve kültürel özerklik ilkesine desteklerini ilan ettikleri gelecekteki Kurucu Meclis'e emanet ettiler. Şubat Devrimi'nden sonra faaliyete geçen Müsavat Partisi, Azerbaycan siyasi partileri arasında daha fazla ilgi gördü. Müsavat Partisi, 20 yıldan fazla bir süredir Azerbaycan'ın Rusya Federasyonu içinde ulusal toprak özerkliği ve Azerbaycan vatandaşlarının oy haklarını savundu [7, v.18]. N. Gence'de. Bakü'de, Yusif Beyli liderliğindeki Türk Adami Merkez Partisi, Alimardan Bey Topçubaşov ve Fatali Khan

Hoyski liderliğindeki Bağımsız Demokratik Grup, RSDLP'nin yerel bir kolu olan Hummat, Gence İslami Birlik Partisi ve Müslüman Birlik İslam Partisi kuruldu.

28 Mayıs 1918'de Tiflis'teki (Gürcistan) Azerbaycan Ulusal Konseyi, Azerbaycan'ın bağımsızlığına ilişkin "Bağımsızlık Bildirgesi"ni kabul etti [6, v.18, 22, 26]. Milli Konsey'in 24 oy (Sultan Mecid Ghanizadeh ve Kafel Bey Ahundov için 2 oyla çekimser kaldı) kararı ve 6 maddelik "Bağımsızlık Bildirgesi" veya "Misagi-Milli" (Antlaşma) tüm Azerbaycan devletinin varlığını ilan etti. Böylece Azerbaycan devlet tarihinin ilk anayasası olan "Bağımsızlık Bildirgesi'nin" kabul edilmesiyle Azerbaycan devleti demokratik bir cumhuriyet ilan edilmiş oldu. Bu hukuki ve siyasi belge, bağımsız bir Azerbaycan devletinin kuruluşunu anlatmakta, yönettiği ülkenin sınırlarını belirlemekte ve devletin temel ilkelerini yansıtmaktadır. Bağımsızlık Bildirgesi, demokratik bir devletin özelliklerini -halk egemenliğinin temeli olarak kuvvetler ayrılığını, vatandaşların medeni ve siyasi haklarının, devletlerin, dinlerin, sınıfların, mezheplerin veya cinsel ilişkilerin temsilcilerini teyit eder. Milli faaliyet, Azerbaycan halkının birlik olma kararlılığı, bir bütün olarak egemen ve demokratik bir anayasal devlet yaratmak, insanlığı göstermiştir. "Bağımsızlık Bildirgesi" Azerbaycan ulusunun tamamen farklı bir siyasi-hukuki ve ahlaki-psikolojik statüye- ulus-devlet statüsüne- girdiğini gösterdi. 30 Mayıs'ta Azerbaycan'ın önemli siyasi merkezlerine radyo ve telgrafla Azerbaycan'ın bağımsızlık ilanı hakkında bilgi verildi. Ulusal Konsey, "Bağımsızlık Bildirgesi"ni kabul ederek tarafsız Fetali Han Hoyski'ye Azerbaycan hükümetini kurma talimatı verdi. İlk hükümet, Müsavat, Müslüman Sosyalist Blok, Hummat, Ittihad ve tarafsızlar dahil olmak üzere dokuz bakan tarafından temsil edildi. Güney Kafkasya'nın bağımsızlığını ilan eden üç devletin- Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan - temsilcileri, Batum'da Osmanlı İmparatorluğu ile görüştü ve 4 Haziran'da ayrı anlaşmalar imzaladı. Anlaşma, Azerbaycan adına Milli Konsey Başkanı MA Rasulzade ve Dışişleri Bakanı MH Hajinski tarafından imzalandı. Anlaşmanın şartları Ermenistan ve Gürcistan için çok zordu ve Azerbaycan ile Osmanlı İmparatorluğu arasında "kalıcı barış ve dostluk" kurdu.

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, doğu ve Türk İslam dünyasında ilk demokratik, yasal ve laik millet olup, Azerbaycan halkının eski geleneklerini bir millet olarak canlandırmıştır. Milli lider Haydar Aliyev, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin ulus inşası alanındaki kısa süreli çalışmalarını övdü ve Halk Cephesi'nin kurucusunu "Halkımızın lideri, Azerbaycan'ın geleceğini düşünenler" olarak nitelendirdi. Onu aradı. Ulusal liderlerin politikasını başarıyla sürdüren

Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kurucularının tüm alanlardaki faaliyetlerini de övdü. Bu resmi değer, Cumhurbaşkanı tarafından 16 Mayıs 2017'de imzalanan "Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin 100. Yıl Dönümü: Teslimat" Bildirisine dayanmaktadır. "Maalesef yüzlerce yıldır bu şanlı tarih, halktan ve devletten gizlenen ya da tahrif edilen Bolşevik fikirlerin iddiaları ile kitlelere sunulmuştur. Halk için değil, aynı zamanda onur duyduğumuz bir gün. "Tamamen gizli"ve "gizli" Halk Cephesi tarihinde önemli yeni tutumlar olarak ortaya çıktı. Burada büyük yayıncılık tarihi bilginimiz Profesör Sirmamad Hüseyinov şunları söyledi: "Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin diğer tüm sosyal-politik kurumları gibi, dergibirdenbire ortaya çıkmadı. 19. yüzyılın ilk yarısında Abbasgöl Ağa, Azərbaycan'ın ulusal ve evrensel ideallerinin ideoloğu ve propagandacısıydı. Yazarlar, düşünürler, Bakikhanov ve Mirza Fatali Ahnzadeh gibi filozoflar ve ünlüler ilerlemenin, ulusal kutlamaların, zaferlerin, dergi bağımsızlığının ve ahlaki ve ahlaki kurumların gelişiminin ana yöntemlerini gördüler. Yolun halefi Hasan Bey Zerdabi, büyük sefinindileklerini yerine getirdi. 1875'te İkinci gazetesini örnek olarak ilk ulusal yayını yarattı. "Jia" (1879-1880), "Jai Kafkajiya" (1880-1884) ve "Keshukuru" (1883-1891) gazeteleri, gazetenin ulusal aydınlanma geleneğinin bir devamı olarak Cerarddin ve Cerarddinkardeşler tarafından yayımlandı. "İkinci" ana dilde yayınlanan "Sharqi-Rus" gazetesi (1903-1905), 19. yüzyılın sonunda Tiflis'te çıktı, editörlüğünü Saeed Unsizade'nin, editörlüğünü ise Muhammed Agasha Taftiri'nin 20. yüzyılın başlarında yaptı. 1905 Rus Devrimi'nden sonra, editörlüğünü Ali Bay Hüseyinzade ve Ahmed Bay Ağaev'in yaptığı "Hayat" (1905-1906) ve Ali Bay Hüseyinzade'nin editörlüğünü yaptığı "Fuyuzat" (1906-1907) dergisi. Yeni tarihi sahne, Molla Nasreddin dergisinin ilk sayısı 7 Nisan 1906'da Tiflis'te (Gürcistan) yayınlandı ve hem Azerbaycan'da hem de Ortadoğu'da hiciv gazeteciliğinin temellerini attı. Mollan Nasreddinistler Ortadoğu'da Molla Nasreddin Okulu adında güçlü bir haber okulu kurmuştur. Derginin sadece Rusya'da değil, Asya, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok ülkede aboneleri bulunmaktadır. Celil Memmedguluzadeh'in dergisi "Molla Nasreddin" Ortadoğu'da, özellikle İran ve Türkiye'de edebi ve toplumsal düşüncenin, devrimci-demokratik hareketin gelişimini etkilemiştir.

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti basını bu gelenekler temelinde şekillendi ve bu mirasın öncülleri 1911'den sonra ortaya çıktı. Halk Cumhuriyeti'nin sosyo-politik amaçlarını ilk kez bir kavram olarak öne çıkaran İkbal (1912-1915) gazetesinden sonra, 15 Ekim 1914'te Dirilik dergisi ve 2 Ekim'de ise, 1915'te ilk kez ulusal program olan

"Açık söz" gazetesinin yayın hayatına başlamıştır. Halkın kurtuluş yolunu ideolojik birlik içinde gören gazetenin adı altında "Günlük Türk gazetesi" ibaresinin yazılması, onun Türk dünyası ile bağlantısının açık bir örneğiydi. Nitekim gazete, basın tarihimizde ilk kez halkımızın adının "Müslüman", "Tatar", "sistem" olmasını protesto etmiş, "Türk" olduğunda ısrar etmiştir. Bu dönem aynı zamanda Türkçülük fikirlerinin yaygınlaştığı bir dönem olarak da nitelendirilmektedir. O yıllardan itibaren basın Türkçülük fikirlerinin tanıtımına büyük önem vermiştir.

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin halkımızın milli değeri olması da bu konuda araştırmaların yapılmasında etkin rol oynamaktadır. Elbette o dönemin basını da Halk Cephesi'nin kurulmasında özel bir rol oynadı. 20. yüzyılın başında Azerbaycan'da 1905-1907 ve 1918-1920 basını, halk bilincinin oluşmasında ve öz bilincin güçlenmesinde büyük rol oynadı. Çünkü o dönemde basının sorunları arasında siyasi meselelerin özel bir yeri vardı. O dönem okuyanlar bile o dönemde gazeteciliğin önemli bir alanının siyasallaştığını söylediler. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kurucuları, devlet adamları, ideologlar, milli basınımızın temellerini atan düşünürlerdi. Ulusal basınımızda bağımsızlık, devletçilik ve cumhuriyetçilik fikri yaygınlaştırıldı. Basının dinamiğinde siyasallaşmış, programlanmış fikrin gerçekleşmesiydi. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti "Ekinci", "Ziya", "Keşkül", "Doğu Rusya", "Molla Nasreddin", "Hayat", "İrşad", "Fuyuzat", "İlerleme", "Hazar", "İkbal", "Açık Söz", "Hayat", "Evrım" ve diğer medya tarafından cilalanan ulusal ideolojinin pratik bir kutlamasıydı. Cumhuriyetin kurucularından Muhammed Âmin Resulzadeh, siyasi mücadelesini halka "Doğu-Rus", "Hummat", "Evrım", "Hayat" ve "Açık Söz" dillerinde anlatmış ve onlara seslenmiştir. Alimardan bey Topçubaşov'un editörlüğü sırasında "Kaspi"nin içeriği ve görüntüsü değişti. İsmail bey Gaspıralı, Hasan Bey Zerdabi fikrine uydu. Hasan bey Agayev, Gence'de çıkan ve aydınlanma fikirlerini yayan Yuzhny Kafkaz gazetesinin editörüydü. Nasib bey Yusifbeyli Gaspıralı "Tercüman" gazetesıyla iş birliği yaptı ve MA Rasulzadeh ile tanışması "Achiq söz" gazetesinin yazı işleri müdürlüğünde gerçekleşti. Milli kimliğimizin formülünü yazan Ahmed Bey Agayev ve Ali Bey Hüseyinzadeh, mutlakiyetçiliğin pençesinden kurtulmak için ilk fırsatta basınımızın "ağır topçusu" oldular. Azerbaycan hükümetinin en gergin günlerinde, Tiflis'ten (Gürcistan) Gence'ye taşınma krizinin devleti sarsması üzerine, yeni kurulan ikinci kabine resmi bir basın açıklaması yayınlamaya karar verdi. 25 Haziran 1918'de bir hükümet gazetesi çıkarma kararı, bu kurum için bir tahminde bulunmak, onu hükümet onayına sunmak ve Gence matbaasını yayına hazırlamaktı. Tiflis'te matbaa

ekipmanı satın alınması da planlandı. Bir hafta sonra da "Azerbaycan Hükümeti Haberlerinin" yayımlanmasına karar verildi. Bu yayının ekipmanı Gıda Bakanı'na emanet edildi. "Hükümet Haberleri" yayınının yönetimi 27 Temmuz tarihli bir kararla Halk Gazetecilik Bakanı'na verildi. Azerbaycan ulusal basını ilk kez devlet düzeyine yükseltilmiştir. Azerbaycan devlet basınının kuruluşu imzalandı. Azerbaycan hükümetinin organı da "Azerbaycan" gazetesiydi. Gazetenin ilk sayısı çok önemli bir güne, Bakü'nün Azerbaycan Cumhuriyeti'nin egemenliğine girdiği güne denk geldi. Bakü'nün Kurtuluş Günü'ne adanmış tebrik telgraflarıyla dolu ilk sayı ile başlayalım. Cumhuriyet döneminde ulusal basının özel örnekleri yaygın olarak kullanıldı: "İstiklal", "Gençlik Ülkesi", "Afkari-mutallimin", "Kültür", "Ovragi-nafisa", "Şeypur", "Zambur" ve diğerleri. Bu ulusal medya kuruluşları, ulusal canlanmanın sıcak yataklarıydı. Edebi ve kültürel ortamı yaratan, yönlendiren, millileştiren, milli ruhlu yeni nesil yetiştiren, bağımsızlığı destekleyen, toplumu modernleştiren ve demokratikleştiren basının bayraktarlarıydılar. "Açık söz", "İstiklal", "Azerbaycan", "Kurtuluş yolu", "Basirat", "Zanbur", "Ovragi-nafisa", "Afkari-mutaallimin" çok zengin tarihi geleneklere sahip ve ulusal demokratik fikirlerin propagandasını yapıyor. " ve bunun gibi. Bu tür medya daha belirgindi. 1918-1920 yılları arasında yeni bir kültür, sanat ve edebiyatın kurulması, demokratik ve bağımsız bir devletin teşvik edilmesi mücadelesinde kilit rol oynadılar.

Azerbaycan basınının bu dönemdeki başarısı, Azerbaycan'ın bağımsızlığı ve devlet bağımsızlığı ile doğrudan ilgiliydi ve dönemin basını ulus inşası sürecinde başı çekerek ideolojik faaliyet özgürlüğünü devraldı. Elbette bu ideolojik mücadelede partiler ve toplumlar propaganda çalışmaları yapmak için her yolu kullandılar. Azerbaycan'da medya için yasal çerçeve oluşturma süreci Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla başlamıştır. Demokratik ilkelere dayanan AXC, bağımsız ve özgür gazeteciliğin gereğini anlamış ve bir dizi kanun kabul etmiştir. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde basın alanında en büyük başarı, 30 Ekim 1919'da kabul edilen "Basın Beyannamesi" idi. Basın Tüzüğü, kısa ömürlü olmasına rağmen, Azerbaycan gazeteciliğinin gelişmesine güçlü bir ivme kazandırdı ve ulusal basın tarihinde silinmez bir iz bıraktı. Bu iz, modern zamanlarda kitle iletişim alanında kabul edilen yasal düzenlemelerde de hissedilmektedir. Şüphesiz Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde sansürün kaldırılması da bu gelişmeyi hızlandırmıştır. 9 Kasım 1918'de kabul edilen bu kararname, ülkede özgür basının yolunu açmıştır. Basınımız, 1919'da kabul edilen "Basın Bildirgesi"nden hâlâ yararlanmaktadır. Böylece Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını kazanır kazanmaz kendi bağımsız Anayasasını

oluşturmuştur. Halkın anayasal haklarından biri de basın, ifade ve düşünce özgürlüğüdür. Anayasa'nın 47. maddesinin 1. fıkrası şöyle diyor: "Herkes, düşünce ve ifade özgürlüğüne sahiptir." Elbette bu özgürlük medya aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu nedenle bu özgürlüğün yasal dayanağını oluşturan bir medya yasası hazırlanmıştır. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti basınının milli düşüncenin oluşmasında ve gelişmesinde aktif rol oynadığı açıktır. Elbette modern Azerbaycan Halk Cephesi'nin halefi nasıl bizim halefimiz ise, Cumhuriyet dönemi medyasının halefidir.

2.2. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminin konuşma, basın ve basın özgürlüğü mücadelesi

Azerbaycan halkının özgürlük, bağımsızlık, bağımsız düşünme ve genel olarak görüşlerini özgürce ifade etme arzusu her zaman güçlü olmuştur. Ulusal destanlarımızın, eski masallarımızın ve genel olarak sözlü halk edebiyatının ruhunda, insanın kendi kendini ifade etmesi ayrı bir alandır. Yazılı edebiyatımızın eski kaynaklarına dikkatlice yaklaşırsak, bu konunun çok ilginç örnekleriyle karşılaşacağız. Yüce Nizami Gencevi'nin eserindeki çeşitli motifler arasında özgür sözün özel bir yeri vardır. Şairin "Zalim Kral Zahid'in destanı"nın çalışmasının temel fikri, kişinin ne düşündüğünü söylemeye cesaret etmektir. Türe göre atasözü olarak adlandırılan eserin içeriğinde şu nokta vardır: kralın casusu ona her yerde yaşlı adamın krala "zalim", "kana susamış" dediğini söyler. Kral bu casusluk haberinden öfkelenir ve yaşlı adamı onu öldürmek için saraya götürür. Kralın öfkesini özgür söze, özgür düşünceye iyi bilen yaşlı bir adam, önceden bir örtü giyer ve özgür bir fikir için bile ölmeye hazır olduğunu bildirmek için saraya gelir. Kral, acımasızlığı onu toplum içinde sarsmış olan yaşlı adamın öfkesinden sonra eridiğini ve balmumuna döneceğini ve bağışlanması için yalvardığını düşünüyor. Ancak, özgür bir kelimeyle ilişkili büyük bir şairin estetik ideali karşısında yaşlı adam, bağımsız düşünceye olan bağlılığını çok daha keskin bir şekilde ifade eder ve onu doğrudan ve doğru bir şekilde gösteren aynayı (bizim bağlamımızda Özgür bir kelime) kırmaktan ziyade kusurları düzeltilmesini tavsiye eder. Aslında, yaşlı adamın bu bilge tavsiyesi, yazılı edebiyatımızın en büyük ustalarından biri olan Nizami Gencevi'nin estetik idealidir. Şairin inancına göre, doğru kelime, Özgürdüşünce o kadar kutsaldır ki, önündeki en zalim Tiran bile bazen dayanamaz ve teslim olmaz. Ve bu sahnede yaşlı adamın Özgür söz söyleme cesareti, kızgın kralın gazabını söndürür ve kral o günden itibaren bilge bir hükümdar olur. Burada, kralı despot devlet

başkanı, sansürcü casus, yaşlı adamı özgür sözün mücahidi olarak ele alırsak, eser ve yazarı

Azerbaycan sanat düşüncesi tarihinde ifade özgürlüğünün ilk mücahidi olarak kabul edilebiliriz. Yakından incelendiğinde, “sırlar hazinesinde” yer alan Nizami'nin tüm makaleleri, bugün bile modern olan gazetecilik anlarının bolluğunu içerir. "Zalim Kral Zahit'in destanı" doğası gereği şiirden ziyade gazetecilik yönünde daha çok ilgi çekicidir. Gazetecilik araştırmacısı Famille Mehti haklı olarak,” eski yazılı edebiyatımızda, Nizami, Hagani, Nesimi, Fuzuli gibi sözlerin ölümsüz ustalarının eserlerinde, yaşam olaylarına karşı özgür gazetecilik tutumunun işaretlerini de buluyoruz "diye belirtiyor [Mehdi, 1982]. " Tüm zamanların büyük sanatçıları busoruna hitap ettiler ve zamanlarının ve çevrelerinin somut çizgileriyle çizdiler” (Zerdabi, 1906). Fakat bunların hepsi baskı öncesi dönemin idealleridir ve hem dünya edebi düşüncesi tarihinde hem de

Azerbaycan edebi ortamında özgür, demokratik basın fikri, basının çoğaltılması biçiminin ortaya çıkmasından sonra ortaya çıkmıştır. Elbette bu anlamda sadece fikri değil, aynı zamanda bunu gerçekleştirme sürecini de ulusal basınımızın kurucusu Hasan Bey Zerdabinin faaliyetlerinde görüyoruz. Ulusu aydınlatmak için çeşitli yöntemlere başvuran bu büyük entelektüel, nihayetinde gazete üretmeyi tercih ediyor. H.Zerdüş halkı bilim ve aydınlanma çağrısında bulundu ve bunun için “gazete yayınlamaktan başka bir şey” görmedi. ” Kâğıda yazılan doğru kelimelerin kapılardan ve pencerelerden inanç dairelerine ulaşması" arzusuyla konuştu: "doğru kelimenin yerinde kalması asla mümkün değildir. Her yıl on gazete okuyucusundan biri okuduğunu okursa, sayıları her yıl artar" (Zerdabi, 1906). Böylece bu fikir çiftçi gazetesini oluşturdu. Milli basının ilk örneğinin yayınlanmasıyla Azerbaycan basınının gelişim süreci başladı. Bu gelişim sürecinin temel özü, özgür kelime ve çoğaltılması ile ilgilidir. Profesör Şamil Valiyev, biri mükemmel bir araştırmacı, tarih, Azerbaycanbasın, haklı olarak belirtir Azad “değerlendirerek sosyal-kültürel fayda basın, onunsosyal ve siyasi önemi, H., Azerbaycan Editörler sürdüren ve eğitici yaratıcı gelenek Zerdabi de adapte fikirler bu yurtsever bir düşünür, onun bilimsel-teorik görüşler boş birkelime, yeni bir döneme, onu mükemmel, elde oluşturmak, ulusal press reliz`de yer almıştır” (Valiyev.Ş, 2010).

M.A. Bugün bilinen Rasulzade'nin “basın özgürlüğü ” adlı makalesi, bu sorunu doğrudan ortaya koyan ve teorik sorularını çözen değerli bir çalışmadır. M.A. yazısında Rasulzade şöyle yazıyor: "Bu millet, bu ülke, basının özgür ve mutlu olması için mutlu

ve özgürdür. Bu konuyu doğru bir şekilde anlamak ve anlamak istiyorsak, basın tarihini incelemeli, görevlerini ve çeşitli durumlarını analiz etmeliyiz". Bu konudaki görüşünü geliştirerek Rasulzade şunları yazdı: "Basın millet halkının, gazetecilerin kişisel görüşlerini kamuoyuna getiriyor. Zamanının kültürünün koruyucusudur, zamanı ve diğer zamanları hakkında gerekli bilgileri halka iletebilir. Bir veya daha fazla kişinin yeni fikirleri kamuya açık hale geliyor, basılı basından binlerce kopya halinde yayılıyor". Yazarın bu düşünceleri, alıntılanan kelimenin gücü, gazetenin şu anda neler yapabileceğinin ifadesi açısından da çok ilginçtir. M.A.Rasulzade'nin Azerbaycan'ın yeni bağımsızlığı mücadelesinde bir okul olarak bu makalesi gazetecilerimize " basının öğretmen rolünü yerine getirdiğini" öğretti. O halkın Gazetecisidir. Maneviyattan uzak olamaz. Saf olmalı, saf olmalı, ahlakın ötesine geçmemeli, eğer onun ötesine geçerse, kendi çıkarlarına ve amaçlarına hizmet edemez. Alçakgönüllü yazı, küfür, iftira, iftira- bu üç etik olmayan konuşma basına saygı duyuyor ve ahlakından mahrum bırakıyor". Bu sözler bugünlerde o kadar modern ki, bir insan yardım edemez ama şaşırır. Özgür, demokratik bir basın fikri, bu fikri ulus tarafından anlama sorunu sürekli olarak Üzeyir Bey'i de endişelendirdi ve hatta bu konudaki yazısını "Hurricane Press" olarak nitelendirdi. Bu makale, demokratik basının ne için hizmet ettiği, özgür ve demokratik basının teorik sorularını açıkça belirtmektedir. Uzair Hacıbeyli sadece demokratik basının teorik temellerini geliştirmekle kalmadı, aynı zamanda bu alandaki birçok gazetenin faaliyetleri hakkında övgü dolu ve eleştirel yazılar yazdı. Ne diyor, büyük bir yazar ve gazetecinin "çevirisi" ne diyor?", "Öğretmenlerimiz ve basınlarımız", "gazeteyi okurken", "hadisler-sözler", "çeviriyi okurken", " Rusya'da basın", " bazı gazete dersleri " vb. Dönemin basın resminin oluşturulmasıyla birlikte demokratik gazeteciliğin kamusal rolünü analiz etti. Bu tür bir gazetecilik yaratıcı bir okuldur. Ve "yaratıcı okul" kavramı kendi içinde çok derin bilimsel, teorik, pratik içerikler taşır, kendi alanında kendi etrafında takipçileri eğitir.

Tarihten tanıdığımız yaratıcı okullar, edebi-sanatsal, bilimsel alandaki anlardan, ondan önce görülmemiş özgün niteliklere sahip olan anlardan kaynaklanmaktadır. Okul o kadar özgün, çok değerli, o kadar pratik olmalı ki yüzlerce, belki binlerce işçiye ve dolayısıyla takipçilerine sahip olmalıdır. Ve biz her zaman edebiyat okulundan bahsederken, tarihsel sınavlardan çıkış yolunu, zamana, döneme, yarına atıfta bulunarak mutlaka hesaba katıyoruz. Azerbaycan Demokratik düşüncesinin taşıyıcısı olan Neriman Nerimanov, demokratik basın fikrinin gerçekleşmesine yönelik mücadelesini her zaman ön plana çıkaran "Felaketlerimizin Alayışı" makalesinde ulusal okul, ulusal

din, ulusal dil ve diğer konularla birlikte ulusal basın meselesiyle ilgili şunları yazıyor: “... Sorunumuz hakkındaki fikrimizi mümkün olduğunca açık bir şekilde, zaman içinde aynı anda özetledik... ve fikrimizin özeti şu şekildeydi: ulus kendini kabul etme hakkına sahip olmadığını düşünüyordu. Tanıma için ulusal dil, ulusal okul, ulusal basın, ulusal edebiyat da gereklidir. Onların ortaya çıkışı ve ilerlemesi bizim için kutsal yazıyabağıdır.

2.2.1. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde aydınların gazetecilikte etkisi ve başarıları

9 Kasım 1918'de Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, yeşil, kırmızı ve mavi renklerden, beyaz hilal ve sekizgen yıldızdan oluşan ulusal bayrağı Türkleşme, İslamlaşma ve modernleşmenin sembolü olarak kabul etmiş ve bir yarışma oluşturacağını ilan etmişti. 23 ay boyunca cumhuriyetin aldığı kararların her birinin temelinde demokrasinin tesisi ve milli ruhun yükselişi vardı. Halk Cephesi hükümetinin 27 Haziran 1918 tarihli kararı ile Azerbaycan-Türkçe devlet dili ilan edildi ve kanunun kabulü tarihi bir gerçektir. ADC döneminde basın ve yayıncılığı yeniden yapılandırmak için tarihi kararlar alındı. "1918-20, Azerbaycan basın tarihinde önceki dönemlere kıyasla en yüksek gelişme aşamasıdır. Bu dönemin basını, milli kültürün önemli bir parçası olarak hem nitelik hem de nicelik açısından Azerbaycan hayatının yaşayan bir kronolojisi haline geldi. 9 Kasım 1918 tarihli bir hükümet kararnamesi, medya üzerindeki devlet kontrolünü kaldırdı. 30 Ekim 1919'da TBMM tarafından kabul edilen "Basın Yönetmeliği'nde", "Basım, litografi ve benzeri işletmelerin açılması ile matbu eserlerin basımı ve satışı için devlet kurumlarının iznine gerek yoktur. " Aynı zamanda, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin fikirlerini destekleyen basına daha geniş bir okuyucu kitlesi düştü. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde, “Bağımsızlık” (1918-20), “Azerbaycan” (1918-20), “Ovraginafisa” (1919), “İslam” (1917-19), “Kurtuluş” (1920), “Kültür” (1920)), “Gençlik Ülkesi” (1918), “Sheypur” (1918-19), “Zanbur” (1919) ve ulusal bağımsızlık fikriyle diğer medya organları yayınlandı. "İki yılda ülkede 100'e yakın gazete ve dergi yayınlandı" (Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti Ansiklopedisi: İki ciltte, Cilt I. - Bakü, Lider Yayınevi, 2004, s. 73). Süreli yayınların kurulması ve yayınlanması için Basın İşleri Başmüfettişliğine başvuru yapılması yeterliydi. Tüzüğe göre, bir medya kuruluşu yalnızca mevcut yasaları ihlal etmekten ve suç işlemekten yargılanabilir. Azerbaycan'da ulusal bağımsızlığın ilanından sonra ulusal basına yeni bir görev, iç ve dış tehditlere karşı ideolojik olarak mücadele

etmekti. Resmi devlet kurumu olan "Azerbaycan" gazetesinin ilk sayısının 15 Eylül 1918'de Gence'de yayımlanması da bu zorunluluktan kaynaklanmıştır. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte "Azerbaycan" gazetesinin yayınlanmasının gerçekleştirilmesi, sadece ülke topraklarını değil, aynı zamanda Azerbaycan'ın adını da temsil eden bir medya kuruluşunun başlatılmasıyla ulusal basın tarihimize damgasını vurmuştur. Ulus devletin "Azerbaycan" gazetesinin resmi bir devlet gazetesi olarak ortaya çıkması Azerbaycan "(Habibbeyli İsa" Azerbaycan "Bağımsız Azerbaycan", "Azerbaycan ", 15 Eylül 2013) tarihinde önemli bir olaydır. Gazete, o zamana kadar yayınlanan birçok yayının aksine, genç, bağımsız Azerbaycan devletinin hayatında yer alan sosyal-politik ve ekonomik süreçleri ele aldı. "Azerbaycan" Üzeyir Bey Hacıbeyli, Mohammad Âmin Resulzade, Mirzabala Mammadzade, Khalil Ibrahim, Mohammad Hadi, Zulfugar Hajibeyov, Ahmad Javad, Omar Faig Nemanzade, Salman Mümtaz, Farhad Agazade, Shafiqah Efendizade, Shamtak Efendi ağası gibi büyük prestijler kazandı. Koçarlı, Seyid Hüseyin, İbrahim Halilov, Cafer Cabbarlı, Abdulla Shaig, Gafur Rashad Mirzazade, Shafi Bey Rüstembeyov, Yusif Vezir Chamanzeminli gibi etkili aydınlar, ülke sorunlarının dile getirildiği muhteşem bir tribün haline geldiler.

1919'un başından 27 Nisan 1920'ye kadar- Demokratik Cumhuriyetin çöküşüne kadar gazetenin başında büyük Azerbaycan aydını Üzeyir Bey Hacıbeyli vardı. "Azerbaycan" gazetesi, yıllar boyunca yayınlandığı süre boyunca, Azerbaycan'ın sosyal-politik, ekonomik ve kültürel yaşamının çeşitli yönlerini kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Araştırmacılara göre, "Azerbaycan" gazetesi, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti "(Habibbeyli İsa." Azerbaycan "" Bağımsız Azerbaycan "." Azerbaycan ", 15 Eylül 2013). Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin dağılmasından ve Bakü'de Bolşevik hükümetinin kurulmasından sonra cumhuriyette bağımsız ve demokratik basın gelenekleri sona erdi Halk Komiserleri Konseyi 27 Ekim 1920'de bir kararname imzaladı. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucuları, devlet adamları, ideologlar, ulusal mührümüzün temellerini atan düşünürlerdi. Ulusal basınımızda bağımsızlık, devletçilik, cumhuriyetçilik fikirleri tanıtıldı. Siyasileştirilmiş, programlanabilir bir fikrin hayata geçirildiği basın dinamiğinde idi. ADR, 'Ziya', 'Kashkul', 'Doğu Rusya'sı', 'Molla Nasreddin', 'Hayat', 'İrşad', 'Fuzat', 'ilerleme', 'Hazar', 'İgbal', 'açık söz', 'yaşam', 'evrim', 'Gumet' gibi basılı makamlar tarafından parlatılmış, 'Ot'akinchi'den beslenen ulusal ideolojinin pratik zaferiydi. Cumhuriyetin kurucularından M.A., siyasi programını

"Doğu Rusya", "Humete", "evrim", "canlılık", "açık söz" te anladı ve mücadeleye çağırdı. Alimardan bey Topçubaşov'un editörlüğünde " Hazar'ın yüzü değişti, İsmail Bey gazpıralı, Hasan Bey Zardabi'nin içeriği kök saldı. Hasan Bey Aghayev, Aydınlanma fikrini Güney Kafkasya gazetesinin Gence'deki yazı merkezinde yaydı. Ahmet Bay Aghaev ve Ali Bay Hüseyinzade ilk defa basınıımızın "ağır topçusu"oldular. Azerbaycan Demokratik Mührünün gerçek öncüleri arasında

"İkbal" gazetesinin özel bir ağırlığı vardı. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ilanından sonra, ulus-devlet basını şimdiden ciddi ve profesyonel bir deneyim zenginliğine sahipti. Artık baskı ve baskı altında yaydıkları düşüncelerini yüksek sesle ve açıkça ifade etme fırsatına sahipler. Ayrıca devletin desteği ve himayesi sayesinde ulusal gazete yeni bir gelişme aşamasına girmiştir. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti "Azerbaycan" (1918-1920), "İstiklal" (1918-1920), "Gorges-Nefise" (1919), "İslam" (1917-1919), "Kurtuluş" (1920), "Medeniyet" (1920), Yurt Gençliği (1918), "Şeypur" (1918-1919), "Zenbur" (1919), vb. Ulusal bağımsızlığın ilanından sonra Azerbaycan'ın ulusal gazeteleri devlet kurumlarının baskısı altında yeni görevlerle karşı karşıya kaldı. Hükümet ve Kongre bir dizi hazırladı. Matbaaların ve yayıncıların zaman gereksinimleri düzeyinde çalışmasını sağlamak için düzenlemeler. Onaylı basın politikası. Hükümet, aynı yılın Nisan ayında aldığı bir kararla, yasa tasarısını hazırlamak üzere Adalet Bakanlığı'nı görevlendirdi. Ancak İçişleri Bakanlığı'nın 20 Haziran'da sunduğu yasa tasarısı onaylanarak görüşülmek üzere meclise sunuldu. Yasa, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ilkelerine dayanıyordu. Belge, basının, insan faaliyetinin tüm alanları gibi, özgürlük ve anarşi arasındaki sınırları tanımlayan yasalara uyması gerektiğini belirtiyor. Basın özgürlüğünü oybirliğiyle savunan Kongre üyeleri, tasarıyı en önemli belgelerden biri olarak gördüler. Ancak, projenin üç okuması da hararetle tartışıldı. Hümbet Partisi ve Sosyalist Parti, basını kısıtlayan bir yasa olmadığını söyleyerek projeye karşı çıktı. Şart, demokrasi ve bağımsız milliyetçilik ilkelerini ihlal etmektedir. Başka bir makalenin tartışılması, basının genel yönetimi ve liderliği hakkında bir makale, Yayıncı Gazeteciliğinin sunulması ve bir matbaa kurulmasına izin verilmesi yaygın tartışmalara yol açtı. Cumhuriyet hükümeti basın özgürlüğünü halk bilincinin ve kültürünün gelişmesi için en önemli koşullardan biri olarak görüyordu. Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından önce Çarlık Rusya'sının bir parçası olan

Azerbaycan'da basın özgürlüğünün bulunmadığı bilinmektedir. Kendi dillerinde yazmak ve okumak büyük engellerden kaynaklanıyordu, gazeteler ve dergiler kesinlikle

sansürlendi. Böyle bir rejim ulusal bilincin, ulusal kültürün gelişimine ağır bir darbe indirdi. Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümetinin 9 Kasım 1918 tarihli emriyle, basın ve medyanın içeriği, yayınlanması ve dağıtımı için devlet denetimi iptal edildi. Ulusalsiyasi birlik çağrısı, Cumhuriyet döneminde tüm Azerbaycan basınının ana sloganı oldu. Ulusal basının ana konusu, 31 Mart 1918'de Bakü'de ve Azerbaycan'ın çeşitli bölgelerinde Ermeni-Taşnak ve Rus-Bolşevik haydutları tarafından Türk-Müslüman nüfusa karşı işlenen kitlesel soykırımdı. O sırada açık söz gazetesi şöyle yazdı: "korkunç bir saat geliyor, birlik gerekiyor." Gazete Azerbaycan halkının siyasi partilerini dış politikaya karşı birlik olmaya çağırdı. Ulusal basının bilinç uyanışına yönelik faaliyetleri, yürüttüğü Gazetecilik propagandası, yaklaşmakta olan düşman provokasyonunun ortaya çıkmasında büyük rol oynamıştır.

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti haftalık gazetesi İstiklal Gazetesi'nin bu yönde faaliyetine özellikle dikkat edilmelidir. Bakü'de yayınlanan gazetenin ilk sayısı 1 Şubat 1919'da sonuncusu ise 23 Nisan 1920'de yayınlandı (toplam A2 sayısı). 11 Mart 1919'da yayınlanmaya başlayan Nafisa Gullies dergisi, edebiyat ve sanata adanmış ilk periyodik basılı organ oldu. 1919 yılının Mart-Ağustos aylarında Bakü'de sadece 6 sayı gören derginin editörü Alabbas Muznib, besteci-besteci Zulfugar Bey Hacıbeyli, Azim Azimzade'nin ressamıydı. Dergide F.Koçarlı, Abdullah Şaig, Zulfugar Hacıbeyli, Amin Abid, Muhammed Hadi ve ark. yazarlar konuştu. O yıllarda Azerbaycan'da ilk sayısı 5 Ekim 1918'de çıkan "Shapur" dergisi yayınlandı, yayıncısı Muhammed Sıdgi'nin editörü Samed Mansur'du. 1920 yılının başlarında yayınlanmaya başlayan "Gürtuluş" dergisi edebi ve kültürel alanda önemli çalışmalar yapmış, Azerbaycan halkının ulusal kültürünün tanıtımında önemli rol oynamıştır. Cumhuriyet döneminin ulusal basının tüm bu tarihi mücadelenin ön saflarında olduğunu söylemek güvenlidir, kroniğini yazmıştır. Ulusal basımız bu hikâyenin sadece bir arkadaşı değil, onu yarattı, ona bir mücadele ruhu verdi, bağımsız bir devletin restorasyonuna yol açtı. Modern ulusalbasımız, gelenekleri gurur duyan bir okula ev sahipliği yapmaktadır. Profesyonellik ilkelerine saygı duyan saygın gazetecilerin ordusuna Şeyh Hiyabani Anıtı'nı hatırlatmak uygun olmaz: "halkın onurunun ilk şartı onun bağımsızlığıdır. Bağımsız olmayan bir halkın azim ve saygısı yoktur. Halkın bağımsızlığı ahlaki erdemleri tarafından korunabilir. Onun cesareti ve cesareti her milletin bağımsızlığını koruyor." Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde olduğu gibi, bağımsızlığımızın kazanıldığı yıllardabasin ulusal devlet inşası sürecinin ön saflarındaydı. Bu nedenle, Azerbaycan ulusal basının hem yüzyılın başında hem de sonunda başarıları, bağımsızlık, devlet

bağımsızlığı düşüncesine doğrudan bağlıdır. Ulusal gazeteciliğimizin bu kader döneminin basını, tüm incelikleri, detayları ile incelenmeli, analiz edilmeli ve değerini kazanmalıdır.

2.3. Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ve dönemin gazetelerinde yer alması

Bu kısım, o zamanın en ünlü “Açık Söz” gazetesinde yayınlandı- Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti kültürü, gazetecilik, askeri inşaatı vb. Sosyal-ekonomik alanın gelişmesi için diğer alanlarda olduğu gibi bir takım önemli önlemler almıştır- bu onun başyazısından bir örnektir. Bağımsız bir devlet kurma fikrinin gerçekleştirilmesi, ekonomik ve sosyal alanın bağımsızlığını sağlamadan imkansızdı. AHR M.A.'nın önde gelen liderleri, Rasulzade'nin demokratik devlet fikirlerinin kalbinde, Khoyski'nin Fatali Han'ı, Ali Mardan Bey Topçubayev'in toplumun her alanında eşitlik fikri vardı, aralarında ekonomik alan önemli bir yer tutuyordu. Demokratik devlet inşasının ekonomik politikasının temeli, özel, belediye, özel ve devlet mülkiyetinin geliştirilmesi için koşulların yaratılmasıydı.

Bolşevik yönetiminden farklı olarak, ADC hükümeti, mülkiyetin kısıtlanması ve mülkiyetin ödenmesine karşı mücadele ederek özel bir arazi mülkiyeti türünü benimser. ADC'nin mülkiyet alanındaki temel amacı, mülkün ezilmesini önlemek ve arazinin etkin kullanımını organize etmektir. Devletin amacı, özel mülkiyeti, kırsal nüfusun gelirle sağlanacak ve özel mülkiyetin kullanılmamasını önleyecek şekilde ayırmaktır. 23 ay varlığını cumhuriyeti başarılar elde olan özel bir değer, ekonomik ve siyasi hayat bağımsız bir Azerbaycan: geri yükleme başlatıldı petrol boru hattı, Bakü-Batum, yeniden inşaat, demiryolu, Bakü-Ufa inşa nehri köprüsü, Kura yayımlanan tuhaf nakit işaretleri Cumhuriyeti, alınan özel önlemler geliştirilmesi için nakliye Hazar Denizi'ndedir [1, S. 63]. Henry'nin ekonomik ve finansal alandaki faaliyetlerinin en büyük başarısı, dolaşıma özgü para birimlerinin serbest bırakılmasıydı. Finans alanında ana amaç, ulusal para biriminin değerini korumak ve satın alma gücünü güçlendirmektir. Kriz sırasında ulusal para birimleri dolaşıma sokuldu. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, Eylül 1919'da devlet bankasını açtı. Parlamento, hazineye yapılan ücretlerin ödenmesi ile yurtdışına hammadde ihraç etme olasılığı hakkında bir yasa çıkardı. Ülkenin dışına altın, gümüş ve platinin gizli yöntemlerle ihraç edilmesi konusu ele alındı. Ağustos 1919'da Azerbaycan'a ithal edilen birtakım mücevherlere geçici gümrük tarifeleri getirilerek ülke içinde adil mal alışverişini düzenlemeye çalıştılar. 9

Şubat 1920'de Azerbaycan'dan ithal edilen mallar için yeni gümrük kurallarının uygulanmasına ilişkin yasa kabul edildi. Hükümet vergi sistemini düzenlemek ve hükümet harcamalarını azaltmak için harekete geçti. Bağımsızlık Bildirgesi, diğer ülkelerle, özellikle de en yakın komşularla ekonomik ilişkilerin kurulması ve bu ilişkilerin geliştirilmesi ihtiyacının altını çizdi. Önemli faaliyetler arasında malların serbest ihracatı organize edildi.

Ağustos 1919'da Azerbaycan'a ithal edilen alkollü içeceklere ve balık ürünlerine ilişkin gümrük vergilerinin yükseltilmesine ilişkin yasa, iç piyasanın korunması, ekonomik krizin engellenmesine hizmet etti. Parlamentoda 24 Kasım 1919'da ticaretin ekonominin gelişmesinde ve parasal ilişkilerin etkin bir şekilde düzenlenmesinde rolü tartışıldı. Hükümet, bağımsız bir devlet kurulmadan önce diğer devletlerle var olan ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi politikasını temel almıştır. Hükümeti, ülkede var olan yabancı şirketlerle ilişkilerini sürdürdü. Örnek olarak, Beyaz Şor Gölü'ndeki Nobel kardeşlerin şirketi ile işbirliği anlaşması yer almaktadır.

Azerbaycan hükümetinin ekonomik alanda faaliyet göstermesinin temel amacı halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve hazineyi çeşitli kaynaklardan kullanarak yenilemek olmuştur. Herhangi bir ürünün yurtdışına ihraç edilme olasılığını değerlendiren hükümet, bu ürünün nüfusa olan önemini ve devletin ihracatından elde edebileceği kar miktarını ayrıntılı olarak tartışmıştır. 20 Şubat 1919'da yürürlüğe giren yasaya göre, yabancı ülkelere alkol, konyak ve üzüm ürünlerinin ihraç edilmesine izin verildi. Çünkü bu ürünlerin dış pazara ihraç edilmesi hem yerel halk hem de devlet hazinesi için önemli faydalar sağlamıştır. ADC hükümeti komşu ülkelerle ilişkilerin olumlu gelişimine özel önem vermiştir ve ekonomik durumunun düzelmemesine rağmen Dağıstan'a 50 milyon manat tutarında yardım sağlamıştır [1, s.66]. Gürcistan ile ilişkiler, ADC'nin komşu ülkelerle ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Gürcistan'la 26 Aralık 1918'de imzalanan sözleşmeye göre, temel malların ithalatı ve ihracatı için gümrük masrafları ortadan kaldırılmalı ve Gürcistan'a satılan gazyağı miktarı 1 milyon pood'u geçmemeli ve petrol ürünlerinin miktarı 20 milyon pood'u geçmemelidir [4, s.32]. Sözleşme, gümrük masraflarında indirim sonucunda elde edilen ürünlerin satışını sınırlandırmaktadır. 30 Mart 1920'de Sovyet Rusya ile Azerbaycan arasında ekonomik alanda bir anlaşma imzalandı. Ancak Rusya sözleşmenin şartlarını yerine getirmeyi reddetti. ADC döneminde ekonominin en önde gelen faktörü petrol endüstrisi olarak kabul edildi. Bu nedenle parlamento ve hükümet, küresel pazardaki petrol durumuna ilgi duyuyorlardı ve bu endüstrinin gelişimine odaklandılar. Doğal kaynakların

mevcudiyetinin yanı sıra, bunların doğru ve etkin kullanımı, devletin ekonomik gücünün önemli bir göstergesi olarak kabul edilir. Azerbaycan Cumhuriyeti, ADC'nin mirasına atfedilen maddi ve manevi mirasını korur, ekonomik, sosyal, politik yaşamın her alanında, ADC'nin mirasından toplanan gelenekleri dikkate alarak iç ve dış politikasının önde gelen yönlerini belirler. Kısa varlığına rağmen Azerbaycan halkının bağımsızlığa ve özgürlüğe verdiği değerin en çarpıcı örneği olan ADC hükümeti halkımızın gururu olarak kabul edilmektedir. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde kültür ve aydınlanma alanında bir dizi önemli etkinlik gerçekleştirildi.

ADC hükümetinin 30 Haziran 1918 tarihli kararına göre, Halk Gazetecilik Bakanlığı ofisi Gence'de organize edilmiş ve ilgili personel tarafından güvence altına alınmıştır.

Hükümetin 27 Haziran 1918 tarihli kararına göre, Türk dili devlet dili ilan edildi. Gazetecilik alanındaki ilk önemli etkinlik okulların kamulaştırılmasıydı. Azerbaycan hükümetinin 28 Ağustos 1918 tarihli kararında, tüm ilköğretim kurumlarında Gazeteciliğin işçilerin ana dillerinde yapılması gerektiği, devlet dili olan ana dilin öğretiminin zorunlu olarak yapılması gerektiği belirtildi.

Gazetecilik sisteminin kamulaştırılmasında en büyük zorluk, pedagojik personelin eksikliğinden kaynaklanıyordu. Öğretmen ihtiyacını karşılamak için 1918 yılında Gence, Şaki ve Zagatalada 150 kişinin katıldığı kısa süreli pedagojik kurslar düzenlendi. 22 Haziran 1918'de Azerbaycan hükümeti, Gori Öğretmen Seminerinin Azerbaycan'a devredilmesine karar verdi.

ADC hükümeti, okul ders kitaplarının hazırlanması ve yayınlanması amacıyla Gazetecilik Bakanlığı bünyesinde özel bir komisyon kurmuştur. 1919'da "Türk alfabesi", "yeni bilimsel hesap", "ikinci yıl", "yeni okul", "edebiyat dersleri", "Müntahabat", "Türk çelenk", "tarihi-doğal", "rehber cebir" ders kitapları yayınlandı. Azerbaycan Parlamentosu, 18 Eylül 1919 tarihli kararıyla Halk Gazetecilik Bakanlığı'nın emrinde, yeni kitapları Türkçe olarak satın almak için 1 milyon manat tahsis etmiştir.

Azerbaycan hükümetinin yürüttüğü tedbirler sonucunda 1919 yılının başında 637 ilkokul ve 23 ortaokul özel Gazetecilik kurumu vardı. Ortaokullar arasında 6 erkek ve 4 kadın spor salonu, 5 gerçek okul, 3 öğretmen semineri (Bakü, Gence ve Gazah), 3 Aziz Nina'nın kadın okulu (Bakü, Gence ve Şeki), politiktik okulu ve ticaret okulu vardı. Bakü, Gence ve Gazah'da öğretmen seminerleri, Bakü'de, Gence ve Şeki'de "Kutsal Nina'nın kadın okulları", Bakü'de Politiktik ve ticaret okulları faaliyet gösterdiler. Eylül 1919'da Lankaran'da erkek ve kadın spor salonları çalışmaya başladı.

11 Eylül 1919'da Azerbaycan hükümetinin kararı ile “Aziz Nina'nın” okulları Bakü Birinci Ulusal Kadın Spor Salonu, Gencin Kadın Spor Salonu ve Şaki Kadın Spor Salonu olarak yeniden adlandırıldı. 1919'da Aydınlanma Bakanlığı, Bakü, Şeki, Şuşa, Geyçay'da öğretmen ve öğretmen gazetecilik için okulların açılmasına ilişkin tasarımı parlamentoya sundu ve proje onaylandı. Ülkede Gazetecilik sistemini daha da genişletmek ve derinleştirmek amacıyla Azerbaycan hükümeti 1919 yazında Bakü, Gence ve Şeki'de, Şuşa, Gazah, Husar, Salyan ve Zagatalada erkekler ve kadınlar için kısa süreli pedagojik kurslar açtı. 23 Temmuz 1918'de Türkiye'den ADC hükümetinin kararı ile 50 öğretmen davet edildi. 1919 yılının Ekim ayı başlarında Azerbaycan'a geldiler ve öğretim faaliyetlerine başladılar.

Millî Gazetecilik Bakanlığı, Azerbaycan dilinde ders kitaplarının yazılması ve yayınlanması için bir komisyon kurmuştur. Türkiye'den ders kitapları ve ders kitapları da satın alındı. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin karşılaştığı en önemli görevlerden biri Azerbaycan'da yükseköğretimin düzenlenmesi ve yükseköğretime sahip ulusal personelin hazırlanmasıydı. Bakü Devlet Üniversitesi 1 Eylül 1919 tarihinde Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti Parlamentosu tarafından kurulmuştur. Üniversiteye profesörlük sağlamak için tanınmış bilim adamları bir öğretim üyesine davet edildi. Ekipman satın almak için kitaplara 1 milyon manat tahsis edildi.

Parlamento kararı ile 100 Azerbaycanlı yabancı ülkelere- Almanya, İtalya, Fransa ve Türkiye- yüksek öğrenim görmeleri için gönderildi. Ayrıca birkaç işçinin Rus Gazetecilik kurumlarına gönderilmesine karar verildi. Ancak yabancı askeri müdahale ve iç savaş nedeniyle bu olay gerçekleşmedi.

Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, varlığının kısa bir döneminde halkımızın kültürel gelişimine ve ilerlemesine büyük katkılarda bulunmuştur.

Halk Cumhuriyeti'nin kurulması, ulusal tiyatronun faaliyetlerini de yeniden canlandırdı. Devletin aktif yardımı ve müdahalesi sonucunda Azerbaycan tiyatrosunun gelişmesinde önemli niteliksel değişiklikler meydana geldi. Tiyatronun repertuarında Azerbaycantarihi ve ulusal kurtuluş mücadelesi üzerine yeni eserler yer almaktadır.

1873 yılında kurulan profesyonel Azerbaycan tiyatro sanatı, yirminci yüzyılın başlarında ulusal kültürün en hızlı büyüyen alanlarından biriydi.

Ancak, Mart 1918'deki soykırım sırasında Bakü'deki tiyatro ve oyunculuk grupları parçalanmış ve adeta yok olmuştur. Ancak Demokratik Cumhuriyet'in kurulmasından sonra Bakü'deki tiyatro topluluklarının yeniden düzenlenmesi için koşullar yaratıldı.

Hacıbeyli Kardeşler, Cumhuriyet döneminde Bakü'de faaliyetlerine yeniden başlayan ilk topluluktur.

Azerbaycan'ın diğer şehir ve ilçelerinde de tiyatro toplulukları düzenlendi. Şuşa'da Hacıbeyli kardeşlerin tiyatro idaresinin bir şubesi kuruldu. Cumhuriyet Hükümetinin 9 Ekim 1918 tarihli kararına göre tiyatro eseri Maarif Nezareti'nin emrine verilmiştir. 18 Ekim'de Halk Gazetecilik Bakanı'nın Devlet Tiyatrosu'nun kurulmasına ilişkin raporunu dinledikten sonra Hükümet, Mayilov Kardeşler Tiyatrosu'nun (şimdi Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu) binasını bu tiyatro için satın almaya karar verdi. Azerbaycan Devlet Tiyatrosu'nun açılması ve işletilmesi, Demokratik Cumhuriyet döneminde kültür hayatının en parlak sayfalarından biriydi.

Azerbaycan hükümeti Müslüman tiyatro grubunu himayesi altına almaya karar verdi. Bakanlar Kurulu, 17 Kasım 1919 tarihli toplantısında, Türk Opera ve Drama Tiyatrosu'nun kurulmasına ilişkin Maarif Vekil'inin raporunu dinlemiş, Devlet Türk Opera ve Drama Tiyatrosu'nun kurulmasına ilişkin kanun tasarısını kabul etmiş ve 300.000 manat tahsis etmiştir. Devlet tiyatrosunun restorasyonu böylece Azerbaycan Türk tiyatrosu millileştirildi ve devlet korumasına alındı.

1918 yılında Bakü'nün Taşnak ve Menşeviklerden kurtuluşu sırasında şehit olan Azerbaycan Türk askerlerinin anısına Çambarakand Mezarlığı'na (şimdiki Şehitler Sokağı) dikilecek bir anıt kompleksinin inşaatına başlandı.

Halk Gazetecilik Bakanlığı, Gence'deki Nizami Mozolesinin inşası için 500.000 manat tahsis etti.

Halk Cumhuriyeti hükümeti de ülkemizde müzelerin kurulması için önemli çalışmalar yapmıştır. Kültür tarihimizin en büyük olaylarından biri olan İstiklal Müzesi, o dönemin anıtıdır. Bu kültür kurumu, Azerbaycan'ın tarihini ve kültürünü, ulusal ve sanatsal mirasını sergileyen ve tanıtan ilk devlet müzesidir. Müze, 7 Aralık 1919'da Azerbaycan Meclisi'nin açılışının yıl dönümünde kendi binasında açılmış ve meclise bağlı olarak işletilmiştir. Müzenin organizasyonu ve işletilmesi ile ilgili tüm masraflar Azerbaycan Parlamentosu Başkanlığı tarafından karşılandı. Tarihimizi ve dinimizi yansıtan sergiler vardı- ev eşyaları, silahlar, el yazmaları.

10 Temmuz 1917'de Müsavat partisi, Azerbaycan halkını milli mücadeleye hazırlamak için Müsavat adlı bir gazete çıkarmaya başladı. Bu gazetenin toplam altı sayısı çıktı: "Yaşasın Cumhuriyet, yaşasın ulusal-yerel özerklik!" sloganıyla yola çıktı. Ekim 1917'den sonra "Müsavat" partisinin siyasi programı değiştirilip "milli özerklik" şartının yerine "milli bağımsızlık" getirilince, "Müsavat" gazetesinin yayımı

durdurulmuş ve 4 Şubat 1918'den itibaren "Müsavat" gazetesinin yayımı durdurulmuştur. İstiklal Gazetesi de yayın hayatına başladı. 1918 yılının başında Azerbaycan'da siyasi iktidar mücadelesi zirveye ulaştı. Rus-Bolşevik ve Ermeni-Taşnak tepkisi "Birdenbire Müsavat'ın iktidara gelmesini engellemek için ortaya çıktı ve ülkedeki kaos, çekişme ve soykırım yaratmaya başladı. 31 Mart 1918'de Bakü'de ve çeşitli illerde. Azerbaycan, Ermeni-Taşnak ve Rus bölgeleri Bolşevik zencilerin Türk- Müslüman nüfusa karşı işledikleri toplu soykırımlar o dönemde Azerbaycan ulusal basınının ana gündem maddesiydi.

"İstiklal" gazetesinin amacı, manşetinde verilen ünlü kitabesinde açıkça ifade edilmiştir: Milletin yolu hak yoludur.

Ey gerçek! Yaşasın sevgili millet, çok yaşa!

(Tofik Fikret)

"İstiklal" gazetesinde Ahmed Javad, Mirzabala Memmedzade, Seyyid Hüseyin, Abdullah Shaig, Hüseyin Mirzajamalov, Farhad Agazade, Ali Yusuf, Halil İbrahim ve diğer yazarlar sahne aldı. Böylece, Yeni zamanlarda, Abbasgulu ağa Bakıhanov ve Mirza Fatali Ahundzade'den Mirza Celil ve Mirza Alekper Sabir'e kadar yaratıcı aydınlar Azerbaycan halkının ulusal bilincinde büyük rol oynamıştır. Cumhuriyetin yaratılışında bile, ulus kendisini, halkını, seçkin halkını tanıdı, Ulusal yönetimi ulusal ideolojinin tezahürü olarak gördü. Azerbaycan'da ulusal bağımsızlık ilanının ardından Ulusal basının önünde yeni zorluklar ortaya çıktı. Asıl amaç Halk cumhuriyetinin korunması, yeni tarihi görevlerin gerçekleştirilmesi için iç ve dış tehditlerle ideolojik mücadeledir. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti Nisan 1918'den itibaren Azerbaycan gazetesini yayınlamaya başlamıştır. Gazetenin farklı zamanlardaki editörleri Ceyhun Bey Hacıbeyli, Şafi bey Rustambeyli, Uzair bey Hacıbeyli ve Halil İbrahim'di. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin resmi organı olan Azerbaycan gazetesinin asıl ilgisi, yeni kurulan ulusal hükümetin korunmasıydı. Bu gazete, cumhuriyetin tüm 76 siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel kurumunun tarihi tablosunu yansıtıyor. "Azerbaycan'ın" ilk 4 numarası Gence'de çıktı, daha sonra Azerbaycan ve Rusça dillerinde Bakü'ye basıldı. Dört sayfalık gazetenin iki sayfası Azerbaycan'da, ikisi de Rusça olarak yayınlanmaktadır. Gazetenin ilk sayısında Bakü'nün (1918.15 Eylül) serbest bırakılmasıyla ilgili haberler ve Muhammed Hadi tarafından bir Türk askerinin başarısını yücelten "Türk şarkısı" adlı bir şiir yayınlandı. Şafi bey Rustambeyli, 19 Eylül'de Azerbaycan gazetesinin Rusça'da yayınlanan sayısında" düşünmenin zamanı geldi "makalesinde Taşnaksutyun partisinin Azerbaycan halkına yönelik düşmanca

politikasını ortaya koyuyor ve Ermenileri uyarıyor:"... Çok geç olmadan Ermeni halkı komşularıyla samimi ve dostane bir yaşam yoluna girecek. Başka bir yol da onlar için sürekli felaket olacaktır."

2.4. Cumhuriyet Döneminden sonra demokratik fikirlerin geliştirilmesinde Milli Basının rolü: Vyshka gazetesi örneği

Her şey Mayıs 1927'de başladı. Bakinskiy Rabochiy gazetesindeki bir makale, yeni bir yayıncıya ihtiyaç olduğunu savundu. Kısa sürede bu yönde araştırmalar yapılarak yeni bir gazetenin yayınlanması için hazırlıklara başlandı. 4 Ocak-8 Şubat 1928 tarihleri arasında birçok önemli konuda müzakereler ve istişareler yapıldı. Gelecekteki yayınların yönü, amacı, tirajı, formatı ve periyodikliği belirlendi. Bu sorular, Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi Başkanı'nın tarihi 11 ve 16. Protokollerinde yansıtılmaktadır. Bina gazete basmak için tasarlanmıştı. Yeni gazeteye ne ad vereceklerini uzun uzun düşündüler. Medya okurlarıyla ilk sözü söylemelidir. Bir isim amacını, yönünü ve amacını yansıtmalıdır. Okuyucuya sunulan gazete öncelikle petrol ve gaz sektörünü, bu sektörde çalışanların hayatlarını, hayallerini ve sorunlarını kapsamalıdır. Ona verilen isim onlara karşılık gelmelidir. Çeşitli önerilerde bulunuldu: "Gelonka", "Gazmachi", "Neft uchun", "Vyshka". Her biri, Azerbaycan'ın bol doğal kaynağı olan "siyah altın" ile ilişkilendirildi. Görüşmeler ve istişareler yapıldı. Sonunda "Vyshka" adı altında durdular. Gazete ilk olarak 1 Mart 1928'de yayımlandı. Editör ekibi 10 kişiden oluşuyordu. Gazetenin iki editörü: Mikhail Lifshits ve Boris Balkasov, Bakü Sovyetler Birliği'nden Frank, Kooperatiften Petersky, Birlik'ten Gutin ... Yazı işleri kadrosunun çoğu işçi gazetecilerden oluşuyordu. Birinci sayısında gazetenin yazı işleri müdürlüğünün adresi şu şekilde belirtilmiştir: 7 Azerbaycan Caddesi. 1 Mart 1928 sabahı, büfede Vyshka gazetesi çıktı. 15.000 adet basılan yeni gazetenin ilk sayısı kuru ellerle çıktı. 20.000 tirajlı gazetenin ikinci baskısı ve 25.000 tirajlı üçüncü baskısı okuyuculara sunuldu. 1929'da "Vyshka" 45.000 kopya halinde yayımlandı. Gazete ilk baskısından itibaren geniş bir konu yelpazesini ele aldı. Vyshka, okuyuculara yurtiçinden ve yurtdışından en son ve en önemli haberleri verdi. Sayfada ayrıca vaka anlatılıyor, sosyal hayatın eksiklikleri vurgulanıyor, sorun eleniyor ve örnek olarakolumlu yönler öne çıkıyor. Ama elbette, bir medya kuruluşu olarak pozisyonuna uygun olarak Vyshka, petrol ve gaz endüstrisinin geçmişini, yılını ve geleceğini yansıtan makaleleri tercih etti. Gazete başından beri Bakü işçilerine, özellikle petrol işçilerine, sözde "kara altının" değerini ve anavatanlarının kurtuluşu için önemini aktarmaya

çalıştı. "Vyshka" sadece bir günlük gazete ve haber sayfası değil, aynı zamanda okuyuculara yardım etmek istedi ve neredeyse başarılı oldu. Bütün bunlar, Vyshka'nın sürekli yenilik arayışının, yorulmak bilmeyen çabalarının ve sıkı çalışmasının sonucuydu. Gazete çalışanları, petrol ve gaz şirketleri tarafından üretilen materyalleri yayınlayarak çalışmalarını doğrulamadı. Bu işçi gazetesinin faaliyetleri, petrol işçileri arasında bir miktar tanıtım ve eğitim içeriyordu. Petrol şirketi çalışanlarının etkinliğini artırmak için, "Vyshka"nın yaratıcı çalışanları bir toplantı düzenledi ve gazete okuyucularından gelen tüm soruları yanıtlamak için bir bilgi ofisi kurdu. Gazeteciler tarafından oluşturulan materyaller, gazetecilik becerilerini kullanarak "Vyshka" sayfalarında profesyonel olarak yayınlandı. Gazete yöneticileri ve çalışanları, okuyucuları eğlendirmek için sürekli olarak yeni fikirler ve düşünceler ortaya atıyorlardı. İki sayfa "Vyshka" hikayelere, bilimsel ve teknolojik yeniliklere, çeşitli haberlere ve yarışmalara ayrıldı.

Petrol işçileri ile "Vyshka"...

Sovyet döneminde Azerbaycan gazetesi Vyshka, petrol ve gaz endüstrisini ve bu branşta çalışanları yakından takip ediyordu. 1930'ların başında, Bakü işçileri beş yıllık bir planın uygulanması için yarıştı. Petrol şirketleri, beş yıllık planı kısa sürede uygulamak için yapmaları gerekenden fazlasını yaptı. Vyshka üyeleri neredeyse her zaman birlikteydi. Vyshka'dan muhabirler sık sık fabrikayı ziyaret etti. Editör geziler ve baskınlar düzenledi.

1 Nisan 1931'de petrolcüler, iki buçuk yıllık beş yıllık planı yerine getirdiklerini bildirdiler. "Vyshka" bu haberi büyük bir heyecanla okuyucularına aktardı. O yıllarda sadece Azerbaycan'da değil, Sovyetler Birliği'nin diğer cumhuriyetlerinde de işçi gazeteleri yayımlandı. Onlar da "Vyshka"ya oy verdiler ve Azerbaycanlı işçilerin kahramanlıklarını tüm dünyaya duyurdular. Yabancı gazeteler bile haberlere kayıtsız kalmadı. Almanya'dan Vyshka'ya bir telgraf geldi: "Zaferiniz bize büyük zirvelere ilham veriyor."

Ağustos 1931'de Kızıl Bayrak İşçi Nişanı ile Bakü İşçi Yarışması sona erdi. Vyshka ekibi de başarılarına katkıda bulundu.

Vyshka bir dizi girişimde bulundu. Gazetenin girişimiyle Donbas madencileri Bakü işçileriyle yarıştı. Mart 1933'ün sonunda, Vyshka gazetesinden bir grup işçi Donbas madencileriyle buluşmaya gitti. Bir süre sonra, Kochegarka gazetesinin başkanı Nikolai İzotov, Vyshka gazetesinin yıldönümüne katılmak için Bakü'ye geldi.

Azerbaycanlı petrol işçileri, Sovyet döneminde büyük önem taşıyan sonraki beş yılda çok çalıştılar. Beş yıl Sovyet Azerbaycan'a ödüller ve sertifikalar getirdi. Vyshka gazetesi çalışanları da bu yarışmalara çeşitli türlerde yazılarıyla katıldı.

1937'den 1938'e kadar "Vyshka" editörü deneyimli bir araştırmacı, önde gelen siyasi figür A. Gindin'di. Mart 1939'da Vyshka, Bakinskiy Rabochiy ile birleştirildi. Bir yıl sonra, 1 Şubat 1940'ta Vyshka gazetesi 40.000 tirajla bağımsız olarak yeniden yayınlanmaya başladı.

22 Haziran 1941'de Büyük Vatanseverlik Savaşı başladı. Vyshka gazetesinin birçok çalışanı da üniformalarını askeri üniformalara dönüştürdü. Savaşın zor günlerinde Vyshka üyeleri, çıkardıkları gazetenin havaya ve suya ihtiyacı olduğunu düşündüler ve daha çok çalıştılar. Savaş sırasında Vyshka gazetesi okuyucularını bırakmadı. Diğer medya kuruluşları gibi onun da önemli sorumlulukları vardı. Büyük bir zafer için umutlar yaratılmalıydı. Gazetenin yazı işleri yoğun bir şekilde çalışıyor, yeni bölümler oluşturuyor ve bu bölümlerde yayınlanan yazılar vatansever duyguları yansıtıyordu.

İşçi cephesinde, Vyshka bir medya kuruluşu olarak ön plandaydı. O yılların sloganı şuydu: "Her şey cephe için, her şey düşmana karşı zafer için!". Vyshka da bu sloganı taşın dönüştürdü. Savaşın ilk yılının ilk birkaç ayında gazete, yaklaşık 20 petrol tugayının çalışmaları hakkında makaleler yayınladı. O zamanlar Bakü petrolcüleri gerçek bir kahramanlık gösterdiler. İş gücü azaltıldı ve birçoğu cepheye gönderildi. Bununla birlikte, Azerbaycan petrol endüstrisindeki çalışmalar gecikmedi. Yeni petrol kuyuları açıldı ve kuyular açıldı.

Vyshka, Karabağ savaşı sırasında ulusun acısını da örtmeye çalıştı. "Vyshka"nın doğrudan devlet başkanının yasalarına göre faaliyet göstermek zorunda olan medya kuruluşlarından biri olduğunu ve Sovyet devletinin henüz çökmediğini, o zaman ulusal değerlere odaklanmak için bu kadar zor bir zamanda, Karabağ savaşının gerçeklerini yazmak... Evlerinden kovulan binlerce hem şehrimizin acısını basın yoluyla aktarmak kolay olmadı. Gazete daha sonra Karabağ'daki şiddetli savaşları haber yaptı. Savaşın en gergin anlarının özel baskılarını yaptı. Bu o zamanlar için kahramanlık demektir. Zamanla, yani Sovyet rejimi altında, Vyshka gazetesinin yaratıcı kadrosunun büyük çoğunluğu Ermeniler, Ruslar ve Yahudilerdi. Yaklaşık 90 kişiden oluşan günlük siyasi gazete için sadece 4-5 Azerbaycanlı çalıştı ve bu Azeri yazarlar sayesinde Vyshka Karabağ hakkındaki gerçekleri halka aktarmaya çalıştı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VYSHKA GAZETESİNE GENEL BAKIŞ

3.1. Vyshka gazetesi: Tarihçesi, yayıncılık anlayışı ve hedefleri

Gazete ile ilgili yaptığım araştırmalara katkı olarak bazı röportajları ekleyerek bilgilendirme vermeyi üstün bildiğim için, bazı kısımlara ekledim.

Haber başlığı: Azerbaycan'daki Rus basınının amiral gemilerinden biri "Vyshka"

27 Şubat 2022

Medine Hasanova

`Vyshka gazetesi` Genel yayın yönetmeni

"1 Mart, Azerbaycan'ın en eski süreli yayınlarından biri olan bağımsız sosyo-politik gazete "Vyshka"nın 90. yıldönümüdür. Azerbaycan'da birkaç kuşak Rusça konuşan okuyucunun gözdesi olan bu gazete, 1928'den beri yayınlanmaktadır(Fotoğraf 1). Şahsen benim için, gerçek bir gazetecilik okulu olan Vyshka, okuyucularla temasını ne sebeple olursa olsun asla kaybetmedi.

Bu gazeteye "altın çağında" geldim. Yayının şu anki genel yayın yönetmeni, Azerbaycan Cumhuriyeti Onurlu Gazetecisi, "Altın Kalem" ödülü ve Yüksek Medya Ödülü sahibi, 1995'ten beri "Vyshka"nın samimi yaratıcı ekibine liderlik eden Madina Hasanova , dönemi "altın çağ" olarak adlandırır.

"Vyshka" nın "altın çağında", bu ekip yetenekli bir gazeteci, yetenekliorganizatör, nazik yoldaş, gençliğin patronu Gennady Grigoryevich Glushkov (1973- 1984) tarafından yönetildi. Gennady Glushkov, o yıllarda yaşadığı ülkenin dilini bilmenin önemini hala anlamış ve Azerbaycan dilini öğreniyordu.O yıllarda yazı işleri ofisimizde Yuri Katkov, Osman Mirzayev, Zaur Gadimbayov, Vasily Zaytsev, Moisey Goldberg, Irada Vakilova, Faig Zakiyev, Dilbar Ahundzade, İshak İnashvili, Vagif Aliyev, Vladlen Busalayev, Olegkhan Hamidov gibi gazeteciler görev yapıyordu. İbrahim ve diğerleri Shukurov, Natalya Tahirova, Shamil Majidov, Firangiz Khanjanbeyova, Rahman Mammadov, Necef Najafov, Azer Mursaliyev, Rauf Talishinski ve diğer birkaç genç gazeteci çalıştı.

Gazetenin genel yayın yönetmeni Madina Hasanova, bu yayının tarihini şöyle anlatıyor: "Vyshka'nın tarihi Mayıs 1927'de başladı. 4 Ocak-8 Şubat 1928 tarihleri arasında gazetenin amaçları, hedefleri, tirajı, formatı ve tirajı belirlendi. Yeni gazetenin adı çok konuşuldu. Birçok seçenek vardı: "Jelonka", "Burovaya", "Za neft". Sonunda

"Vyshka" ismine karar verdiler. İsmin kendisi, yeni medyanın geçen yüzyılın başında ülkedeki petrol endüstrisinin gelişimini ele almak, "kara altın" üreten kahraman Azerbaycanlı petrol işçilerinin sıradan iş günlerini yazmak için yaratıldığını gösteriyor. 1 Mart 1928 sabahı, Vyshka gazetesinin 15.000 kopyası Bakü'nün ve eski SSCB'deki bir dizi başka şehrin gazete bayilerine girdi. Gazetenin ikinci sayısı 20.000, üçüncü sayısı 25.000 tiraj elde etti. 1929'da "Vyshka"nın tirajı 45.000 kopyaya ulaşmıştı.

Hasanova'ya göre, Vyshka gazetesine başkanlık eden ilk kadın değildi. O yıllarda gazetemizin en parlak sayfaları çıktı ve özverili Azerbaycan petrol işçilerinin çabaları sayesinde cepheye kesintisiz yakıt ikmali hakkında okuyucular her gün bilgilendirildi. O zamana kadar Bakü'de dağıtılan "Vyshka", 1 Mayıs 1963'te geniş formatta yayınlanmaya başlamış ve şehir gazetesinden ulusal öneme sahip günlük bir gazete haline gelmiştir. Bu olay Vyshka'nın yaşamının 36. yılında gerçekleşti. O dönemde Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin sanayi ve inşaat sekreteri olarak çalışan ünlü petrolcü Ali Cabbar oğlu Amirov bu konuda büyük rol oynadı.

1990'a kadar günlük olarak, eski Sovyetler Birliği'nin yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Federal Almanya Cumhuriyeti, İsviçre, İsrail, Bulgaristan, Polonya, Küba, İran, Türkiye genelinde 120.000 kopya, bazen daha fazla tirajla yayınlandı. Suriye ve Yemen Bu yayın sayesinde dünya, Azerbaycanlı petrol işçileri tarafından açılan ve açılan ilk petrol kuyusu, kıyıdan uzak efsanevi Petrol Kayalıkları, Hazar'dan "kara altın" çıkaran özverili insanlar ve Dağlık Karabağ çatışması hakkındaki gerçekleri öğreniyor.

Gazetenin güçlü uluslararası bağlantıları vardı. Almanya ile yakın ilişkiler bu konuda özel bir yere sahipti. 1 Nisan 1931'de, Azerbaycan petrolcileri iki buçuk yıllık beş yıllık planın uygulanacağını bildirdiğinde, Almanya'dan Vyshka'ya bir tebrik telgrafi geldi ve üç ay sonra binlerce Bakü işçisi Alman heyetini karşıladı. Tarihiboyunca ülkenin en önemli gazetelerinden biri olan Vyshka, toplumdaki konumunu hiçbir zaman zayıflatmamıştır. Bu gazetenin de sözde bilgi çağında, internet çağında okuyucuları var. Hem yaşlı hem de genç okuyucular arasında hala popüler olan Vyshka'nın sayfaları, güncel konularla ilgili materyallerin yanı sıra operasyonel haberler ve tarihi bilgiler içermektedir.

Bu yazı işleri ofisinin kenarından ilk girdiğimde, kolektif yıl dönümü kutlamalarını bekliyordu. 1978'de, 50. yıldönümü vesilesiyle, Kızıl İşçi Bayrağı'nın Vyshka Nişanı ile ödüllendirildi. Bir yıl sonra, cumhuriyetin başı, ulusal lider Haydar Aliyev bu emri bizzat Vyshka bayrağına koydu. O zaman Bakü Devlet Üniversitesi

gazetecilik fakültesinde işçiydim. Bu çok uluslu yaratıcı ekibin bir üyesi olmam da o önemli günlerde oldu ve bu ekip mesleğimde gelişmeme çok yardımcı oldu.

Vyshka, 1990'dan beri bağımsız bir yayındır. O günleri hatırlatan Medine Hasanova, “Yazı odamız için en zor dönemdi. Haydar Aliyev 1993 yılında yeniden cumhuriyet yönetimine dönmeseydi bu gazeteye kim bilir neler olurdu. Yeni Azerbaycan Partisi'nin 1996 yılındaki ilk toplantılarından birinde, Büyük Önder gazetemizin kaderiyle ilgilendi. Vyshka'nın çok kötü durumda olduğunu öğrendiğinde, Devlet Petrol Şirketi'ne (SOCAR) gazetenin mali sorunlarını çözme talimatı verdi. 1999 yılında SOCAR, Vyshka'nın resmi kurucu ortağı oldu.

1997'de Vyshka, bilgisayarlı ilk cumhuriyet medya kuruluşlarından biri oldu. 1999'dan beri gazete iki dilde yayınlandı - Azerice ve Rusça. Bu arada, Sovyet döneminde Vyshka'nın yazı işleri müdür yardımcısı olan Osman Mirzayev, gazetenin hâlâ Azerice yayınlanmasını istiyordu. (Unutmamak gerekir ki, 1991 yılında Karakand üzerinde Ermeniler tarafından Azerbaycan'ın önde gelen devlet adamları ve gazetecilerini taşıyan bir helikopterin vurulması sonucu hayatını kaybedenlerden biri de Osman Mirzayev'dir).Şu anda, Vyshka, A3 formatında 16 sayfada haftada bir kez yayınlanmaktadır(Fotoğraf 2).

Gazetenin internet sitesi 1 Mart 2001'de yayına girmiştir. Bayan Medina şöyle diyor: “Bu tarih Vyshka'nın ikinci doğum günü olarak kabul edilebilir. Gazetenin elektronik versiyonu sayesinde Azerbaycanlı petrol işçilerinin bu yayını dünyanın farklı yerlerinde yaşayan birçok okuyucu arasında bir iletişim aracı olma fırsatı haline gelmiştir. Gazete hala eski geleneklerinin çoğunu koruyor. Bu geleneklerden biri, 1963'ten beri "Vyshka" adı altında faaliyet gösteren "Rodnik" ("Çeşme") edebiyat derneğidir. Bu arada bu edebiyat derneğinin oluşumunu başlatan Ali Amirov da güzel şiirler yazmıştır. Gazetede "Rodnik" başlığı altında yayınlanan şiirlerin yazarları profesyonel şairler değil, petrol işçileri, öğretmenler, mühendisler, bilim adamları ve işçilerdir. Bugün gazete için hangi konular öncelikli olmaya devam ediyor? Medine soruma cevaben petrol ve gaz, hava ve deniz ulaşımı, sosyo-politik hayat, bilim ve Gazetecilik, kültür ve turizm gibi konuların günümüzde de geçerli olduğunu söyledi.

Gazetenin genel yayın yönetmeni, "Vyshka"nın her sayısının alaka düzeyini ve konu çeşitliliğini sağlamaya yardımcı olan yazarlara ve gazetenin projelerine katılarak "bunu göz ardı eden" ortaklara teşekkür etti.

Bu gazete için gelecek planlarından bahseden Madina 1996'yı şöyle hatırlıyor: “Haydar Aliyev'e bu gazeteyi koruyacağıma söz verdim. Onun "Başarılı olacak mısın?" Soruya

cevabım şuydu: "Çalışıyorum." Güldü ve "'Yapabilirim' demeliydin" dedi. Amacım, nesli tükenmek üzere olan ve Azerbaycan halkının Milli Önderi tarafından bizzat kurtarılan bu gazeteyi korumak, gelecek nesiller için bir bilgi köprüsü olarak tutmak, bu olağanüstü yayını Vyshka için korumak, bir yayın yapmaktır. Bize yardım eden tüm insanlara adanmış kitap. O kitap neredeyse toplandı, sadece son satırlar kaldı. ”

Fotoğraf 1. Vyshka gazetesinin sertifikası

Kaynak: Petr Tarasov gazetesinin yazı işleri personelinin sertifikası. 1 Temmuz 1928

dikkate alındığında her şeye rağmen Vyshka faaliyetlerine devam etti. Vyshka üyeleri onu yarı yolda bırakmadılar ve bu gazeteyi yaşatmak için ellerinden geleni yaptılar.

Azerbaycan'da kitlesel işçi gazetelerinin yaratılmasından önce birçok hazırlık çalışması yapıldı. Mayıs 1927 gibi erken bir tarihte Bakü Raboçiy, yeni bir gazete çıkarmanın gerekli olduğunu savunan bir makale yayınladı. Şubat 1928'de gelecekteki yayının amaçları, hedefleri, tirajı ve sıklığı belirlenir. "Vyshka" olarak adlandırılmasına karar verilen gazetenin ilk sayısının yayın koşulları onaylandı ve editörler atandı. O yıllarda Bakü'de bir galaksi dolusu Yahudi gazeteci çalışıyordu. En ünlülerinden biri Mikhail Osipovich Lifshits (Nikolsky) idi. 1898'de Orsha (Beyaz Rusya) şehrinde bir avukat ailesinde doğdu. Pogromlarla bağlantılı olarak aile, Yahudi düşmanlığının olmadığı Bakü'ye taşınmak zorunda kaldı. Bir lise öğrencisi olarak, Mikhail Lifshitz devrimci faaliyetlere katıldı. 1914-1915'te yeraltı öğrenci dergisi "Yoldaş"ın editörlüğünü yaptı. 1917'de Baksovet'in çalışmalarına katıldı, Bakü'yü elinde silahlarla savundu, ardından iç savaşa katıldı. Geçen yüzyılın 20'li yıllarında, Baku Worker'ın yönetici editörü oldu (o zamanlar iki yönetici editöre sahip olmak gelenekseldi. İkincisi

P. Chagin'di). Bir süre Tiflis gazetesi Zarya Vostoka'nın başına geçti. Sanayileşme zamanı petrol işçileri için bir gazetenin yayınlanmasını talep ettiğinde, M. Lifshits ayrıca Vyshka gazetesinin genel yayın yönetmeni oldu ve B. Barkhashov ile birlikte 1 Mart 1928'de bir gazetenin ilk sayısını yayınladı. 15.000 tirajlı günlük kitlesel işçigazetesi. İkinci sayı şimdiden 20.000 kopya olarak yayınlandı ve üçüncü sayı 25.000 kopya olarak yayınlandı. En başından beri, gazetenin yazı işleri, çalışmalarını Bakü petrolcülerıyla yakın temas sağlayacak şekilde inşa etmeye çalıştı. 1929'da Vyshkazaten 45.000 kopya tirajla yayınlanıyordu. Birinci yıldönümü vesilesiyle, editörler, o zamanlar İtalya'da, Sorrento'da bulunan Maxim Gorky'nin katıldığı Bakü'deki en iyi girişim için bir yarışma düzenliyor. Mart 1929'da "Azneft" başkanı M.V. Barinov, bir Rus yazardan Moskova'da editörlüğü altında yayınlanan "Başarılarımız" dergisinde en iyi üç yazışmayı yayınlamayı teklif ettiği bir mektup aldı.

Birkaç gün sonra, M. Livshits ve B. Barkhashov, yorum gönderme talebiyle Sorrento'ya birkaç materyal gönderdi. Bu arada, M. Gorky'nin kendisi bu yarışmanın organizasyon komitesinin başkanıydı.

1930'da, petrol beş yıllık planının iki buçuk yılda yerine getirilmesi için rekabet başladı. "Vyshka" daha ilk günlerden itibaren bu mücadelenin içindeydi. Doğrudan tarlalarda, sondajlarda ve en zor alanlarda toplu çalışmalar yaptı. 1 Nisan 1931'de Azerbaycan petrolcülerini planın erken gerçekleştirildiğini bildirdiler. Ve editörler tüm

sayıyı bu etkinliğe adadı. Mart 1933'ün sonunda, Vyshka gazetesinin bir tugayına sahip bir grup petrol işçisi, Bakü petrol işçilerinin bayrağını gelişmiş madene sunmak vesilesiyle kutlamalara katılmak için Donbass'taki madencilere gitti. Mayıs 1933'te Bakü ve Grozni petrolcileri arasında bir rekabet başladı. Bu yarışmanın her aşaması Vyshka'nın sayfalarında ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Mihail Osipovich Lifshits, gazetenin bu kadar aktif bir faaliyetine öncülük etti. Ancak 1938'de tutuklandı ve "halk düşmanı" olarak mahkum edildi. Rehabilitasyondan sonra, tüm arkadaşlarının belirttiği gibi, Lifshits neşeli ve kibar kaldı. Okuyuculara çok şey anlatabilirdi, ancak baskıyla zayıflayan sağlığı onu başarısızlığa uğrattı. Mihail Lifshitz 1969'da öldü. Kızıl Bayrak İşçi Nişanı'nı alan ilk Bakü gazetecilerinden biriydi. Mikhail Osipovich, şiirlerinde Lifshitz'den bahseden A. Tolstoy, R. Fraerman, S. Yesenin ile yazıştı ve hatta ona bir şiir adadı.

1929'da, Tüm Birlik Gazete Editörleri Konferansı'nda konuşan Vyshka'nın ilk editörü, bugün hala geçerli olan sözler söyledi:

“Ana düşmanımızın bir bürokrat, devlet aygıtının bir bürokrati, profesyonel, ekonomik, parti de dahil olmak üzere herhangi biri olduğu kesinlikle açıktır ... Şu anda basının bürokratlara karşı konumsal bir mücadele yürütmesini engelleyen nedir? ..Böyle bir uzlaştırıcı, isteyerek veya istemeyerek özeleştiriyi bürokratikleştirme eğilimindedir. Şahsen, özeleştiriyeye karşıdır ve aslında... Kötü niyetli bürokratin üstünü örtecek, esirgeyecektir...”

Gazetenin 1928-1950 yılları arasında baskılarından geriye kalan arşivlerini incelediğimizde görüyoruz ki, gazete bir tek petrol işçilerinin değil, genel olarak işçi kısmının gelişimini, ifade özgürlüğü, uluslararası hukukta ve dünyadaki hemen her anayasal haklar bildirgesinde güvence altına alınan temel bir insan hakkını savunuyor.

Belirtilen yıllara dair topladığım bilgiler doğrultusunda bu bölüm için başlıklarla verilen haberlerin bilgilerini yorumumla sunacağım.

Komünizmin penceresinden dünyaya*¹

13 ekim 1935

‘İnsani gelişme, haysiyet, kişisel tatmin ve hakikat arayışının anahtarı ve demokrasi ve iyi yönetim için temel bir ön şarttır. Rekabet eden siyasi partiler hakkında ve aralarında özgürce tartışmayı kolaylaştırır, vatandaşların yetkililerle kaygılarını dile

*Gazetenin bu sayısının nüshası Milli arşiv idaresinde ve gazetenin kendi arşivinde maalesef yok. Haberi benimle şuan yayım yönetmeni olan Madina Hasanova tarafından paylaştı.

getirmelerini sağlar ve yeni politika ve mevzuatın dikkatli bir incelemeye konu olmasını sağlar. Hükümetin kalitesi, yetkililerin yetkin ve dürüst olmalarını sağlamaya yardımcı olduğu ve bireylerin hükümet eylemleriyle ilgili endişelerini dile getirmelerine ve tartışmalarına izin verdiği için konuşma özgürlüğü ile güçlendirilir. Başka bir deyişle, bilgi ve fikirlerin serbestçe akmasına izin verilmediğinde demokratik değerler tehdit altındadır.

Çoğu Devlet ifade özgürlüğünün önemini kabul eder ve açık kamusal söylemlere desteklerini ilan eder ancak aynı zamanda hemen hemen her devletin uluslararası insan hakları standartlarına uymayan yasa ve uygulamaları vardır. Bu, önceki sansür rejimlerinden, hükümete medya üzerinde, kamuya açık veya özel olarak aşırı kontrol sağlayan düzenleyici rejimlere yasaklanmış konuşmaların yaygınlaştırılması için verilen sert cezai cezalara, içerik kısıtlamalarının aşılmasına ve bilgi yasalarına erişimin düzgün bir şekilde uygulanmamasına kadar uzanmaktadır. Tüm Devletler, uluslararası ve anayasal standartlara uygun olduklarından emin olmak için yasal çerçevelerini ve uygulama uygulamalarını gözden geçirmelidir. Bu, gayri meşru hukuk kuralları barajının sık sık yürürlükte kaldığı ve demokratikleşme sürecine ciddi bir engel teşkil edebileceği geçiş demokrasileri için özel bir önceliktir. ’

№ 207 (6066) Çarşamba, 19 ekim 1949

Komunistler için önemli Gazetecilik aracı (Fotoğraf 3)

“Savaş sonrası yıllarda işçilerin ideolojik ve politik Gazeteciliği alanındaki temel görevler, Azerbaycan Komünist Partisi'nin görevleri de dahil olmak üzere, VKP Merkez Komitesi'nin 30 Ekim 1944 tarihli VKP Merkez Komitesi'nin kararı da dahil olmak üzere bir dizi ilgili yönetmelikte tanımlanmıştır. Cumhuriyetin parti örgütlenmesinden önce, burjuva milliyetçiliğine karşı uzlaşmaz bir mücadele, tüm işçilerin sosyalist enternasyonalizm ve halkların dostluğu ruhu içinde yetiştirilmesi görevi verildi. Bu alandaki görevler daha ayrıntılı olarak Azerbaycan KP Merkez Komitesi (Aralık 1944, Mart 1945 ve Temmuz 1947) genel kurullarında ve diğer parti forumlarında açıklandı.

Azerbaycan Komünist Partisi'nin örgütsel ve ideolojik güçlenmesi, burjuva milliyetçiliğinin ideolojik ve politik mücadelesinde başarıya ulaşmayı ve Cumhuriyet çalışanlarının zihninde sosyalist enternasyonalizm fikirlerini güçlendirmeyi sağlayan temel ön koşullardan biriydi. Azerbaycan'ın KP safları 1945-1951 yılları arasında 21,2

bine, yani neredeyse 9 katına yükseldi. Azerbaycan'ın AKP'sinin uluslararası karakteri, tüm faaliyetlerinde, ülkemizin 47 milletinin temsilcilerini saflarına dahil etmesi nedeniyle kendini gösterdi. 1951 yılına kadar saflarında 54 binden fazla erkek ve kız çocuğu bulunan Azerbaycan'ın Komsomol örgütü, gençlerin uluslararası yetiştirilmesinde büyük çalışmalar gerçekleştirdi. Azerbaycan Komünist Partisi'nin ulusal ekonominin restorasyonuna rehberlik etme ve sosyalizmin inşasına yönelik tüm faaliyetleri, milliyetçi unsurlara karşı akut sınıf mücadelesi koşullarında gerçekleşti. Bu mücadelenin ideoloji alanındaki amacı, burjuva-milliyetçi kavramların açığa çıkarılması, derinden anti-ulusal özlerinin kanıtlanmasıydı. Burjuva-milliyetçi unsurlara ve ideolojilerine karşı zaferin belirleyici faktörü, bir sınıf olarak yumruğun ortadan kaldırılmasıydı. Sovyet Azerbaycanlı işçilerin zihninde sosyalist enternasyonalizm ve halkların dostluğunun fikirlerinin güçlendirilmesinin nesnel önkoşulları, sosyalizmin inşası sırasında gelişmiştir. Her şeyden önce, Çar ve Sovyet halklarının Eski SSR'İN ulusal ekonomisinin restorasyonu ve gelişmesi, Azerbaycan SSR'İN ülkenin tek bir ulusal ekonomik kompleksi çerçevesinde diğer Sovyet cumhuriyetleriyle ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi, Azerbaycan nüfusunun uluslararasılaşmasının doğal süreci ile ilgili ilgisiz yardımları ile ilgilidir.

Azerbaycan Komünist Partisi'nin önderliğinde nüfusun ideolojik ve politik Gazetecilik sisteminin geliştirilmesi gerçekleştirildi: 15 parti Gazeteciliği, kitlesel politik ve kültürel Gazetecilik çalışmaları, Cumhuriyetçi ve yerel parti basımı, radyo yayını, okul, kültür kurumları. İşçi yetiştirme sisteminde sosyalist enternasyonalizm ruhu ve insanların duygusal etkilerinin gücüyle dostluğu ruhu içinde özel bir yer kültür kurumlarının çalışmasıydı. Parti örgütleri, repertuarı niteliksel olarak değiştirmeye, kardeş halkların müzik ve sahne kültürünün en iyi eserleriyle zenginleştirmeye çalıştılar. Milliyetçiliğe karşı mücadelede, Cumhuriyet çalışanlarını sosyalist enternasyonalizm ilkeleri üzerine yetiştirmede yapılan bazı hatalar ve eksikliklere rağmen, Azerbaycan Komünist Partisi'nin çalışmaları genel olarak nüfusun ideolojik Gazeteciliğinin temel bileşenlerinden biri haline geldi ve sosyalizmin Azerbaycan'da zaferini sağlayan önemli bir faktördü. ”

Fotoğraf 3. Komünistler için önemli Gazetecilik aracı . Vyshka gazetesi 207 numaralı sayısı. 19 Ekim 1949, Çarşamba baskısı. Komünist düşüncelerin bilgi ve doğrultusu izlemine dair haber başlığı

Kaynak: Milli Arşiv İdaresi(1 mart 2022 tarihinde alınmıştır)

3.3. Biçim ve içerik açısından Vyshka gazetesi

"Vyshka gazetesinin yayınlanması" disiplini, komünistleri gazete ve dergi editörlüklerinin üretim ve pratik faaliyetlerinin temellerini tanıttığı için, gelecekteki basın mensuplarının hazırlanmasında en önemli konulardan biridir. Laboratuvar derslerinde, «Gazeteciliğin temellerini» ve «Yaratıcı Ustalığın temellerini» öğrenmiş olan işçiler, materyallerin baskı öncesi hazırlıklarını pratik ve yaratıcı bir şekilde gerçekleştirmekte, gazete ve dergi numaralarının oluşturulmasını gerçekleştirmekte, yayınların görsel-semantic imajını oluşturmak için kendi önerilerini geliştirmektedir. "Gazetecilik gazetesinin Yayınlanması" disiplininin incelenmesi, işçilerin Gazetecilik ve üretim uygulamalarını medyada başarılı bir şekilde geçirmeleri için gerekli olan pratik etkinin elde edilmesini içerir. Müfredat disiplini öğretiminin amacı, işçilerin pratik gazetecilikte nasıl çalıştıklarına dair bir fikir oluşturmaktır; Bir gazete numarasının yaratıcı hazırlık sürecini tanımlamak ve çoğaltmak; Her işçinin farklı gazetecilik faaliyetlerinde yeteneklerini tanımlamak; ekipte çalışma becerilerini oluşturmak. Gazetecilik disiplininin görevleri şunları içerir:

- farklı baskı türlerini tanımak;
- Bir arşiv oluşturmak, düzenlemek, prova okumak ve düzenlemek için temel becerilere hakim olmak;
- Gazete numaralarını hazırlamak için temel formların, tekniklerin ve yöntemlerin geliştirilmesi;
- Müfredatın bireysel ve kolektif zorluklarının zaman sınırı ve rekabet koşullarında çözülmesi, vb. Sonuç olarak işçinin bilmesi gerekir:
- editoryal ekipte verimli iletişimin amaçları ve koşulları, gazetecilik yaratıcılığının kolektif niteliğinin özellikleri;
- Gazetenin editoryal çalışmalarının organizasyonunun ve planlamasının özellikleri;
- gazete / dergi numarasının tematik ve tür yapısı ilkeleri;
- bilgi kaynaklarının türleri;
- Modern bilgisayar programları gazete yazımı;
- Bir Gazetecilik gazetesi oluşturmak için yaratıcı bir ekip oluşturun;
- Editoryal iletişim süreçlerindeki engelleri aşmak;
- formu, yayın formatını tanımlayın;
- yayını yazmak için olası tüm bilgi kaynaklarını tanımlayın;
- gerekli kaynaklarla iletişim kurmak;
- gazetede yayınlanmak üzere telif hakkı materyallerini hazırlamak;

- çalışma gazetesinin tematik planını yazmak;
- telif hakkı materyallerini tek bir numaraya yerleştir;
- Gazetecilik gazetesinin düzenini ve düzenini gerçekleştirin;
- hazırlanan yayınları düzenleyin; sahip olun;
- bilgileri toplamak, işlemek ve sunmak için temel yöntemler;
- metin düzenleme becerileri;
- basılı medyayı türüne bağlı olarak düzen yöntemleri ve düzen yöntemleri ile (gazete / dergi). Disiplinin sistematik çalışmasının rahatlığı için, Gazetecilik metodolojik kompleksinde, sınava alınacak soruların yaklaşık bir listesi ve gerekli Gazetecilik ve metodolojik literatürün bir listesi yer almaktadır. İşçilerin yurt içi ve yurt dışı dönemlerini düzenli olarak okumaları tavsiye edilir. Çalışma gazetesinin yayınlanması için yapılan dersler sırasında grup, her biri kendi yayın konseptini geliştiren, bir oda planı hazırlayan, gazetecilik materyalleri yazan, sayıları yazan ve düzenleyen birkaç alt gruba ayrılmıştır. İşçilerin yetkinlikleri için aşağıdaki gereksinimler vardır.

Uzman şunları yapmalıdır:

AK-1. Teorik ve pratik problemleri çözmek için temel bilimsel ve teorik bilgileri uygulayabilmek.

AK-5. Yeni fikirler üretebilmek (yaratıcılığa sahip olmak).

AK-8. Becerilerine sahip olmak sözlü ve yazılı iletişim.

AK-9. ğrenebilmek, hayatınız boyunca niteliklerinizi yükseltmek.

SLK-2. Sosyal etkileşime sahip olmak.

SLK-5. Eleştiri ve öz eleştiri yapabilecek olmak.

SLK-6. Takımda çalışabilmek için.

PC-1. Modern bilgi teknolojilerini kullanarak gazetecilik içeriği oluşturma yöntemlerini sürekli geliştirmek.

PC-2. Edinilen bilgi ve edinilen becerileri mesleki faaliyetlerde yaratıcı bir şekilde uygulamak.

PC-6. Gazetelerin ve dergilerin yayınlanması için teknolojik süreç becerilerine hakim olmak: basımın temelleri, bilgisayar düzeni, edebi çalışanın çalışma yöntemleri, gazetecilik metnlerinin editrlğnn temelleri de dahil olmak üzere.

PC-7. Medya faaliyetlerini düzenleyen düzenleyici çerçevedeki değişiklikleri takip edin ve bunları işinizde dikkate alın; işveren organizasyonunun dokümantasyonunun isimlendirilmesini bilin.

PC-8. Belirlenen hedeflere ulaşmak için küçük sanatçıların çalışmalarını organize etmek, çalışma ekibinin üyelerine verilen görevlerin yerine getirilmesini motive etmek.

PC-20. Modern bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgilerin toplanmasını, işlenmesini, sistematize edilmesini, gerçekleştirilmesini, sunulmasını, dağıtılmasını, analiz edilmesini ve yorumlanmasını yürütmek.

PC-22. Sunumlar için raporlar, materyaller hazırlayın.

PC-25. Tarihsel ve modern sorunları ve eğilimleri değerlendirmek, bilimsel materyaller hazırlamak, özetler, incelemeler yapmak, incelemeler yapmak.

PC-26. Yapılan çalışmaların sonuçlarını, mevcut gerekliliklere uygun olarak tasarlanmış raporlar, özetler, makaleler şeklinde, modern düzenleme ve baskı araçlarının yardımıyla sunun.

PC-29. Gazetecilik oluşturma yöntemleri sistemini uygulayabilmek; gazetecilik metninin tür çeşitleri ve farklı türlerdeki materyaller üzerinde çalışmanın özellikleri.

PC-30. Bilgi ve iletişim alanında araştırma konusunda bilimsel ve pratik bilgilerin toplanması ve sistematize edilmesi. Her dönem yapılan çalışmaların sonuçlarına göre, işçiler her bir alt grup için 16-24 A4 bant boyutunda bir gazete/dergi yayınlarlar. İşçilerin her biri temel yazım tekniklerini öğrenmektedir. Bunun için sınıflar mümkün olduğunda bilgisayar sınıfında yapılır. Bilgi kontrolünün son şekli notlandırmadır. Not verildiğinde, laboratuvar derslerine katılım, yaratıcı görevlerin yerine getirilmesi ve işçinin Gazetecilik gazetesinin oluşturulması sırasında gösterdiği etkinlik dikkate alınır. Vışka gazetesinin biçim ve şekillendirilmesine göre analiz edersek, gazetenin yazdığı haber başlıklarına göre ve dönemin senzura adlanan kurallarına göre şekillendirilmesi önemliydi. Göz önünde bulundurursak eğer, bu gazete petrol madenlerinde çalışan emekçilerin ve tüm işçilerin bilgilendirilmesi ve akabinde emekçilerinde tüm Sovyetler Birliği ülkelerine tanıtılması için hedefleniyordu. Gazetenin baskısı için Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi başkanlığının kararınca 11 ve 16 numaralı protokolü esasında bina tahsis edildi. Gazetenin binası tahsis edilse de, ismine daha karar verilmemişti, bu da kendi doğrultusunda gazetenin hem tasarımına, hem baskısına, hem hedeflerine, hem de gayesine uygun olan bir isimle şekillendirilmeliydi. Çeşitli önerilerde bulunuldu: "Gelonka", "Gazmachi", "Neft uchun", "Vyshka". Her biri, Azerbaycan'ın zengin doğal kaynakları olan "siya altın=petrol" ile bağlantılıydı. Görüşmeler ve istişareler yapıldı. Sonunda "Vyshka" adıyla durdular. 1 Mart 1928'de gazete ilk kez yayınlandı.

Gazetenin günümüze kadar korunup tutulan örneklerini yıllar üzere incelediğimizde biçim ve şekillendirmelerini daha detaylı anlayabiliriz(Fotoğraf 4).

Fotoğraf 4. Vyshka gazetesinin 1930-1940 yılları arasında haber başlıklarında kesinti

Kaynak : Rusya Milli Arşiv idaresi (bilgi edinmiştir: 23.10.2021 tarihinde)

Vyshka gazetesinin biçim ve şekillendirilmesi ile bilinmesi gereken önemli kısımlar:

- Gazete (Rus) kiril alfabesi ile yazılıyordu.
- Çıktığı ilk günden itibaren Sovyetler Dönemi senzura(Fotoğraf 5) adlanan sertifikasına uygun olması şartlarıyla, gazetenin sol üst kısmında başlık olarak büyük harflerle gazetenin ismi, alt sol kısmında numarası, tarihi ve hangi gün basıldığı yer alıyordu.
- Gazetenin ilk sayfasında 4-8 başlık aralığında haberler yer almaktaydı.
- Basıldığı gün her hangi bir bilir kişinin özel günüyse mutlaka fotoğrafı basılır, altında onunla ilgili röportaj mutlaka belirtilirdi.
- Gazetenin sol üst kısmında Sovyetler Birliğinin gerbi (resmi devlet işaresi) gösteriliyordu.

- Gazete başlığında mutlaka bu slogan yer almaktaydı “Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin! ”
- Başlıklar 16-24 font olarak, haberin içeriği ise 10-12 font olarak kiril alfabesi ile yazılmaktaydı. 1980 yıllarında Azerbaycan SSBC vatandaşlarının kendi dillerinde basılsa da, gene harf olarak Azerbaycan kiril alfabesi kullanılıyordu. Günümüzde de haberler, Rusça çıkarılmaktadır(Fotoğraf 6).
- Sovyetler Dönemi dağıldıktan sonra gazetenin baskı şeklide değişti. Gazete SOCAR şirketine ait edildiği için artık logo 2000-li yılların başında logo sol tarafta daha sonra sağ tarafta yerleştirildi(Fotoğraf 7).
- Genel olarak eskiden bir sayfada bir kaç haber başlığıyla haber veriliyor idise, şimdi tam bir sayfayı bir haber kapsıyor. Eğer haberin atıf olarak eski bir kaynakla ilişkisi varsa o kısım sol kısımda belirtilirdi(Fotoğraf 8).
- Başlıklar 16-18 punkto ile, haber içeriği 11-12 punkto ile veriliyor. Haber başlığının altında içeriğin ilk kısmı boldla kalın siyah renkte verilir.
- Gazetenin en önemli vurgu noktasıysa eski dönemdeki gibi halen siyah-beyaz ve renkli formatta basılmasıdır.
- Eski dönemden farklı olarak gazete artık A3 sayfası boyutunda basılıyor.
- Sovyetler dönemindeki diğer gazeteler gibi Vyshka gazetesi de “Armoni- Uyum- Boşluk- Hiyerarşı” kurallarına uyulmadan basılıyordu. Sovyetler döneminde kabaca üst kısımlar-, diye belirtilen Komünist Partisi Başkanlığının kendine özgü kuralları ve çerçevesi vardı.

**Fotoğraf 5. Sovyetler Birliği döneminde gazetelerin baskı için aldığı izin belgesi
(Senzura sertifikası, 1960)**

Kaynak: Blum A.V. El yazmaları yanmaz mı? .. SSCB Glavlit'inin kuruluşunun 80. yıldönümünde ve ölümünün 10. yıldönümünde // Zvezda : dergi. - M. , 2002. - No. 6 . - S. 201-211

- Gazeteler renksiz, siyah-beyaz fontlarda basılıyor, daha çok petrol madenlerinin, komünist partilerinin, Sovyetler Birliği'nin siyasi durumunun ve gazetenin genellikle ikinci sayfasında yer alan kültür haberleri gösterilmekteydi(Fotoğraf 9).
- Yazı işleri kadrosu 10 kişiden oluşuyordu. Gazetenin iki editörü: Mikhail Lifshits ve Boris Barkhashov, Bakü Sovyet'inden Frank, Kooperatiften Petersky, Sendikadan Gutin. 50'li - 90'lı yıllarında editör ofisinde çalışanları hatırlarsak-gazete editörü Fazıl Muradaliev, genel sekreter Vasily Zaitsev, gazete editörü Imran Mirzoev; yardımcı editörler Osman Mirzoev, Yuri Katkov ve kıdemli düzeltmen Anna Efimovna Heinshtein; Genel Sekreter Yardımcıları Tofik Agayev ve Valentina Deomidko, Vasily Zaitsev ve Çizim Bölümü Başkanı Viktor Tatarintsev(Fotoğraf 10). Yazı işleri kadrosunun çoğu işçi-

muhabirlerden oluşuyordu. Birinci sayısında gazetenin yazı işleri müdürlüğünün adresi şu şekilde zikredilmiştir: Azərbaycan Caddesi 7(digər ismiylə Sovetski mahallesi)

Gazete Sovyetler döneminde Azərbaycan'dan en çok ilgi gören gazetelerden olmuştur. 1928 yılının 1 mart sabahı matbaadan daha rengi kurumadan çıkan gazete, bayilerde 15 binlik tirajla satışa sunuldu. İkinci baskısı 20 bin, 3.sayı ise 25 binlik tirajla bayilerde yerini aldı. 1929 yılında 45 binlik tirajla satışa sunulan gazete olarak tarihe geçti.

Fotoğraf 6. 29 ekim 1989 , Pazar baskısı, №249 (gazetenin yazı dili kiril alfabesi)

Kaynak: “MEŞOK” değerli eşyaların açık arttırma sitesi

Fotoğraf 7. 13 ağustos 1991, № 156 (KPSS programı hakkında başlıklı baskısından)

Kaynak: Milli Arşiv idaresi (24.01.22 tarihinde alınmıştır)

Fotoğraf 8. 10 Eylül 2021. Vyška 93(modern haliyle Vyška gazetesi)

Kaynak: Vyška gazetesi arşivi (2020 yılı; örnek 10.12.21 tarihinde alınmıştır)

Fotoğraf 9. 19 ekim, 1949, Çarşamba Vıška gazetesi, 2.sayfa Kültür ve Sağlık haberleri (Azerbaycan bestecilerinin yaratıcılığının sonuçları ve Hastaneler neden kış hazırlığına geçmediler başlıklı haberler)

Kaynak : Milli arşiv idaresi (20.03.22 tarihinde alınmıştır)

Fotoğraf 10. 1930-1940 yıllarında gazetede çalışan idari kadronun hatıra fotoğrafı(1932 yılında çekilmiş gazete personeli hatıra fotoğrafı)

Kaynak: Madina Hasanova “Onlar ilk oldu” 15.06.2021 tarihle makalesinden

3.4. II.Dünya Savaşı ve sonrasında Vyshka gazetesinde yayınlanan önemli haber başlıkları (1941-1975)

***" Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan,
Haberlerdeki önemli olayların kronolojisi Vyshka. 1941 "
"Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan, `Vyshka' 1941 haberlerinde önemli
başlıkların Kronolojisi"***

- 22 Haziran'da faşist Almanya Sovyetler Birliği'ne hain bir şekilde saldırdı.
- 23 Haziran SSCB Yüksek Sovyet'i prezidyumu Hakkında "kararname özelseferberlik askerlik ve Leningrad, Baltic, Batılı özel, Kiev, Odessa, Kharkiv, Or, Moskova, Arkhangelsk, Ural, Siberian, Volga, Kuzey kafkas ve Transcaucasian";
- Savaşın ilk günlerinde Azerbaycan'da genel seferberlik ilan edildi. 18-47 yaşlarındaki nüfus hizmete çağrıldı ve 15-50 yaşlarındaki vatandaşlar arkalarında özverili bir şekilde çalıştılar ve savaş zamanında en çok ihtiyaç duyulan mesleklere hakim oldular. Azerbaycan'da 40 binden fazla insan cepheye gönüllü olarak gitti. Cumhuriyet topraklarında 28 tabur oluşturuldu;
- Azerbaycan savaşçıları ilk olarak 22 Temmuz'da Brest kalesinin savunmasında düşmanla savaşmaya başladılar; Temmuz ayında Azerbaycan'ı, özellikle Bakü'yü korumak için 551 km'lik siperler kazıldı;
- 25 Haziran'da Bakü petrol işçileri, ilk iki mahallenin petrol ve gaz çıkarma planının yerine getirildiğini bildirdiler;
- Ağustos ayında 186704 kişi 87 savaş taburunda gönüllü askeri eğitim aldı;
- Ağustos ayında petrol enstitüsünde Bakü'deki ilk hidrojen tesisi başlatıldı ve savunma açısından büyük önem taşıyordu. Ayrıca, çakmakları olan şişeler için ampullerin üretimi için teknoloji geliştirilmiştir. Laboratuvarı terk etmeden 24 saat boyunca, Yu.g.Memmedaliev liderliğindeki bir grup kimyager yoğun bir şekilde araştırdı ve yüksek kaliteli uçak yakıt teknolojisini 100 oktan rakamıyla geliştirdi;
- 1941'de dağılan ve 1938'de diğer askeri birliklerin bir parçası haline getirilen 77 ermin bölünmesi 1941'de restore edildi. Ağustos-Eylül 1941'de İran'da (Güney Azerbaycan) konuşlandırıldı;
- Ağustos ayında Güney Azerbaycan'da 396 Piyade Tümeni yerleştirildi– - Ağustos ayında 402 Azerbaycan Piyade Tümeni kuruldu; Bakü'de Uçaksavar Topçu Okulu açıldı;

- Eylül ayında, Geranboy'un yerlisi olan Agasef Memmedguseyn oğlu Samedov, «Kırmızı Bayrak» Nişanı ile ödüllendirildi;
- Ekim ayında, Guba-Hussar-Divichin Bölgesi topraklarında 223 tüfek bölümü kuruldu; Bakü Hava Kuvvetleri topçu alayı Moskova'yı savunmaya yöneldi, kahramanca savaştı, yaklaşık 40 düşman uçağını yok etti ve geri döndü;
- 3 Aralık'ta Çöl köyü yakınlarında (Moskova'nın kuzeyindeki Novgorod bölgesi) Başçavuş İsrail Magerram oğlu Memmedov, 20 askerle birlikte 9-10 saat boyunca 400'den fazla Naziyle sürekli savaştı ve 70'den fazla Faşisti yok etti;

“Azerbaycan, 1941-1945 Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda 16-11 Aralık tarihlerinde «Sovyetler Birliği Kahramanı» unvanını cephedeki eşsiz cesaretinden dolayı Başçavuş I.M.Memmedov'a atama kararı imzalandı ve bu yüksek rütbeyi alan ilk Azeri oldu; Bakü'de 75. Deniz piyade Tugayı düzenleniyor; Bakü Oto Tamirhanesi M-13 harç parçalarının, PPSH makinelerinin imalatında ustalaşmıştır ve ayrıca çeşitli tank parçalarının onarımını sağlamıştır. Yıl sonunda askeri ürünler üreten fabrikanın atölyeleri planı yüzde 200 oranında yerine getirdi.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda modern insan hakları anlayışı ortaya çıktı. Bundan önce, devletin vatandaşlarına karşı tutumu her ülkenin iç meselesi olarak kabul edildi ve uluslararası toplumun endişesi değildi. Nazi rejiminin yabancı ve kendi vatandaşlarına karşı duyulmamış zulümleri, devletin kendi yetkisi altındaki herkesle ilişkilerinde bağlayıcı olması gereken uluslararası insan onurunu koruma standartlarının kabul edilmesine yönelik çağrılar doğurmuştur.

1945'te ne zaman Kazanan müttefikler San Francisco'da Birleşmiş Milletler Tüzüğü'nün kabulü için toplandılar, Konuşma Özgürlüğünün korunması Orta Asya ülkeleri için Konuşma Özgürlüğü Ödeneği gündemde öncelikli bir yer tutuyordu. Tüzüğe kapsamlı bir Uluslararası Haklar Anlaşması'nın dahil edilmesi önerisi reddedildi, ancak son belge beş kez insan haklarından bahsetmişti ve 68'inci maddesi BM Ekonomik ve Sosyal İşler Konseyi'ni insan hakları komisyonu kurmasını zorunlu kıldı. BM İnsan Hakları Komisyonu, kurulduktan hemen sonra, dünyadaki tüm ülkelerin ve kültürlerin insan haklarına ilişkin ortak değerlerini mümkün olduğunca yansıtacak standartlar geliştirmeye başladı. Geliştiriciler için önemli bir sorun, gelecekteki belgenin yasal niteliğiydi. Bazı ülkeler, BM'nin tüm üyeleri tarafından onaylanması gereken bağlayıcı bir sözleşme imzalamak istemişlerdir; Diğer devletler, kanunlara uygun olmayan güçlü ve ikna edici bir deklarasyonu savundular. Sonuç olarak, pragmatizm galip geldi: Her iki belgeyi de deklarasyonla başlayarak reçete etmeye karar verildi. Böylece, Birleşmiş

Milletler Genel Kurulu tarafından 1948'de kabul edilen ve tek bir karşı oy kullanmayan Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi (VDHR) ortaya çıktı. Daha sonra iki sözleşmeli belge, Uluslararası Sivil ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICGPP) ve Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ICGPP) olmak üzere ICDH'YE dayanarak ortaya çıkmıştır. Her ikisi de 1966'da 8 Mayıs 2006 tarihinden itibaren kabul edildi. Bu Antlaşmalar sırasıyla tüm Orta Asya ülkeleri de dahil olmak üzere 156 ve 153 ülke tarafından onaylandı. Çoğu zaman, Uluslararası İnsan Hakları Yasası, Uluslararası İnsan Hakları Yasası ve IPSC, «Uluslararası İnsan Hakları Yasası" olarak adlandırılırlar.

***" Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan,
Haberlerdeki önemli olayların kronolojisi Vyshka. 1944 yıl "***
***“Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan, `Vyshka' 1944 haberlerinde önemli
başlıkların Kronolojisi”***

Azeri petrol işçileri, kurtarılmış bölgelere ülke çapında yardımın ön saflarında yer alarak petrol endüstrisini restore etmek için temsilcilerini Kuzey Kafkasya ve Ukrayna'ya gönderdi. 1944 - Hazi Aslanov'a albay rütbesi verildi. Muhafız Tank Alayı temelinde oluşturulan 3. Muhafız Mekanize Kolordu'nun 35. Muhafız Tank Tugayı komutanlığına atandı.

- 1943 sonbaharından Nisan 1944'e kadar, I.V. Stalin'in adını taşıyan Kızıl Ordu Askeri Mekanizasyon ve Motorizasyon Akademisi'nde kısa süreli kurslarda okudu, sonra tekrar 35. Muhafız Tank Tugayının komutasını aldı;
- Mart'ta Albay Azi Aslanov, Tank Kuvvetleri Tümgeneral rütbesine layık görüldü;
- 9 Nisan'da, 416. tümenin başarılı taarruz operasyonları sonucunda Odessa tamamen kurtarıldı. Odessa'nın kurtarılması için SSCB Yüksek Sovyet'i Başkanlığı'nın kararnamesi ile, bölüme Suvorov II derecesi verildi ve 500'den fazla savaşçıya madalya ve emir verildi;
- Temmuz'da, 3. Beyaz Rusya Cephesi komutanı I.D. Chernyakhovsky, Sovyetler Birliği Kahramanı Tümgeneral Azi Aslanov'u ikinci kez "Sovyetler Birliği Kahramanı" fahri unvanına takdim etti;
- 17 Ağustos'ta Fransız ve Azeri partizanlar Fransız şehri Rodez'i Nazilerden kurtardı; Partizan Akhmediya Dzhabrailov, esas için “Fransa'nın Ulusal Kahramanı” fahri unvanını aldı, sekiz emir ve madalya kazandı. İtalya'da, Adriyatik kıyılarında, faşizme karşı savaşan İtalyan ve Yugoslav partizanlarıyla birlikte, daha çok

"Mikhailo" olarak bilinen efsanevi istihbarat subayı Mehdi Hüseyinzade, görülmemiş bir cesaret ve kahramanlık sergiledi. Udin şehrinde (147'si Sovyetaskeri ve subayı olan) bir faşist hapishaneden 700 savaş esirini kurtardı.

- 2 Kasım'da (bazı kaynaklara göre 16 Kasım), düşmanla eşitsiz bir savaşta kalbine bir kurşun sıktı ve kahramanca öldü. Partizanlar onu Slovenya'daki Chepovan köyünün mezarlığına gömdüler;
- Azerbaycan Milli Tümeni Baltık devletlerinin kurtuluşunda aktif rol aldı. Pilot kaptan Adil Guliyev, düşmanla gökyüzünde 54 çatışmada 18 faşist uçağı imha etti.

***" Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan,
Haberlerdeki önemli olayların kronolojisi Yshka. 1945 yıl "***

***“Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Azerbaycan, 'Vyshka' 1945 haberlerinde
önemli başlıkların Kronolojisi”***

14 Ocak'ta Palchek köyü yakınlarındaki savaşta Vistula-Oder operasyonu sırasında, Kaptan Z. Buniyatov komutasındaki birlik önemli bir muharebe görevini tamamladı. Şirket 100'den fazla imha etti ve 45 Nazi ele geçirdi, 5 adet altı namlulu havan topu ve 3 silah ele geçirdi;

- 24 Ocak'ta, Liepaja bölgesinde (Letonya) Priekule yakınlarında, muhafızların keşifleri sırasında Tank Kuvvetleri Tümgeneralı, Sovyetler Birliği Kahramanı Azi Aslanov ağır yaralandı (Azerbaycan yakın bir mermi patlamasından çok ciddi yaralar aldı) 1941-1945 Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda. baş, boyun ve göğüs) ve birkaç saat sonra öldü (diğer kaynaklara göre, 25 Ocak'ta bir hastanede öldü. Şehitler);
- 27 Şubat'ta Kaptan Z. Buniyatov'a Sovyetler Birliği Kahramanı unvanı verildi; - Şubat ayında pilot kaptan Adil Guliyev "Sovyetler Birliği Kahramanı" fahri unvanını aldı
- 12 Ekim 1944'te, Kuzey Transilvanya'daki (Romanya) Marghita istasyonu için yapılan savaşlar sırasında, Muhafız Çavuş Geray Asadov, düşmanın makineli tüfek yuvasına el bombası attı, bu da saldırıyı engelledi. Ancak, saldırmaya çalışırken, makineli tüfek tekrar ateş açtı. daha fazla el bombası atan Asadov, "İleri, Vatan için!" diye bağırarak, ateş noktasının siperini vücuduyla kapattı. 24 Mart 1945'te SSCB Yüksek Sovyet'inden Sovyetler Birliği Kahramanı unvanını aldı (ölümünden sonra);

- 1 Mayıs'ta Kıdemli Teğmen Vagab Osmanov, Zafer bayrağını Kayzer'in sarayına kaldırdı; -
- 2 Mayıs'ta Zafer bayrağı Brandenburg Kapısı'na asıldı. Zafer bayrağını kaldıranlardan biri de Teğmen A. Majidov ve savaşçılarıydı;
- 9 Mayıs - Zafer Bayramı!;
- 31 Mayıs'ta Berlin savaşlarına katılan ustabaşı Mastan Aliyev'e Sovyetler Birliği Kahramanı fahri unvanı verildi.
- 7 Temmuz'da, Anavatana hainler ve düşmanın tarafına geçenler hariç, tüm Sovyet savaş esirleri (askerler ve subaylar) için bir af ilan edildi.

Vyshka gazete muhabirinin notlarından. Gazetenin 1948 yılı baskısı.

Sergei Sizenko tarafından

“ İHEB ve ICCPR, ifade özgürlüğü hakkını garanti eder. Her iki belge de 19. Maddede bu konuyu ele almaktadır. Ayrıca, ifade özgürlüğünün yalnızca kendi başına önemli olmadığı, aynı zamanda diğer hakların kullanılması için de gerekli olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Belirli bir kişi için ifade özgürlüğü, bireysel gelişimi, saygınlığı ve kendini gerçekleştirme açısından kilit öneme sahiptir. Kendi türleriyle engelsiz bilgi ve düşünce alışverişi, kişinin hem yaşadığı küçük çevreyi hem de büyük dünyayı fark etmesine, kendi hayatını planlamasını ve kendi işini yapmasına olanak tanır. Ayrıca, kişinin kanaatlerini ifade etme fırsatı, vatandaşın güvenlik duygusunu güçlendirir ve ona devlet tarafından saygı duyulur.

Ulusal düzeyde ifade özgürlüğü, devletin düzgün yönetimi ve ülkenin sosyo-ekonomik kalkınması için vazgeçilmez bir ön koşuldur. İfade özgürlüğü birçok yönden iyi yönetişime katkıda bulunur. Birincisi, ifade özgürlüğü sayesinde ülkede bilgili ve dürüst insanlar iktidara geliyor. Bir demokraside, farklı siyasi partiler arasındaki engelsiz tartışmalar, onların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarır, böylece seçmenler hangisinin ülkeyi yönetmeye en hazır olduğuna karar verebilir ve onlara oylarını verebilir. Yetkililerin ve muhalefetin faaliyetlerinin medyada yer alması, dürüst olmayan uygulamaların kurulmasını engelleyen yolsuzluk ve diğer ihlal vakalarını ortaya koymaktadır. İkincisi, ifade özgürlüğü, vatandaşların endişelerini yetkililere bildirmelerine izin vererek iyi yönetimi teşvik eder. İnsanlar neyin rahatsız olduğu hakkında korkusuzca ve açıkça konuşabildiğinde ve medyanın bunları tekrarlamasına izin verilirse, iktidardakiler sorunlu konuların farkına varacak ve yeterince yanıt

verebilecektir. Üçüncüsü, ifade özgürlüğü, yeni mevzuat veya hükümet programlarına yönelik tüm tekliflerin dikkatle değerlendirilmesini sağlar. Kamusal tartışma, politikacıların en iyi teklifleri aldığı bir tür fikir pazarı yaratır. Yaklaşan yasaların özgürce tartışılması, nüfus tarafından desteklenmelerini ve buna bağlı olarak uyulmasını da sağlayacaktır. Son olarak, ifade özgürlüğü diğer insan haklarının kullanılmasında katkıda bulunur. Bu sayede devletin tüm alanlardaki faaliyeti gelişir; aracılığıyla, gazeteciler ve sivil toplum aktivistleri, hükümetleri gerekli önlemleri almaya zorlayarak insan hakları sorunlarına ve ihlallerine dikkat çekiyor. Tüm bu nedenlerle, uluslararası toplum ifade özgürlüğünü temel bir insan hakkı olarak kabul etmiştir. BM Genel Kurulu'nun 1946'daki ilk oturumunda, “Bilgi özgürlüğü temel bir insan hakkı... ve Birleşmiş Milletler ‘in çalışmalarının adandığı tüm özgürlüklerin temel taşı” olduğunu belirten 59(I) sayılı Kararı kabul etti. ”

Fotoğraf 11. Vışka gazetesi, 9 Mayıs 1946.

Bugün Ulusal Kutalama Günü, Alman faşizmine karşı Zafer bayramı başlıklı gazetenin onur sayısı

Kaynak: Rusya Milli Arşiv idaresi (05.03.22 tarihinde Aytan Jafarova'nın özel izniyle alınmıştır)

**HSE : II. Dünya Savaşı sonrası önemli haber başlıkları.(Yıllara göre kronolojik
sırayla)**

**Vyshka Gazetesi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önemli haber başlıkları.
(Kronolojik olarak yıllara göre sırayla) (Tablo 1)**

Tablo 1. Vyshka gazetesi II Dünya Savaşı sonrası önemli haber başlıkları

1950 - Paris'te Dünya Savaş Gazileri Federasyonu kuruldu.
1957 - 2 Nisan'da Azerbaycan halkının şanlı oğlu efsanevi partizan Mehdi Hüseyinzade'ye (ölümünden sonra) Sovyetler Birliği Kahramanı unvanı verildi.
1960 - Büyük Zafer'in 15. yıldönümü vesilesiyle, Bakü de dahil olmak üzere Sovyetler Birliği'nin tüm büyük şehirlerinde Büyük Vatanseverlik Savaşı gazileri dernekleri kuruldu. Bakü Büyük Vatanseverlik Savaşı Gazileri Derneği uzun süre Sovyetler Birliği Muhafız Kahramanı Albay Aslan Vezirov tarafından yönetildi.
1964 - 5 Kasım'da Sovyet istihbarat subayı Richard Sorge, Sovyetler Birliği Kahramanı unvanını aldı (ölümünden 20 yıl sonra).
1965 - "Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Zaferin 20. Yıldönümü" madalyası kuruldu.
1969 - Şamahı'da Meçhul Asker Anıtı dikildi.
1975 - Zaferin 30. yıldönümü devlet düzeyinde kutlandı; - Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Haydar Aliyev, Büyük Zaferin 30. Yıldönümüne adanan ciddi toplantısında konuştu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VYSHKA GAZETESİNDE PETROL VE GAZ ENDÜSTRİSİNİN GEÇMİŞİ, YILLARI VE GELECEĞİ HAKKINDA HABERLERİ

4.1. Petrol ve gaz endüstrisinin geçmişi ve geleceği

“Vyška gazetesi, 1982 eylül” Haber içerikleri

«Kaynak laneti” nin ekonomik mekanizmaları Sovyet ekonomisinde faaliyet gösteriyordu, ancak alışılmadık bir şekilde. 1970'lerin kaynak patlaması sırasında, petrol ve gaz kompleksinin toplam yatırım hacmindeki payı arttı, ancak piyasa ekonomisinde beklenebileceği kadar değil. Küresel petrol fiyatlarındaki yüksek oynaklık, ekonomideki yatırımların azalmasına değil, SSCB'nin petrol ihracat hacimlerinin nispeten istikrarlı bir sabit para birimi gelir akışı sağlamak için uyarlanmasına yol açmıştır.

- İlk olarak 1970-80'lerde ortaya çıkan petrol fiyatlarındaki aşırı yüksek oynaklık, Sovyet liderliğini ve hatta uzman çevrelerini büyük ölçüde şaşırttı. Oldukça sıra dışı bir durum - büyük petrol ve gaz alanlarının açılması ve küresel pazarda petrol fiyatlarındaki çoklu artış - yakında şeylerin doğal düzeni olarak görülmeye başladı. Sonuç olarak, devletin daha sonra yerine getirilmesi zor olan birçok sürekli harcama yükümlülüğü vardı.

- * Sovyet planlama sisteminde kurulan kurumlar, dünya pazarının unsurlarına karşı çaresiz kaldılar. Sovyetler Birliği, daha önce hiç böyle bir durumla karşılaşmadığı için petrol fiyatlarındaki düşüşü düzeltebilecek istikrar fonları oluşturmadi. Ruble döviz kuru dalgalı değildi, bu nedenle ülke, petrol dışı ihracatın rekabet gücünü artırmak için ulusal para biriminin değer kaybıyla fiyat düşüşüne tepki gösteremezdi.

- * Ancak, en yüksek petrol ve gaz fiyatları ve en yüksek üretim hacimleri dönemlerinde bile, SSCB ekonomisi petrol ve gaza modern Rusya'dan çok daha az bağımlıydı.

- * Mevcut Rus liderliği, bir zamanlar Sovyet gibi, zor bir seçimle karşı karşıyadır: petrol ve gaz sektörüne yatırımları teşvik etmek veya ekonomiyi çeşitlendirmeye çalışmak. Petrol ve gazın çıkarılmasına ve taşınmasına önemli yatırımlar yapılmaksızın, önümüzdeki 5-10 yıl içinde mevcut döviz kazançlarının korunmasına pek güvenilemezsiniz. Sovyetler Birliği, 1980'lerin ortalarında, petrol üretimini düşen fiyatla artırmak için muazzam kaynakları yönlendirmek zorunda kaldı. Rusya'nın, yeni petrol ve gaz alanlarının bulunduğu karmaşık doğal koşullar ve ülkeye gerekli ekipman ve

teknolojiyi tedarik etmek için Batılı yaptırımlar göz önüne alındığında, bunu şimdi yapması çok daha zor.

* Ekonominin çeşitlendirilmesi olmadan, en azından dünya standartlarında ortalama ekonomik büyüme oranına ulaşmak mümkün değildir. Bu seçeneğin istikrarlı bir şekilde uygulanması için hem devlet hem de iş dünyasının planlama ufkunun çok geniş olması gerekmektedir.

* Sovyetler Birliği'nin 1970'lerin ve özellikle 1980'lerin deneyimi, ülkenin yönetiminin bunu başaramadığını gösteriyor. Ve büyük ölçüde tam olarak, alınan ana kiranın büyüklüğü — petrol ve gaz — çok az tahmin edildiğinden. Dar planlama ufku, modern Rus ekonomisi için de ana sorunlardan biridir. Onu ne kadar genişletebileceğinize bağlı olarak, çeşitlendirme politikasının başarısı büyük ölçüde büyük ölçüde değişecektir.

Vışka gazetesi, 1989 26 ekim 'Haber başlıkları'

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, 1960'ların ortalarına kadar Sovyet ekonomisi dünyanın en dinamik ekonomilerinden biriydi. Sovyetler Birliği, ilk insanı uzaya fırlatmayı başardı, ülke en modern askeri teknolojilerin geliştirilmesinde ABD ile rekabet ediyordu. Fakat 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, ülke ekonomisi içler acısı bir haldeydi — o zamanlar herkes için açık olmasa da. Böyle bir şey nasıl olabilir? 1960 yılına kadar, sadece 25 yıl önce, SSCB'de kişi başına düşen GSYİH, Japonya'daki bu rakamla kabaca aynı seviyedeydi. Pek çok açıklama günbatımı Sovyet ekonomisi, işte ana olanlar:

- yetersizlik tahammül silahlanma yarışı ekonomi ile ABD ve diğer NATO ülkeleri;
- nedeniyle kararlılık bir ekonomik mekanizma yetersizlik, ekonominin hızlı bir şekilde şerit değiştirmek yararlanmak için meyve teknolojik devrimi, başlayan, gelişmiş ülkelerde 1970'li yıllarda, almak ve onu aktif katılım;
- yetersizlik, ülke yönetiminin görmek, değişiklik, gerçekleşen küresel ekonomide ve yeterli cevap;
- Bazı nedenlerden dolayı, ülkenin ekonomisinin petrol ve gaz üretimine ve ihracatına olan bağımlılığı ve dolayısıyla SSCB'nin önemli ölçüde etkileyemediği küresel petrol ve gaz piyasalarının öngörülemez durumuna bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Görünüşe göre, mevcut sosyal bilimler yöntemleri şu anda bu faktörlerin etkisinin — her birinin payını hesaba katarak — Sovyet ekonomisinin yavaşlaması ve gerilemesi üzerine ayrıntılı bir analiz yapılmasına izin vermemektedir.

Sovyet ekonomisinin petrol ve gaz bağımlılığının şekillenmesine ve geliştirilmesine odaklanacağız. Sovyetler Birliği uzun zamandır en büyük enerji üreticisi olmuştur. 1989'da (tam verilerin mevcut olduğu son yıl), petrol, doğal gaz, kömür, hidroelektrik ve atom enerjisi de dahil olmak üzere toplam enerji üretimi, küresel üretiminin yaklaşık% 21'ini oluşturuyordu — ABD'de% 20'ye kıyasla. Gaz, SSCB'deki toplam enerji üretiminin% 36'sını, petrolün% 36'sını ve kömürün% 20'sini oluşturuyordu.

Fotoğraf 12. 1989 26 ekim. Perşembe, Vyshka

Kaynak : Meşok sitesi açık arttırmadan elde edilen gazete

4.2. Petrol işçileri arasında propaganda ve bilgilendirme

Sovyet iktidarı yıllarında CHIASSR'ın sanayinin gelişmesinde önemli başarılar kaydeden Kolosov L.N, Vişka gazetesini, 1982

1950'ler ve 1980'lerde petrol işini yönetmek ve modernize etmek için birikmiş deneyimi özetleme görevini belirleyen çalışmalar ortaya çıktı. Bunlardan biri B.A.'nın eseridir. Petrol endüstrisi de dahil olmak üzere bölgenin sosyo-ekonomik gelişimini analiz eden Alferov. 1920'den 1945'e kadar İç Savaşın sonra Grozni petrol endüstrisinin restorasyonu ve teknik yeniden inşası konusu. E.I.'nin çalışmaları Diğer şeylerin yanı sıra, 1924 yılına kadar Grozni petrol endüstrisinin temel olarak restore

edildiğini belirttiği ifadeler. Darbeli sondajdan döner sondaja geçişin gerçekleştirildiği ve buhar enerjisinin elektrik enerjisiyle değiştirildiği teknik yeniden yapılanma aşaması başladı.

Cumhuriyet, savaş öncesi yıllarda SSCB'nin yakıt ve enerji kompleksinin en önemli merkezlerinden biriydi ve Azerbaycan'dan sonra ikinci sırada yer aldı. CHİASSR petrol endüstrisi, Sovyetler Birliği'nin sanayileşmesine büyük katkıda bulunmuştur. Kolektif özet çalışma v. V. Рыжикова (Rııkıova) S. O. Зоева (Zoeva) ve P. A. Гребенщикова (Qrebenışkova) yanı sıra çalışmada av Большуха (Bolbuxa) tarihine adanmış Çeçen-Ингушской (İnquşskoy) ASSR, doğal olarak, büyük önem gelişimi tarihinin, petrol ve petrokimya sanayi gibi en önemli sektörün ekonominin cumhuriyeti. Çalışmalarında detay ile karakterize bir süreç kamulaştırma petrol sanayi Korkunç İç savaşın sona ermesinden sonra, hem de kurtarma sektöründe ilk yarısında 1920'li yılların sonunda, 1980'li – 1990'lı yıllarda önemli ölçüde artmıştır ilgi araştırmacı tarihçiler, siyaset bilimciler, ekonomistler, - hikaye нефтегазодобывающего (Nefteqazadobıvayuşeva) sektörü Rusya ekonomisinin, özellikle tarih Грозненского (Qroznenskovo) petrol ve gaz bölgesi. Bunun bir kısmı 1993 yılında Groznensky petrol sahalarının yıldönümünden kaynaklanıyordu, aynı zamanda petrolün ve politikanın karşılıklı bağımlılığını göstermek amacıyla ayrı çalışmalar ortaya çıkmıştı. Söz konusu sorunun çözülmesine özellikle vurgu yapan K.I. Cafarov ve T.B. Gareev'in yazarları, Korkunç petrol endüstrisinin doğuşunun ve gelişmesinin tarihini, sondaj için ilkel petrol üretiminin geliştirilmesini sundukları eserlerde, Groznensky petrol sahalarının işçilerinin petrol endüstrisinin oluşumundaki rolünü, Rusya'nın endüstrisinin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya koyduğunu ortaya koydular: Bunlar, Sv Roginsky, Ga Shalkus,

Z. Z. Akhmadova, E. H. Khasmagomadova, E. M. Malysheva, Z. A. Zahiraeva, AıHasbulatov, K.İ. von F.K. Dzhafarov, M. R. Minkina, M. M.İbrahimov, A. R. Balaeva, A. H. Nuridova, G. N. Rykun, M. H. Alishanovoi, T. W. Elbuzdukaevoi, M. Ş. Husseinov idi.

Bu, her şeyden önce, S.I.-G. Aliyeva'nın, 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başlarında Çeçenistan'ın Azerbaycan'la ekonomik bağlarını inceleyen, öncelikle petrol sektöründe elde edilen makalesidir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Azerbaycanlı uzmanlar, Grozny'ye geldiklerinde petrol sahalarının sondajı ve geliştirilmesi konusundaki deneyimlerini paylaştılar. Groznensky petrol sahalarına hakim olan bu petrol üreticilerinden biri A. Ahverdov'du. L.M. İdigova, I.D. Batayeva

ve A.D.'nin kapsamlı çalışmalarında Batayeva, Grozny'nin 100 yıldan fazla bir geçmişi olan Rusya'nın topraklarındaki en eski petrol üssü olduğunu vurguladı. 1960-1970 yıllarında Sovyet ekonomisinin başarılı gelişiminin genel zeminine karşı, Grozni Kuzey Kafkasya'da önemli bir sanayi merkezi haline geldi. O görev büyük mühendislik şirketleri Birliği değerleri, bitki gibi «Kırmızı çekiç», «Petrol yedek parça», «Grozni petrol», üretken makine ve ekipmanları petrokimya sanayi, sondaj, karmaşık makineleri ve cihazları için işleme sanayi. S.N.'nin çalışmasında Dünya dışı, 30'lu yıllarda Rusya'nın güneyindeki ulusal cumhuriyetlerde sanayileşme konularını ele alıyor.

Petrol ve gaz endüstrisinin hızla gelişmesi, ona bir dizi yeni teknik ve toplumsal zorluk getirdi. Her şeyden önce, yeni petrol ve gaz alanlarının tespit edilmesi ve hızlı bir şekilde devreye alınması sorununun belirtmek gerekir. Bununla birlikte, önemli konulardan biri, eski sahalardaki petrol ve gaz üretiminin stabilize edilmesidir. Petrol ve gazın uzun mesafelere taşınması, ulusal ekonominin hammadde ve yakıtla sağlanmasında büyük önem taşımaktadır ve ana sorunlardan biri olarak düşünülmelidir.

Yeni sorunların ortaya çıkması, petrol ve gaz endüstrisi uzmanlarının eğitimi için yeni gereklilikleri ortaya koymaktadır.

Sunulan "Uzmanlık Alanına Giriş" kursu, mühendislerin "T-uzmanlık" konusunda eğitilmesinin birçok genel ve özel konusunu ele almaktadır. Her şeyden önce, temel bilimlerin öğretilmesi, şablondan ziyade yaratıcı bir tarzda yapılmalıdır, yani matematik, kimya, fizik vb. disiplinlerin uygulamalı nitelikte somut örneklerle öğretilmesi gerekir.

Teknolojik süreçleri analiz ederken modern bir mühendis mevcut duruma ilişkin kararlar verebilmeli ve geleceği tahmin edebilmelidir. Burada istatistiksel analizle birlikte, pasif ve aktif deneylerin etkili yöntemlerle düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Petrol ve gazın araştırılması, sondajlaması, çıkarılması, taşınması ve işlenmesi konularında kapsamlı bir sistematik yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Modern bir mühendis, tüm teknolojik sürecin ilk ve gelecekteki aşamalarını dikkate alarak süreci yönetebilmelidir. Örneğin, uzman bir delici, sondaj, elleçleme ve nakliyyeyi bilerek, teknolojik süreci yönetebilmeli, sömürücü ise petrol ve gaz arama ve üretimini gerçekleştirebilmelidir.

Mühendis, pratik faaliyetlerinde proses süreçlerini başarılı bir şekilde yönetebilmeli ve çevre koruma, ergonomi, iş sağlığı ve yangından korunma konularına odaklanabilmelidir.

Modern dönemde, mühendislik faaliyetlerinin belirleyici faktörlerinden en umut verici olanı ekonomik göstergelerin ekonomisidir. Mühendis, iş faaliyetlerinde, üretim sürecinden kaynaklanan diğer sorunları ustaca çözebilmelidir.

Öğrenme süreci, dedikleri gibi, hem Almanca hem de İngilizce tarzlarda yapılmalıdır. Alman stiline göre, öğrenci bir çok şeyi görmeli ve İngilizce ‘de en azından biraz’ yapabilmelidir.

Mevcut aşamada, öğrencinin elektronik bilgisayar makineleri, manipülatörler ve robotik hizmetleri mevcuttur. Öğrenciyi günlük "yaratıcı olmayan" emekten kurtarırlar, ona yaratıcı yeteneklerini daha geniş ölçekte gösterme fırsatı verirler. Böylece, mühendis kavramı giderek orijinal anlamlarına, yani yaratıcı anlamlarına geri dönüyor.

V. Hugo, şairin üç niteliğe ihtiyaç duyduğunu söylüyor: sezgi, bilim ve uygulama. Bu nitelikler mühendis için de gereklidir.

Modern çağın hızlı bilimsel ve teknolojik ilerlemesi koşullarında, bir öğrencinin enstitüde edindiği bilgiler hızla eskimiş olduğu için, belirli süreçlere ve teknik araçlara gelecekteki gelişim fırsatları açısından eleştirel bir şekilde yaklaşılması gerekmektedir. Bu nedenle uzmanlık disiplinleri sistematize edilmeli, analiz açısından açıklanmalıdır. Örneğin, bir sondaj yöntemini incelerken, bilgi kanallarının kaya çökmesi pozisyonundan yararlanma olasılığını göz önünde bulundurmalısınız. Ya da başka bir örnek olarak, delme işleminde plazma yönteminin etkili bir şekilde uygulanabileceğine dair bir soru sorulabilir. Bu süreçte salınan büyük enerji tam olarak kullanılamayacağından, faydalı çalışma oranı çok küçük hale gelir. Bunun temel nedeni, doğrudan kuyunun dibinde bir bilgi kanalının olmamasıdır.

Bu, sorunun en uygun çözümü için, bir mühendisin uzmanlığına ek olarak, bilimin diğer alanlarını, özellikle de teknolojik süreçlerin otomatik olarak düzenlenmesi teorisinin yöntemlerini bilmesi gerektiğini kanıtlamaktadır.

Duygularla bilgi eksikliğini telafi etmek mümkündür. Sanatın duyguların gelişimindeki rolünün büyük olduğu bilinmektedir.

L. N. Tolstoy, sanatın ve bilimin kalp ve akciğerler kadar birleşik olduğunu yazıyor. İşte bu yüzden kitapta bazı sanat konularından kısaca bahsedeceğiz.

Günümüzde petrol işçilerinin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, tabakalardaki petrol ve gaz üretiminin artmasıdır. Bunun nedeni, petrol ve gaz alanlarının

kaynaklarının tam olarak kullanılmasıdır. Doğal enerji kaynakları sorunu dünyanın en önemli sorunu olarak kabul edilmektedir. Doğal enerji, yeryüzünde yaşamı ve barışı sağlayan faktördür. Dünyadaki doğal enerjinin tükenmesi, devletler arasında askeri bir çatışmaya ve hatta yeni bir dünya savaşının ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle, doğal bir enerji kaynağı sorununu çözmek, tüm insanlık için büyük önem taşımaktadır. Enerji rezervinin bir dereceye kadar insan yaşamını sürdürmenin bir aracı olarak kabul edildiği bilinmektedir. Heisenberg, doğal enerjinin hayatta meydana gelen tüm değişikliklerin nedeni olduğunu yazıyor. Yani o hayatın anahtarı. Şu anda tüketilen enerjinin% 70'i petrol ve gazla ödenmektedir. Yakıt talebindeki hızlı artış, belirli bir süre sonra tükenmesine neden olabilir. Çeşitli kaynaklara göre, bu süre 20 ila 50 yıl arasında değişmektedir.

1973'te, bir dizi petrol üreten yabancı ülkede petrol satış fiyatlarındaki artış, küresel bir enerji krizine yol açtı. Bu sorunun çözümü bilimsel ve teknolojik ilerlemeyle yakından ilişkilidir. Enerji krizinin sorununa çözüm sadece tasarrufunda değil, aynı zamanda diğer enerji türlerinin kullanımında da yatmaktadır. Bunun iyi bir örneği, enerji sektöründeki termal enerji nükleer sistemine geçiş olabilir. Şu anda SSCB'de geliştirilen küçük boyutlu reaktörler şehirlere ısı temini sağlamak ve çevre kirliliğini azaltmakta ve diğer enerji türlerinden iki kat daha ucuza mal olmaktadır.

Nükleer enerjiye ek olarak, güneş, su, rüzgar, volkanik vb. Diğer enerji kaynaklarından da elde edilebilir. Kullanım büyük önem taşımaktadır.

Enerji tasarrufu önlemlerinden biri karayolu ve hava taşımacılığını yarıya indirmek ve demiryolu taşımacılığını tercih etmek, yüksek enerji harcaması gerektiren üretim süreçlerini azaltmak, alüminyumun demir, plastik kütlelerin ahşapla ve deterjanlarla sabunla değiştirilmesidir.

4.3. Hazar Denizi'nde petrol ve gazın geliştirilmesinde başarılar, petrol ve gaz platformlarında ilk Lenin Ödülü kazananlar *(haber başlığında alınan kısımlardan genel olarak yazıldı)*

İlk olarak Azerbaycan'da Hazar Denizi üzerinden üretilen petrol komşu ülkelere ihraç edildi. 19. yüzyılda Absheron'dan çıkarılan petrol Hazar Denizi boyunca güçlü gemilerle taşınmamıştı. Ancak, daha önce Bakü'de çıkarılan petrolün, yelkenli gemiler vasıtasıyla 20 pudonlu fiçilerde çoğunlukla Rusya'nın büyük şehirlerine taşındığı doğrudur. 1840 yılında Bakü ile Haştarhan arasında bir nakliye yolunun açılmasıyla bağlantılı olarak, Rusya'nın bazı şehirlerinde beyaz petrol fiyatları önemli ölçüde

artmıştır. Hazar Denizi'ndeki sık sık şiddetli kasırgalar, küçük gemilerde petrol taşınmasında zorluklar yaratmıştır. Bu çalışma, ulaştırma endüstrisinin ve petrol işçilerinin kapitalist ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadı. Yani denizle birlikte bir petrol taşıydı. Soru çarlık hükümeti için de büyük önem taşıyordu. Bu nedenle 1840 yılında Rusya'nın su yollarında yüzen 439 gemiden Hazar'a 296'sı sorumluydu. Bununlabirlikte, petrol taşımacılığı konusunda hala zorluklar var. Bu nedenle 1880 yılındaHazar'a düzenli olarak 10'dan fazla yeni gemi teslim edilmektedir. 1877'de Nobel Milyonerinin emriyle Bakü'de Zerdüşt adı verilen ilk gemi inşa edildi ve sadece petrol taşıyordu. Zerdüşt'ün çelik gövdesi 184 metre uzunluğunda, 27 metre genişliğindeydi ve su baması 9 metre uzunluğundaydı. S. G. Balayev'in ("ebedi ateş petrol ülkesi" • Azernesr, Bakü, 1969) ifadesine göre, bu olaydan kısa bir süre sonra Hazar Denizi'nde petrol taşıyan güçlü gemilerin sayısı arttı. Bu dönemde Abşeron petrolünün düşmanca sömürüsü Rusya'dan yabancı kapitalistler tarafından yaygınlaştı. Taşıyamadıkları yağı yaktılar ya da Hazar'a boşalttılar.

1890'lı yıllarda Bakü Körfezi'nden yabancı ülkelere her gün petrolle dolu 30 adete kadar gemi sevk edildi. Bu gemilerin her biri ortalama olarak 800 tondan fazla petrol içerecektir. Açgözlü yabancılar yavaş yavaş Hazar'da da petrol üretmeye başladılar. Ancak 1824'te Hazım Bey Hazar'dan petrol çıkarmak için ilk girişimdebulundu. Hazım Bey Hazar sahiline 20-25 km mesafede 2 petrol kuyusu açtı. 1860'da Pirallahi adasında mekanik olarak üç kuyu delinmiştir. 1908 yılına gelindiğinde, Piralla'da yarım milyona kadar petrol çıkarıldı. Ve 1909'dan beri bu süreç yoğunlaştı. 1909'dan itibaren Nobel kardeşler A.M.Feigin, S.Tagiyev, M.Schumaker, K. Bykhovsky, A.Saturov ve diğerleri Piralla'da petrol üretimi yapıyorlardı ve bu üretim 1912'de 3,3 milyon Pood'a ulaştı. Azerbaycan'ın Hazar havzasından petrol çıkarmakla ilgilenen ilk kişilerden biri V. mühendisiydi. 1896'da Bakü Madencilik Departmanına başvurdu ve Bibi Eibat Körfezi'ndeki yapay bir adada petrol kuyusu açmayı hayal ettiğini bildirdi. D.V.Golubyatnikov'un araştırması, Bibi-Eibatsk Körfezi'nin kıyılarındaki petrol yataklarının denize doğru uzandığını kanıtlıyor. Bu nedenle denizden petrol çıkarılmasına artan bir ilgi var. Ancak denizden petrol üretiminin tasarlanması Kafkasya Madencilik Yönetimine emanet edildi. Bundan ilham alan Sormavo birliği, Bibi-Eibat Körfezi'ni boşaltmaya karar verdi. 1918 yılına kadar burada 193 adet toprak sürüldü ve boşaltıldı. Azerbaycan'ın Bolşevikler (Ruslar) tarafından tekrar işgal edilmesinden sonra körfezin boşaltılması devam etti ve bu alan 204 hektara yükseldi. Bu körfezin boşaltılması mühendis P.N. tarafından gerçekleştirildi. Pototsky

20 yıl çalıştı ve 1932'de 350 dönümlük araziyle tamamlandı. Dünya petrol üretimi tarihinde ilk kez 1925 yılında Hazar Denizi'nin Bakü Körfezi'nin dibinde 71 numaralı kuyunun yardımıyla petrol çıkarıldı. Zamanla Hazar Denizi'nin dibinde bulunan petrol sahalarının sayısı 1601'i aştı.

1863'te akademisyen G.V.Aviv verdi. Lagün'de petrol taşlarının arkasındaki hidrokarbon rezervlerinin bulunduğunu kanıtladı. Petrol Taşlarının tektonik ve jeolojik tanımı 1892'de N. Sjegronov ve 1902'de N. Lebedev tarafından yapıldı ve 20. yüzyılın 20-30'larında S.Kovalevsky ve M. Mirching jeolojik yapısını incelediler. 1930'da akademisyen I.M.Gubkin, mevcut Petrol Taşlarının topraklarında petrol rezervlerinin varlığını ileri sürdü. 1945'te SSCB Bilimler Akademisi'nin Agagurban Aliyev'in önderliğindeki seferi Petrol Taşlarını araştırmaya başladı ve bu çalışma 1948 yılına kadar devam etti. Bu keşif, Petrol Taşları bölgesinin tektoniğini ve statografisini doğru bir şekilde belirliyor ve A.Q.Aliyev burada çok fazla petrol olduğu sonucuna varıyor. 14 Kasım 1948'de Petrol Taşlarının etrafındaki durumu incelemek amacıyla, Kaptan A. Sadykhov ve Azarneftkashfiyat güveninin şefi S.A. komutasındaki Zafer bark, inşaat ve montaj Dairesi Başkanı V.M. Roshkin, jeolog A.Q.Aliyev ve diğerleri petrol taşlarına gelip ilk kuyunun sondaj yerini araştırıyorlar. 5 Ocak 1949'da Bakü vagon tamirhanesi, S.K. Farov, F.Blokhin, P.Zeminov ve diğerlerinin Korusu altında V. İnşaat Tugayı'nın evini inşa etti ve diğerleri petrol taşlarına yol açtı. Yapay direklerdeki ilk ev 3 Mart 1949'da inşa edilmiş ve tamamlanmıştır. Nisan 1949'da V. Rosha'nın önderliğinde, montajcılar vidayı takmaya başlar ve kısa sürede tamamlarlar. Ardından keşif sondaj müdürü N.X, Babayev'in gözetiminde sondaj ekipmanı kuruldu. Komutasındaki ilk sondaj ekibi ve ustası M.P.Kaverochkin atandı. 24 Haziran 1949'da 1 numaralı keşif kuyusunun sondajı başlıyor. Toplamda, operasyonun başlangıcından bu yana Petrol Taşları ve çamur Testereleri alanlarında yaklaşık 2.150 kuyu açılmıştır. 7 Kasım 1949'da bir petrol kuyusu, çeşmeyi 942 metre derinlikten 100 ton / gün üretim ilevuruyor.

Neft Taşları'na işçi ve teçhizat getirmek için gelen gemilerin yaklaşması için koşulların yaratılması gerekiyordu. S. Orujov, Y. Safarov ve A. Aliyev'in önerisiyle, Bakü gemi onarım tesisinden yedi iritonajlı işe yaramaz gemi getirildi ve "Kara kayalar", yakındaki Urunos adasından taşlar ve sahilden kumlar yakınında batırıldı. kayaların arasına dolduruldu. Böylece yapay "Yedi Gemi Adası" doğdu. Kayaların arasında büyük bir meydan, depolar ve yatak odaları oluşturulmuştur. Aralık 1950'de Neftchi Gurbani ve M. Kaverochkin'in tugayları tarafından açılan yeni

kuyulardan petrol çıktı ve 18 Şubat 1951'de Neft Dash'tan ilk petrol tankeri denize indirildi. Neft Taşları'nda orijinal olarak inşa edilen tüm tesisler ve iletişim hatları 15-20 yıllık işletme için tasarlandı, çünkü o zamanki hesaplara göre "Oil Taşları" sahasının işletmesi o zamana kadar bitmiş olmalıydı. Ancak daha sonra farklı yıllarda yapılan hesaplamalar, her iki alanda da çıkarılabilecek artık petrol rezervlerinin çok daha yüksek olduğunu kanıtladı. "Neft Dashlari" sahasının ilk petrol rezervleri 1951 yılında açılan 20 arama kuyusuna göre hesaplanmıştır. İkinci hesaplama 1959'da 496 kuyu göstergesine göre, üçüncüsü ise 1968'de hesaplandı. Daha sonra 1991 yılında sahanın geri kazanılabilir petrol rezervleri ve toplam geri kazanılabilir petrol üretimi hesaplanmıştır. Kasım 1992'de şiddetli bir fırtına sırasında hidroteknik tesislerin çökmesi sonucu sahadaki petrol ve gaz üretimi önemli ölçüde azalmış, sulama çalışmaları durdurulmuş ve saha doğal modda çalışmıştır. Bunlar göz önündebulundurulurak 1997 yılında alanın rafine bir geliştirme projesi daha hazırlanmıştır. En son 2004 tahminlerine göre, 2012 yılı için geri kazanılabilir artık petrol rezervi Neft Dasları sahasında 13.348.000 ton, Çamur Pilpiles sahasında ise 4.382.000 ton (toplam 17.730.000 ton).

1953'ten 2012'ye kadar olan dönemde, deniz derinliği 6-40 metreye (giriş uzunluğu 120.6 km), 260'dan fazla üst geçide, yaklaşık 60 farklı kanala ve yaklaşık 30 sığ deniz havzasına kadar olan alanlarda iki yatak üzerinde 89,2 km'lik üst geçitler inşa edilmiştir. İnşa edilen yapıların toplam uzunluğu 300 km'ye kadar çıkmıştı. Dengedeki üst geçitlerin uzunluğu 32,4 km idi. 1967'den bu yana petrol taşlarındaki rezervuar basıncında doğal düşüşe (aynı yıl 7,6 milyon ton petrol üretildi) ve delinmiş kuyulardaki azalmaya üretim oranlarında bir düşüş eşlik etti. Gelişmenin başlangıcından bu yana, Petrol Taşları ve çamur testereleri sahalarında yaklaşık 179 milyon ton petrol çıkarılmıştır. Petrol Taşları için en derin kuyu 2295 numaralı kuyudur, derinliği 3061 m'dir. Petrol Taşları için en küçük kuyu 1787 numaralı kuyudur, derinliği 156 m'dir. Şu anda faaliyet gösteren kuyulardan, petrolün en büyük getirisi 1661 numaralı kuyudan geliyor. En yüksek üretim kuyusu, 250t / s'lik bir madenciliğe sahip 1795 numaralı kuyuydu.

Genel olarak petrol taşlarıyla birlikte, birçok bilim insanımız Hazar Denizi'ndeki petrol ve gaz sahalarının geliştirilmesine büyük katkıda bulunmuştur. Bunlardan profesör M. A. İsgandarov, A. K. Aliyev, A. N. Alixanov, Ş. F. Mehdiyev, B. K. Babazade, vs Malik Paşa, A. O. Putgaradze, G. M. Süleymanov, F. I. Samedova ve

diğerleri. Uzmanların bildiği gibi, açık deniz petrol sahalarının işletilmesi için hidrolik bir petrol üretim tesisinin tasarımı ve inşası zor sorulardan biridir.

SSCB'nin ikinci Dünya Savaşı'nda faşist Almanya'ya karşı zaferinin ilk nedeni, tüm dünyanın bildiği gibi Bakü petrolü idi. Bakü petrol işçileri, erkek ya da kadın cinsiyetlerinden bağımsız olarak, gece ve gündüz, petrol, yağlama yağları ve diğer petrol ürünleri ile savaşı tam olarak sağlamak için özveriyle savaştılar. Bu dönemde Azerbaycan'da sayesinde büyük bilimsel ve üretim çalışmalarında petrol üretimi, üretim onun bireysel ürün ve kimyasal yöntemler, deniz, jeoloji, sondaj, deniz petrol kuyuları, fırsatlar düzenleme eğimli sondaj petrol sondaj, ilk, tasarım, inşaat farklı türde binalar ve yapılar deniz sularında ve diğer alanlara kuruldu, çok sayıda bilim adamı, üst düzey uzmanları. Rüzgarlı, çalkantılı Hazar'ı fetheden deniz petrolcülerinin SSCB'nin tamamını sarsan ilk büyük zaferi, 7 Kasım 1949'da küçük bir yapay adada bir petrol işçisi olan M.P. tarafından kazanıldı.

Açık denizlerde petrol sahasının keşfi - Petrol taşları- Azerbaycan'ın petrol bilimindeki ilk büyük olay ve dünyanın ilk kırlangıcıydı.

Açık denizlerde gömülü olan petrol işçileri şehri - Petrol Taşları - Azerbaycan halkının ve bilim adamlarının neler yapabileceğini dünyaya bir kez daha ilan etti.

İlk Lenin ödülü kazananlarla ilgili haberlerden alıntılar

SSCB'nin ikinci Dünya Savaşı'nda faşist Almanya'ya karşı zaferinin ilk nedeni, tüm dünyanın bildiği gibi Bakü petrolü idi.

Bakü petrol işçileri, erkek ya da kadın cinsiyetlerinden bağımsız olarak, gece ve gündüz, petrol, yağlama yağları ve diğer petrol ürünleri ile savaşı tam olarak sağlamak için özveriyle savaştılar. Bu dönemde Azerbaycan'da sayesinde büyük bilimsel ve üretim çalışmalarında petrol üretimi, üretim onun bireysel ürün ve kimyasal yöntemler, deniz, jeoloji, sondaj, deniz petrol kuyuları, fırsatlar düzenleme eğimli sondaj petrol sondaj, ilk, tasarım, inşaat farklı türde binalar ve yapılar deniz sularında ve diğer alanlara kuruldu, çok sayıda bilim adamı, üst düzey uzmanları.

Rüzgarlı, çalkantılı Hazar'ı fetheden deniz petrolcülerinin SSCB'nin tamamını sarsan ilk büyük zaferi, 7 Kasım 1949'da küçük bir yapay adada bir petrol işçisi olan M.P. tarafından kazanıldı.

Açık denizlerde petrol sahasının keşfi - Petrol taşları- Azerbaycan'ın petrol bilimindeki ilk büyük olay ve dünyanın ilk kırlangıcıydı. Açık denizlerde gömülü

olan petrol işçileri şehri - Petrol Taşları - Azərbaycan halkının ve bilim adamlarının neler yapabileceğini dünyaya bir kez daha ilan etti.

Petrol zenginliğinin Hazar kıyılarından önemli bir mesafede keşfedilmesi yıllar boyunca Azərbaycan jeologlarının kutsal rüyasıydı. Burada onlarca petrol, gaz ve gaz kondensatı keşfedildi ve hizmete alındı. Bakü insanının elleriyle, mühendisler, ustalar ve teknisyenlerin işbirliğiyle bilim adamları, açık denizlerde kuyuların delinmesi ve verimli çalışması için gerekli makineler yaratıldı. Açık denizlerde, fırtınaların ortasında dünyada ilk kez Azərbaycan'da, Hazar Denizi'nde bu tür büyük ölçekli ve büyük ölçekli inşaat çalışmaları gerçekleştirildi. Bu şeylerle başarılı olmanın hiç bu kadar kolay olmadığını unutmayın. Tüm çalışma sürecinde deniz araştırmacıları, kaşifler, inşaatçılar için her türlü zorluk ortaya çıktı. Fakat buradaki tüm insanlar, nitelikleri, çalışmaları ne olursa olsun, tüm zorlukların üstesinden geldiler, bilim insanlarımızla yeryüzünün, toprağın ve denizin doğal güçlerine karşı birleştiler, onların talimatlarına ve katkılarına uyarak daha da güçlendiler.

Hazar Denizi'nde yapılan muazzam çalışmalar göz önüne alındığında, Lenin Ödülleri Komitesinin, bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler için cumhuriyetimizin bir grup bilim insanı ve düşünürüne Lenin Ödülünün verilmesi kararı alındı ve Azərbaycan petrol işçileri ve bilim adamları bu olayı memnuniyetle karşıladılar. Hazar Denizi'nin zengin petrol sahalarının anavatanına taşınması alanında deniz petrolcülerinin yaratıcı çalışmalarının yüksek takdir edilmesi, tüm petrolcülere yeni emek kazanmalarına ilham kaynağı olmuştur.

Ödül kazananların isimlerini listeleyelim - jeoloji ve mineraloji adayı A.N. Alikhanov, Artyomneft (Pirallahi) Maden Dairesi Başkanı A.O. Bilandarlı, Gürganeft Maden Dairesi Başmühendisi B.A. Hajiyeu, Azərbaycan Petrol Çıkarma Bilim ve Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı M.S. Bilimsel ve Araştırma Enstitüsü I.P. Guluyev, D.K. Mzareulov, Devlet Bilimsel-Araştırma Enstitüsü Deniz-Petrol Tesisleri Tasarımı Bölüm Başkanı, M.M. Mammadov, Azer Petrol Birliği jeolog yardımcısı, Z.I. Malik-Tangiyev, Azərbaycan başmühendisi teknik bilimler doktoru, Az. SSCB Bilimler Akademisi Kimya bilimi V.F. Negreyev, enstitü laboratuvarı başkanı, jeolojik ve mineraloji bilimleri adayı, Az.SSR Bilimler Akademisi Petrol ve Gaz Sahası Geliştirme Enstitüsü müdür yardımcısı F.I. Samadov. Hepsinin Lenin Ödülü'ne layık görülmesi Azerbaycanlı petrol işçilerinin ve tüm Cumhuriyet halkının büyük sevincine neden oldu.

Yukarıda bahsedilen Lenin Ödülü sahipleri ile birlikte diğer deniz kahramanlarının özverili çalışmalarını unutmamalıyız.

Bunlar arasında, başkanı, yönetimi, madencilik çalışmaları Gurgan Neft Bahtiyar Memmedov amirliği ekipleri, Kahramanlar Sosyalist Emek Akif Ceferov ve Fazıl Memmedov, yöneticileri sondaj işletmeleri açık deniz Gurban Abbasov ve Yusuf Kerimov, tanınan SSCB sihirbazı deniz sondaj İzzet Dadaşov, Maik Goyzayev, Ağadadaş Kerbalayı oğlu, Z. Safarov, N.Babayev, V. Yaşın, A. Aliyev ve diğer.

İlginç araştırma çalışmaları ile ünlü olan ve üretici petrol işçileriyle yakın ilişkilerkurarak Devlet Açık Deniz Petrol Mühendisliği Araştırma Enstitüsü'nün araştırmacıları Hazar'ı fethetmede büyük başarılar elde ettiler.

Enstitü, deniz gemilerinin, rıhtımların, özel filoların mükemmel yapılarını, açık denizlerde inşaat yöntemlerini, metal yapıların korozyondan korunma yöntemlerini geliştirdi. Offshore petrol tesislerini tasarlayan ilk devlet araştırma enstitüsü, betonarme üst geçitlerin inşasını geliştirdi ve bu da deniz madenlerinde deneyler yaparak çok fazla metal tasarrufu sağladı. Petrol ve gazın daha verimli kullanılması için bir buhar türbini santrali ve bir gaz kompresör istasyonunun inşasını gerçekleştirdiler. Bununla birlikte, bilimsel olarak Petrol Taşları üzerinde çok katlıbinalar olan "Petrol Taşları-Absheron" su altı doğal gaz boru hattının inşası gerçekleştirildi.

4.4. Azeri petrol işçileri mesleklerinin sahibidir: dünyaya örnek olacak petrol madeni, derinlikler Azerbaycanlı petrolcüleri korkutmuyor (gazete başlıklarından alınan haberler)

"Dünya yüzeyinin derin katmanlarında zengin kaynaklar var. Petrol rezervleri aralarında özellikle büyüktür. Siyah altını çıkarmak ve insanların kullanımına sunmak için dünyanın daha derin katmanlarına giden yolu açmak çok önemlidir" .

Prof. M. İskenderov ile röportajın başlığı

Petrol hakkında bilgi uzun bir geçmişe sahiptir. Ancak anavatanı Azerbaycan'dır. Dünya halkının ve devletlerinin yüzde 90'ından fazlası petrol kelimesinin ve bulunduğu yerin Azerbaycan olduğunu kesin olarak biliyor. Manuel ve mekanize yöntemlerle petrol çıkarılması da Bakü'ye aittir. Bu tarihi incelediğimizde, en derin petrol kuyularının ilk olarak Azerbaycan'da açıldığı ortaya çıkıyor.

Şu anda, dünyanın en derin kuyusunun namlusunun uzunluğu yaklaşık 10 kilometredir. Dünya yüzeyinin bu derinliğine kadar, özelleşmiş sisler hakkında doğru bilgiler var. Sismik keşifler ve volkanların faaliyetleri sırasında dünyanın daha derin katmanları hakkında ek bilgiler elde edildi. Volkanik patlamalar sonucunda büyük derinliklerden kaya, petrol-gaz, su örnekleri vs. çıkmaktadır. derin katmanların çalışmasında önemli bir rol oynar.

Dünyanın farklı katmanlardan (jeolojik küreler) oluştuğu bilinmektedir. Manto adı verilen dünya tabakasının incelenmesi, şu anda tüm dünyadaki jeologları ciddi şekilde ilgilendiren sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla, uluslararası programa dayalı olarak farklı ülkelerde birkaç çok derin kuyu açılmalıdır.

Azerbaycan'da Saatli bölgesinde çok derin bir kuyu kazılıyor. Bin kuyunun tasarım derinliği 15 kilometredir. Yeni sondaj ekipmanı ile iyi donanımlı bir tasarımın tasarım derinliğine başarılı bir şekilde teslim edilmesi, yeraltı araştırmalarında büyük bir adım olacaktır. Deneyimler, balta daha derin katmanlara girerken delmenin işe yaradığını gösteriyor. Ancak, son yıllarda derin kuyuların sondajı sırasında kazanılan zengin deneyim, karanlığa dönüşüyor. Sovyetler Birliği'nde ilk kez, Azerbaycanlı sondajcılar Bakü takımadalarının yataklarında denizde rekor derinliği fethettiler. Denizde böyle bir kuyunun derinliği 6.565 metredir. 1976-1979 yıllarında Bakü takımadalarının Bulla deniz yatağında açılan 22, 25 ve 42 numaralı kuyulardan Sovyetler Birliği'nin en büyük derinliklerinden (5.629-5.877 metre) yakıt elde edilmesi de ilginçtir.

Hazar Denizi'nde rekor derinliklerin fethi, büyük bir ulusal ekonomik öneme sahip bir meseledir. Yakın zamana kadar yerkabuğunun sadece üst katmanları çalışıldığı için, derin katmanlarla ilgili bir problem ağırlıklı olarak teorik olarak çalışıldı. Hazar Denizi'ndeki büyük derin kuyulardan elde edilen gerçek veriler, önemli konuları (sıcaklık, basınç, suyun sıkıştırılması nedeniyle iletkenliklerindeki değişiklikler, petrol ve gazın dağılımı vb.) incelemek için yeni değerli materyallera sağlar.

Yerin derinliklerine inildikçe kayaçların yoğunluğunun arttığı ve geçirgenliğinin azaldığı bilinmektedir. Buna dayanarak, bazı araştırmacılar, belirli bir derinlikten sonra kayaların tamamen geçirimsiz hale geldiğini ve petrol ve gaz tutma yeteneklerini kaybettiğini varsayıyorlar. Ancak Bakü takımadalarında 6,565 metre derinlikte açılan bir kuyudan alınan mevcut bilgiler, kum ve kumtaşı örnekleri, bu

toprak altı tabakasının petrol ve gaz toplamak için gerekli geçirgenliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Dünya yüzeyinin derinliklerine petrol ve gaz dağıtımı sorunu hakkında da yeni bilgiler elde edildi. Bilim adamları, teorik olarak, sıcaklık ve basınçtaki artış nedeniyle, belirli bir derinlikten sonra bir petrol sahası, gaz kondensatı veya gaz sahası ile değiştirilmesi gerektiğini düşündüler. Ancak araştırmacılar, petrol sahalarının gaz kondensat veya gaz sahalarına geçişini farklı derinliklerde ilişkilendirmektedir. Birçoğu, petrol ve gaz sahasının yerini 4.000-5.000 metreden fazla derinliklerde bir gaz kondensat sahasının aldığı fikrini ileri sürdü. Şimdi gerçek veriler, daha derinlerde petrol sahasının varlığının mümkün olduğunu gösteriyor. Örneğin, Bakü takımadalarının Sangachal açık deniz sahasındaki 543 nolu kuyuda 5.701 metre derinlikten ağır petrol elde edilmiştir.

Büyük derinliklerden güçlü çeşmeler pompalayan kuyuların günlük verimliliği, derin katmanlarda henüz ortaya çıkarılmamış zengin bir petrol ve gaz zenginliğinin olduğunu kanıtıyor. Örneğin, Bulla deniz tabanında, ondan fazla kuyu, büyük derinliklerden(5.877 metreye kadar) yüksek verimlilikle kuyular üretmiştir. Sovyetler Birliği'nin diğer petrol bölgelerinde ve yabancı ülkelerde, büyük derinliklerden yakıt pompalayan birkaç kuyu yoktur.

Görünüşe göre, büyük derinliklere kuyular açmak teknik olarak zor, ancak ekonomik olarak uygulanabilir. Ülkemizde ve dünyanın diğer gelişmiş ülkelerinde derinlik arttıkça petrol sektörüne yapılan sermaye yatırımlarının da (özellikle açık deniz koşullarında) artması tesadüf değildir.

Bu açıdan, modern sondaj ekipmanları ile donatılmış kuyular aracılığıyla Bulla açıklarında bulunan patlamamış ve daha derin tali tali kum yataklarının yolunun açılması bu açıdan oldukça önemlidir.

Mevcut bilgiler, Bulla Denizi ve "Bahar" gibi ünlü sahaların güneydoğusunda yer alan Andreyev Bankası ve Şah Deniz yapılarında da yakıt rezervlerinin bulunduğunu göstermektedir. Hazar'ın bu bölgelerinde, dünyanın derin katmanlarını araştırmayı güçlendirmek için önlemler alınmalıdır. Araştırma çalışmalarından da bilindiği üzere Bulla-deniz ve "Bahar" sahalarının güneydoğusunda yer alan Andreyev Bank ve Şah Deniz yapılarında yeterli petrol ve gaz rezervi bulunmaktadır. Bu nedenle Hazar Denizi'nin bu bölgelerinde derin kuyuların

kazılmasına büyük ihtiyaç vardır. Buradan çıkarılan yakıt, tüm SSCB'nin bütçesinde bir artış anlamına geliyor.

Dünya'ya örnek olacak petrol madeni kültürü

Surakhani petrol madenlerinin yıldönümüne ithafen.

Azerbaycan petrol yataklarının keşfinde, petrolün çıkarılmasında, yeni yöntemlerin bilimsel olarak uygulanmasında, petrol yataklarının işletmeye alınmasında ve daha birçok konuda dünyada birincidir. Ayrıca Surakhani madenleri en gelişmişleridir.

Bugün, Orconikidzeneft NQCHJ'yi kapsayan Surakhani petrol sahalarının 75. yıldönümü tamamlanmak üzere. Bu departmanın ekibi, çok derin kuyuların kazılması, turbo matkaplar, manjanak makineleri, sevkıyat ve petrol çıkarma süreçlerinin otomasyonu ve diğer yeniliklerin temelini atarak Azerbaycan'da petrol ve gaz endüstrisinin gelişimi için çok önemli yeniliklere imza attı. Tarikhon Surakhani petroLCüleri sıkı çalışmalarıyla ayırt edildiler. Şu anda, Surakhani petrol işçileri, uzun süredir faaliyette olan petrol kuyularında petrol üretimini stabilize etmeye ve onarım gerektiren kuyuların bakımları arasındaki çalışma süresini artırmaya yardımcı olan bir dizi başarıya imza attı. Orconikidzeneft NQCHJ çalışanları, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 25. Kongresi ve Az CPSU'nun 29. Kongresi kararlarının uygulanmasında ısrar ediyor. Geçen yılın ilk aylarından itibaren departmanda hazırlanan plana ek olarak 1600 ton hafif fraksiyonlu Surakhani petrolü ve dört milyon metreküp doğalgaz üreterek devlete teslim ettiler.

Başarılarını üst düzeyde kutlayan Surakhanililerin buluşmasına çok sayıda davetli katıldı. Uzun yıllar ülke sanayisine petrol sağlayan ilk kuyuya dikilen anıtı ilgiyle izleyen konuklar, Orzenikidze bölgesinin diğer manzaralarını tanıdı, Lenin'in anıtı önüne ve İkinci Dünya Savaşında ölenlerin hatırasına ithafen yapılmış Surakhani'nin anıtı önüne çiçek bıraktı.

Azerbaycan SSC'ye bağlı Surakhani Petrol Şirketi'nin yıldönümü vesilesiyle, 6 Eylül akşamı, petrol işçileri Kültür Sarayı'nda büyük bir toplantı yaptılar. Toplantıda, Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi, Bakü Şehir Parti Komitesi birinci sekreteri A.H. Kerimov, Azerbaycan SSC Yüksek Sovyeti

Başkanlığının Orconikidzeneft NQCJ'ye Fahri olarak verilmesine ilişkin kararnamesini okudu. Azerbaycan SSC Yüksek Sovyeti Prezidyumu Kararnamesi ve ödülü tüm katılımcıların alkışlarına teslim etti. A.H.Karimov Orconikidzeneft NQCHJ mühendisleri ve teknisyenleri, işçileri, tüm çalışanları, cumhuriyetin petrol endüstrisinin hızlı gelişimi ve teknik ilerlemesinde ve Surakhani petrol sahasının işletilmesinin yıldönümü ile bağlantılı olarak, Azerbaycan SSR KP. MK, Az. SSR Yüksek Sovyeti Başkanlığı ve Cumhuriyet Hükümeti adına, içten tebriklerini dile getirdi.

Orjonidze İlçe Parti Komitesi birinci sekreteri M.K. Bolotnikov, Surakhani petrol sahasının endüstriyel kullanımının 75. yıldönümünde geniş bir konuşma yaptı. Daha sonra, Azerneft Sendikası Baş Mühendisi A.J. Latifov, Petrol Taşları Domuz Sondaj Departmanı sondaj ustası, Sosyalist Emek Kahramanı J.S. Hüseyinov, Hazar Denizi Petrol ve Gaz Rafinerileri Birliği Genel Müdürü O.B. Dzerzhinsky'nin adını taşıyan makine yapım fabrikasının montaj atölyesinin montajcısı T.P. Süley Manov. Maçkova, 26, Bakü Komiseri H.M. Oliyev'in kuyularının yeraltı tamircisi, Azerbaycan SSR Devlet Ödülü sahibi, Leninneft NQCJ'nin petrol çıkarma operatörü, Z.P. Mammadov, Orjonikidze bölgesinin tüm petrol işçilerini tebrik etti.

Yıldönümü toplantısında, SSRI Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı, SSRI Planlama Komitesi Başkanı N.K. Baybakov, Petrol endüstrisi Naziri N.A. Maltsev ve SSCB Sendikalar Merkez Komitesi Başkanı V.T. Orjonikidze bölgesinin petrol tankeri işçilerinin yaklaşık 50 yıldır rekabet ettiği Orjonikidzeugol Sendikası Sedenko ve Başkurdistanlı petrolcüler, Surakhani'nin petrolcülerini en içten tebriklerini iletiler.

Azerbaycan SSR Orjonikidze petrol NQCJ'nin tüm çalışanları adına, bu bölümün baş mühendisi T.M. Mammadov ve T.S., kuyuların yeraltı damarlarının ustası. Shiraliyev yanıt olarak konuştu. Her iki konuşmacı da, Azerbaycan SSC Merkez Komitesi Merkez Komitesine, Cumhuriyet Yüksek Sovyeti Başkanlığına ve Bakanlar Kuruluna, Surakhani petrol işçilerinin çalışmalarının yüksek takdiri için şükranlarını dile getirdiler ve onlara şu güvenceyi verdiler: daire çalışanları görevlerini üst düzeyde yerine getirmek için tüm güçlerini ve becerilerini kullanacaklar ve Cumhuriyet'in yıldönümünü daha çok onurlu çalışmalarıyla tamamlayacaklardır. Bu ciddi toplantının katılımcıları büyük bir coşkuyla Sov. J.K.P Merkez Komitesi Genel Sekreteri, SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı Başkanı L.J. Yoldaş Brejnev'e bir tebrik mektubugöndermeye karar verdiler. Toplantı büyük bir konserle sona erdi.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Petrol ekonomisinin ekonomik yapısının modernizasyon sorunlarının sistematik, durumsal yaklaşım ve doğrulama ilkesine dayanan analizi ve araştırması seçilen hedef araştırma çalışmasında, endüstriyi karakterize eden bilgiler işlendi ve ilgili sonuçlar elde edildi. Güdümlü birlik amaçları ve sonuçları, araştırma çalışmalarında analiz edilmiştir. Azerbaycan'ın zengin hidrokarbon kaynaklarının ulusal ekonominin gelişmesinde lider konumda olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, ülke ekonomisine kesintisiz enerji kaynağı sağlayan kompleksin kendisinin sürdürülebilir verimliliğine, üretim kapasitesinin rasyonel kullanımına tam olarak ulaşamamıştır. Hazar'da keşfedilen dev petrol sahalarının geliştirilmesinde ilerici ilerlemelere rağmen, operasyonel alanlarda gelişme hızı etkili bir seviyede değildir. Petrol sektöründeki reformların en önemli nesnesi olarak, eski operasyonel alanlar vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, ulusal petrol altyapısı petrol sözleşmeleri çerçevesinde de etkili bir şekilde kullanılmamaktadır. Buradaki önemli faktör, bir bütün olarak petrol ve gaz kompleksindeki baskın atalet, yatırım kıtlığı koşullarında üretim tesislerinin yeni ekonomik yapıya adaptasyonunun ve modifikasyonunun yavaş gelişmesi ve son olarak piyasanın sermaye segmentlerinin oluşumunda dinamizmin kısıtlanmasıdır. Ulaşıldığında etkinlik kompleksi yazarlar, her şeyden önce, haklı ve gelişimine yol açan bir oluşumu, yeni bir ekonomik sistemin gereklerine uygun olarak, piyasa ekonomisi, bir dönüşüm SOCAR dikey olarak entegre bir organizasyon gerçek bir kurumsal ağ uzantısı, sentetik üretim, uygun oranlarda, birlikte ticaret ile ham petrol, geliştirme, yeni bir kavram olmasına rağmen, artan gaz üretim, modernizasyon sadece ulusal petrol sektörü alanında karşılaştırmalı analizi, altında genişleyen bir yenilik. Ülkede uygulanan ekonomik politika, ulusal petrol stratejisinin bilimsel temelini güçlendirmenin arka planına karşı, yeni kurumsal astların oluşturulmasına, düzenleyici çerçevenin genişletilmesine, olumlu vergi politikalarının uygulanmasına, petrol ve gaz kompleksinde piyasa ekonomisinin kurulmasına ve verimliliğin artırılmasına hizmet edecektir. Petrol fonu kaynaklarının kullanımı, ulusal girişimcilik potansiyeli, ulusal petrol endüstrisinin yeniden yapılandırılmasına yönelik yabancı yatırımlar, entegrasyon bağlantılarının genişletilmesi, tanıtım, özelleştirme ve iş geliştirme ihtiyacı, stratejik planlama aralığında yeni hükümet düzenleme ve yönetim kavramına yansıtılmalıdır.

Vyshka gazetesine göre Azerbaycan Sovyetler Birliği işgali altında olduğu için ekonomik olarak zorlu bir dönem geçirdi.Sovyet yönetimi ülkenin ekonomisini kontrol altına almak için çeşitli sosyalist ekonomi politikalarını uyguladı.Bu politikalar arasında ülkenin tarımının kolektifleşitilmesi,sanayi üretiminin planlı bir şekilde yürütölmesi ve ülkenin doğal kaynaklarının kontrol altına alınması yer almaktadır.Bu politikalar ülkenin ekonomik gelişimini hızlandırdı,ama aynı zamanda ülkenin tarım ve sanayi sektörlerinde ciddi sorunlar ortaya çıkardı.Örneğin,ülkenin doğal kaynaklarının kontrol altına alınması sonucu ülkenin ekonomisi dışa bağımlı hale geldi.

Vyshka gazetesindeki araştırmamdan çıkardığım sonuca esasen,Sovyetler birliği döneminde Azerbaycan petrol ekonomisi açısından önemli bir rol oynamıştırÖzellikle Bakü bölgesinde yer alan peetrol kaynakları Sovyetler Birliğinin enerji ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılamıştır.Sovyetler birliği işgalinde olduğu için Azerbaycan halkı ekonomik olarak zorluklarla karşı-karşıya kalmıştır.Ayrıca Sovyetler birliğinin centralist yönetim anlayışı nedeniyle Azerbaycan ekonomisinin kalkınması ve gelişmesi gecikmiştir.Azerbaycan petrol ekonomisi açısından önemli bir rol oynamış olsa da halkın ekonomik durumu ve ekonomik karklınması zorluklarla karşı-karşıya kalmıştır.Azerbaycan ekonomisi özellikle petrol sektörü,Sovyetler cumhuriyeti döneminde asılı bir konuma sahipti.Bu Azerbaycan ekonomisinin zorluklarla karşı-karşıya kalmasına ve ekonomik kalkınmasının gecikmesine sebep olmuştur.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra ,Azerbaycan özerkliğini kazandı ve petrol,doğal gaz üretimini yükseltmek için çalıştı.Bu gün Azerbaycan petrol ve doğal gaz üretimin önemli bir bölümünü gerçekleştirmekte ve enerji sektörü ülkenin ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır.Ancak Azerbaycan ekonomisi sadece enerji sektörüne dayalı değildir ve diğer sektörlerde de gelişmektedir.Azerbaycan petrolünden dolayı,Sovyetler birliği dünya ekonomisinde önemli bir kaynak olarak kabul ediliyordu ve Azerbaycan petrolü,ülkenin ekonomisinde önemli bir yer tutardı.Ancak,Sovyetlerin dağılmasıyla birlikte Azerbaycanın petrol sektörü zayıfladı ve ülke ekonomisi zorluklarla karşı karşıya kaldı.Ancak son yıllardaAzerbaycanın petrol.rezervlerinin keşf edilmesi ve ülkenin petrol rezervlerinin keşf edilmesi ve ülkenin petrol ihracatının artırılması ekonomisinde yeni fırsatlar yaratmıştır.

Yüzyılın sözleşmesi olarak bilinen 1994 yılında imzalana sözleşme Azerbaycan ekonomisine önemli bir katkı sağlamıştır.Sözleşme Azerbycan petrol rezervlerinin yabancı yatırımcılar tarafından ke f edilmesini ve ülkenin petrol ihracatını sağlamıştır.Sözleşmeyle birlikte önemli yabancı yatırımcılar Azerbaycanın petrol sektörüne yatırım yapmaya başladılar ve bu ülkenin ekonomisinde büyüme ve istihdam oluşmasına neden oldu.Ayrıca sözleşmeile birlikte Azerbaycanın enerji kaynaklarının dünya piyasasına açılması ve ülkenin petrol ihracatının artması,ekonomisinin daha fazla yükselmesine sebep oldu.Sovyetler birliğinin dağılmasıyla birlikte,Azerbaycan kendi bağımsızlığını kazandı ve kendi ekonomisini yürütmek için fırsatlar elde etti.Sonuç olarak Azerbaycan Sovyetler dönemindeyken ekonomisini,bağımsızlıktan sonra olan ekonomisiyle kıyasladığımızda ülkenin kendi ekonomisini yürütmeye başlaması,ülkenin ekonomik durumunun iyileştiğini göre biliriz.

KAYNAKÇA

1. Arda, Vakıf 100, Liste 2, dava 791, Sayfa 791.
2. Arda, Vakıf 1061, liste 1, vaka 95, sayfa 2.
3. Arda, Vakıf 1061, liste 1, dava 108, sayfa 8-10.
4. Arda, Vakıf 1061, liste 2, dava 85, 87 100.
5. Arda, Vakıf 894, Liste 4, Dava 65.
6. Arda, vakıf 895, liste 1, iş 299, sayfa 8-12, 18, 20, 22, 26, 31-33.
7. ARDSPİXA, Vakıf 277, liste 2, iş 16, sayfa 18, 20, 46.
8. ARDSPİXA, vakıf 277, liste 2, dava 13-16, sayfa 25-26.
9. Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti (1918-1920). Parlamento (kısa rapor).
10. İki ciltte: Ben S. B., 1998, 976 S; II, K., B., 1998, 992 S.
11. Azərbaycan'ın tarihi 7 cildlik: Cilt VII. Bakü: Elm, 2008, 608 S.
12. Uluslararası ilişkiler sisteminde Hasanlı K. Azərbaycan (1918-1920). B., 1993,
13. 362c.
14. Hüseynov Ş. Bağımsızlığa giden zor yol. B., 1996, 328 S.
15. İskenderov A. Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti. B., 2003.
16. İskenderov A. Azərbaycan gerçekleri. B.: Bilim ve Gazetecilik, 2012, 226 s.
17. Guliyev K. Azərbaycan'ı dünyaya temsil eden cumhuriyettir. B.,1998.
18. Мамедзаде Mirza (Rı. Azərbaycan Ulusal Hareketi. B.: Nikat, 1992.
19. Necefov B. Düşmanın iç yüzü. B., 1997.
20. Nasibzade N. Azərbaycan'ın Dış Politikası (1918-1920). B.: Ay-Yıldız, 1996, 304c.
21. Paşayev A. Keşfedilmemiş sayfaların izinde. B., 2001, 564 S.
22. Süleymanov M. Kafkas İslam Ordusu ve Azərbaycan. B., 1999
23. Ön kenarda. Azərbaycan Devlet Yayınevi, Bakü, 1978
24. Azərbaycan Cumhuriyeti Anayasası, http://www N.Egana. az / framework/897
25. "Bugünkü basımız Cumhuriyet döneminin öncüsüdür." http://www.kaspi.az/az/az/bugunku-metbuatimiz-cumhuriyyetdvrunun-xelefidir/
26. "Milli basımız Azərbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde." http://xalqqazeti.com/az/news/news/73852

27. www.academia.edu/32050446/AzərbaycanXalq_CiimhuriyyətiEnsiklopediyası_cilt1
28. Azərbaycan basınının tarixi antologiyası. Bakü: Bilim və Gazetecilik, I. K., 2010, 440s.
29. Demokrasi: Uzun yol: Demokrasi və antidemokrasi antologiyası. Derleyici və editor. H.Hajizade; Azeri'nin Türkçə'ye çevirmenləri: Akif Nagy və ark. Bakü: Həbilov, Zeynalov və Oğulları, 2001, 446 S.
30. Həlilov S. Mənevəyat Fəlsəfəsi. Bakü: Azərbaycan Universiteti, 2007, 520 S.
31. Mehdi F. Sənətsal bir gazetecidir. Bakü: Maarif, 1982, 294 S.
32. Rüstəmov A. Gazetecilik. Bakü: UniPrint, 2012, 308 S.
33. Bəy Vəliyev. Mirasçı olabilməyimiz gərəklior. "Azərbaycan basınının tarixi antologiyaları" nın açılış konuşması. Bakü: Bilim və Gazetecilik, I. K., 2010, 440 s.
34. Serum H. Rusya'daki ilk Türk gazetesini. Hayat Gazetesi, 1905, 28 Aralık, No. 129,1906, 3 Ocak, No. 2
35. Azərbaycan Cümhuriyyəti (1999). "Yeni Nəsil Gazetecilər Birliğı'nin baskısı." Bakü, 1999, 263 S.
36. Kumar M. S., Osband K. Sovyetlər Birliğı'nde enerji fiyatlandırması. — IMF Çalışma Raporu WP/91/125, 1991. — S. 2.
37. См.: Густавсон Т. Боллук ортасында криз: Брежнев və Горбачев yönetimindeki Совет энерjisinin politikası. — Princeton: Princeton Üniversitesi Yayınları, 2014. — S. 10–15. 3
38. Slavkina M. Yerli Modernizasyonun Petrol və Gaz Faktörü 1939-2008. — M.: Vse Mir, 2015. s. 295-297.
39. Gustafson. Bolca krizin ortasında... S. 11.
40. Gaddy C. G., Ickes B. W. Rusya'nın Modernleşme Yolundaki Ayı Tuzakları. — L., N. Y.: Routledge, 2013.
41. Цит. по: Martinot E. Rusya'da enerji verimliliğı ve yenilenebilir enerji: İşlem engelleri, piyasa aracılığı ve kapasite geliştirme. — Enerji Politikası. 1998. Cilt 26. Hayır 11. — S. 905–915.
42. Ross M. Petrol Laneti: Zengin Hidrokarbon Rezervleri Devletlerin Gelişimi İçin Yönü Nasıl Belirliyor? — M.: Izdatelstvo Instituta Gaidar, 2015. s. 359.

43. Prebisch-Singer varsayımına genel bir bakış için bakınız: Ermolaev S., Vasilyeva O., Tinsel A. Ekonomik kalkınmada kaynak laneti olgusu. — M.: İzdatelstvo REU im. Plehanov, 2012.
44. Harvey D. I., Kellard N. M., Madsen J. B., Wohar M. E. Prebisch-Singer Hipotezi: Dört Yüzyıllık Kanıt. — Ekonomi ve İstatistik İncelemesi. 2010. Cilt 92. Hayır2. — S. 367–377.
45. О механизмах голландской болезни см.: Corden W. M., Neary P. J. Booming Sector and De-Industrialization in a Small Open Economy. — Ekonomi Dergisi. 1982. Cilt 92. Hayır 368. — S. 825–848; Corden W. M. Gelişen Sektör ve Hollanda Hastalık Ekonomisi: Anket ve Konsolidasyon. — Oxford Ekonomik Makaleleri. Kasım, 1984. Cilt 36. — P. 359–380.
46. Hizmet sektörünün ticarete konu olmadığı, yani yerli hizmetlerin yabancı hizmetlerle değiştirilmesinin zor olduğu varsayılmaktadır.
47. Gustafson. Bolca krizin ortasında... S. 67.
48. Arbatov A., Feygin V., Smirnov V. Amansız Petrol Bağımlılığı. — Küresel İlişkilerde Rusya. Nisan-Haziran, 2005. No 2 //http://eng.globalaffairs.ru/number/n_4960.
49. Sagers M. J. SSCB'de Petrol Üretim Maliyetleri. — PlanEcon Uzun Vadeli Enerji Görünümü. Güz, 1987. Цит. по: Gustafson. Bolca krizin ortasında... S. 266.
50. Arbatov, Feygin, Smirnov. Amansız Petrol Bağımlılığı...
51. Рассчитано по: BP Global, Reports and Publications, Statistical Review of World Energy 2006. 54 Формирование и развитие
52. Slavkin. Yerli modernizasyonun petrol ve gaz faktörü... s. 328.
53. Blattman C., Hwang J., Williamson J. G. Emtia piyasasında kazananlar ve kaybedenler: 1870-1939 Periferisinde ticaret büyümesi ve oynaklık terimlerinin etkisi. — Kalkınma Ekonomisi Dergisi. 2007. Cilt 82. Hayır 1. — S. 156–179.
54. PlanEcon Raporu 4, No 39–40. — 14 Ekim 1988. — S. 2. Цит. по: Gustafson. Bolca krizin ortasında... S. 286.
55. Tabii ki, bu tüm dış ticaret için bir abartı, ancak SSCB'nin 1980'lerdeki ihracatının yaklaşık 4 / 5'inin petrol ve gaz verdiğini unutmayın.
56. Ross M. L. Kaynak lanetinin ekonomi politiği. — Dünya siyaseti. 1999. Cilt

51. Hayır 02. — S. 297–322. 22 Bununla birlikte, burada, bu önlemlerin bazılarının Rus hükümeti tarafından 2004'ten bu yana, özellikle de bir istikrar fonu oluşturulması, rublenin güçlendirilmesine karşı mücadelenin, çok başarılı olmasa da, Temmuz 2008'in başlarında doların petrol fiyatı zirveye ulaştığında neredeyse 23 rubleye düştüğü göz önüne alındığında uygulandığını belirtmek gerekir.
57. Roß. Kaynak lanetinin ekonomi politiği... S. 307.
58. Rodrik D. Ekonomik Politika Reformunu Anlamak. — İktisadi Edebiyat Dergisi. Mart, 1996. Hayır 34.
59. См., например: Olson M. Ulusların Yükselişi ve Düşüşü: Ekonomik Büyüme, Stagflasyon ve Sosyal Katılıklar. New Haven: Yale Üniversitesi Yayınları, 1982.
60. Evans P. Gömülü Özerklik. — Princeton: Princeton Üniversitesi Yayınları, 1995.
61. Roß. Kaynak lanetinin ekonomi politiği... S. 309.
62. Mansoorian A. Kaynak Keşifleri ve 'Aşırı' Dış Borçlanma. — Ekonomi Dergisi. 1991. Cilt 101. Hayır 409. — S. 1497–1509.
63. Manzano O., Rigobon R. Kaynak Laneti mi Borç Çıkıntısı mı? — NBER Çalışma Kağıdı No 8390. 2001.
64. Bu durumda (Latince).
65. Roß. Kaynak lanetinin ekonomi politiği... S. 310.
66. Gaddy C. G., Ickes B. W. Kaynak kiralari ve Rus ekonomisi. — Avrasya Coğrafyası ve Ekonomisi. 2005. Cilt 46. Hayır 8. — S. 559–583, 569.
67. С м., например: Sachs J. D., Warner A. M. Doğal Kaynak Bolluğu ve Ekonomik Büyüme. — NBER Çalışma Raporu No 5398. 1995.
68. Yergin D. Dobycha: Petrol, para ve güç mücadelesinin dünya tarihi. — M.: DeNovo, 1999. s. 44.
69. aynı yerde, s. 109–110.
70. Grace J. D. Rus Petrol Arzı, Performansı ve Beklentileri. — Oxford: Oxford University Press, 2005.
71. Campbell R. W. Sovyet petrol ve gazının ekonomisi. Baltimore: Johns Hopkins Üniversitesi Yayınları, 1968. — S. 2–10.
72. aynı yerde, s. 126. 39 Yergin. Madencilik... S. 552–553.
73. Slavkin. Yerli modernizasyonun petrol ve gaz faktörü... s. 53.

74. Bystritsky A. Pervy, Berezovsky. "Yüzyılın keşfi" nin kökenlerinde. —Tyumenskaya Pravda. 1973. No 223.
75. Slavkin. Yerli modernizasyonun petrol ve gaz faktörü... s. 260.
76. Maltsev N. A., Igrevsky V. I., Vadetsky Y. V. Neftyanaya industriya Rossii v savaşsonrası yıllar. — M.: VNIIOENG, 1996. s. 148. Cıt. Tarafından: Saffronicus

